

Almăjana

Nr. 1-2 (43-44), JANUARIE-IUNIE 2012

Publicație culturală editată de Cercul Literar-artistic al Liceului Teoretic „Eftimie Murgu” și Centrul Zonal de Învățământ Bozovici

[ROSTURI]

„Lumea în toată măreția ei a fost făcută pentru toți, dar și pentru fiecare dintre noi. Aceasta este o taină peste măsură de adâncă și care ne obligă să fim mereu treji în cugete, pentru a nu vătăma nici rostul care este al fiecărui și nici rostul care este al tuturor.

Este atât de ușor de înțeles că pentru a ne păstra ființa noastră și pentru a păstra dreptul la ființă al celor din jur trebuie să recunoaștem pe față fiecărui, ca și pe față noastră, chipul Celui care ne-a zidit pe toți. Pentru a ne aduna din nou și a fi generație cu rost în trecerea vremii, trebuie să ne strângem în jurul unei axe care nu poate fi alta decât cea a credinței de neam. Să căutăm în jurul nostru și să ne întoarcem în dragoste spre cei de mai înainte ai noștri și să pricepem că lucrurile nu sunt de tot la întămplare și că ele nu au fost lăsate să stea în paragina lipsei de grija.

Rostul de oameni și români ni-l împlinim înfrumusețând lumea care pentru o scurtă clipă ne-a fost dată și pentru felul în care ne împlinim acest rost vom fi cântăriți și în neamul nostru și în fața Dreptului Judecător.”

ALEXANDRU NEMOIANU

(*Borloveni*, Casa de Editură „Atlas-Clusium”, Cluj-Napoca, 1999, p. 125)

Coperta I:
Fanfara din Lăpușnicu-Mare

ANUL XIV

Nr. 1-2 (43-44) / ianuarie-iunie 2012
ISSN 1454-6639
Revistă realizată prin
Editura Excelsior Art – Timișoara
Editor: Corina Victoria Bădulescu
Tehnoredactare computerizată
Coli tipografice: 13
Bun de tipar: mai 2012
Apărut în 2012

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Liceul Teoretic „EFTIMIE MURGU”
strada Tudor Vladimirescu, nr. 826
327040 – **Bozovici**, jud. Caraș-Severin
telefon: 0255/242046, fax: 0255/242632
e-mail: ltbozovici@yahoo.com

Directorul liceului: Dănilă BERBENTIA

Director adjunct: Lazăr ANTON

Colegiul redacțional:

Ileana Almăjanu, Florina-Maria Băcilă (**secretar de redacție**), dr. Iosif Bădescu, Ileana Crașovan, Pavel Panduru, Floarea-Ana Țunea, pr. prof. Petrică Zamela

Fondator și redactor-șef: *Iosif BĂCILĂ*

DOR DE-ACASĂ...

Dintotdeauna, când privirea trudită se odihnește pe nesfârșita câmpie, învăluind zarea, știu că mă apropii de... *casă*. De oriunde m-aș întoarce, după ce străbat alte meleaguri sau țara-mi dinspre soare-răsare înspre miazănoapte, mă cheamă și m-așteaptă... *acasa* mea.

De-a lungul vieții, ne sunt rânduite mai multe locuri cărora le spunem, dulce și curat, *acasă*. Pentru mine, *ea* e locul din câmpia liniștită; pentru alții, e muntele, valea, pădurea, marginea unui lac ori țărmul necuprins al mării.

Câte *locuri de căpătăi* va fi având omul pe pământ?!... Unii au doar *unul*: acolo se nasc, acolo trăiesc, de-acolo pleacă. Altora le sunt rânduite *mai multe*... Cu toții avem *acasă* noastră cu ai noștri, *acasă* cu cei de-un neam, de-un crez.

Acasa e locul unde

ne-au strâns la piept, iubitoare, brațele mamei,
ne căstigăm pâinea cea de toate zilele,
ne zâmbesc primii ghocei sau ne înminunează dan-
sul fulgilor de nea,

ne dogorește soarele de vară ori ne înfășoară amintirile în galbenul arămuș al frunzelor,

ne întindem seara spre tihna binefăcătoare după
atâtea istoviri,

dar și tărâmul unde

lumina ochilor limpezi a deslușit primele taine,
din slova scrisă a strălucit raza de înțelepciune,
au izvorât întâiul gângurit, întâiul cântec, întâiul
viers,

sălășluiesc visele, trăiesc iubirile, plâng dorurile
frânte,

privim Cerul într-o clipă de răgaz, vorbind cu
Dumnezeu...

Și... cine știe câte *acase* om mai avea?!... Câte *acase*
va fi numărând pământul, de când a fost el plăsmuit?...

Noi *dorim* mereu spre o *acasă*. Dar poate *acasă* ne
vrea, poate și *ei* îi e dor de noi. Cum ne mai cheamă! Cum
va fi suspinând în tacere când zburăm din *ea*, însigurând-o
în uitare!...

Totdeauna mi-e dor de *casa mea*. Regăsesc o fărâmă
din *ea* și-n Almăj, când, în „drumul unei sărbători”, zăbovesc
o clipă să cuprind „zâmbetul nepotolit al florii de măgrin”
sau pietrele morii arpegiind și zăgăzuind *șopotul Nerganei*.
Și „zaua lacrimii” din pleoapa celor dragi de aici, care m-au
primit în casa lor.

... Și cântecul are o *casă*. Și slova... Oare și vier-
sul?!... Dar condeiul?!...

Și condeiul meu are o *acasă*. Îl simt cel mai odihnit
și volnic, aici, pe paginile *Almăjanei*, înseninându-i chipul
alb, cu stângăciile și zburălniciile lui.

De câte ori rămâne în urmă *Valea Miracolelor*, pe
drumul ce șerpuiște în pădurea vălurită, pare că las un
loc de căpătăi. Și mă cuprinde același fior tainic... *Dorul*
de-acasă. Tot astfel, când răsfoiesc *Almăjana*, cutreierând
istoria ori cântul neamului, și întorc ultima filă, cu chipul

adâncit în aşteptare al lui Efta Murgu, simt că s-a mai
încheiat o călătorie. Și iarăși mă năpădește *dorul*...

Ne tot zorește acest *dor*, iar și iar... Până când, într-o
bună zi, fiecare vom ajunge cu adevărat... *Acasă*. Atunci, o
vom avea întreagă, toată a noastră. Și, în sfârșit, se va liniști
dorul. Neostoitul DOR DE-ACASĂ...

MARIA VÂTCĂ

– studentă, Facultatea de Muzică din Timișoara –

ALMĂJANA, REVISTA UNEI VĂI A MIRACOLELOR

• „Această minunată Vale a Almăjului”, „Valea Miracolelor”, „Țara colinelor – Țara dealurilor – Țara mărilor sau Țara florilor de măr”, „Țara Almăjului – un spațiu unic în Europa” sunt câteva sintagme (titluri „expresive”), cuprinse între copertile revistei „Almăjana”, intrată de curând în anul al XIV-lea de apariție.

• Revista „Almăjana” a redat zonei „oamenii care au însemnat ceva în istoria și cultura locului”,... „de la zonal, național și spre universal”.

• „Almăjana” a făcut istorie, geografie turistică, istorie și critică literară, dar și literatură de bună calitate. A promovat tinere talente, s-a mândrit cu cei care au debutat în paginile ei și, sigur, mulți, mâine, vor face ca lecția înaintașilor să se scrie și la prezent, și-n viitor.

• Cu multă migală, ceva din arta bijutierului, profesorul-poet Iosif Băcilă lucrează fiecare număr al revistei. De remarcat că fiecare nouă apariție o întrece în calitate și-n ținută pe cea anterioară.

• Iosif Băcilă a reușit să convingă o mare parte a „tagmei dăscălești” din zonă, dar și din afara ei (până hăt! departe,... în Canada, la prietenul Gino Teodorescu) să publice în revista „Almăjana”. A reușit cu succes, iar colaboratorii sunt mândri că au publicat în (și în!) „Almăjana”.

• Alexandru Nemoianu, Păun Ion Otiman, Ion Marin Almăjan, Nicolae Dolângă, Alimpie Ignea, Dumitru Popovici și.a. sunt personalități emblematic ale zonei care au onorat paginile revistei.

• „Almăjana” are tot timpul „ziua porților deschise”. Pot intra nu doar almăjenii, ci toți cei care pot crea frumosul. Cuvine-se să spunem „MULTAM” pentru că rezistați într-o lume ce „putea bani, a indiferență,... a politică”.

• Nu numai materialele publicate sunt de bună calitate, ci și ținuta grafică. Editura Excelsior Art – Timișoara, dar și TIM – Reșița au lucrat cu profesionalism revista. și,

dacă, din păcate, în prea multe publicații se mai strecoară greșeli de tipar, în „Almăjana” ele „lipsesc cu desăvârșire” sau sunt rare, ca „perlele adevărate”.

Preaprietenul Ioță, în „converbirile pe fir”, îmi spune mereu: „Corectez revista.” Dascălul de limba română, poetul, redactorul-șef, TRUDITORUL, toate înseamnă Iosif Băcilă, iar „Almăjana” este cea de-a doua fiică a sa.

• Aștept cu bucurie fiecare „Întâlnire cu Almăjana”, fiindcă acolo, în Almăj, am o „carte cu prieteni”. Nu le dau numele de „frica” de a nu omite pe cineva și să nu mă trezesc tăiat de pe lista OMENIEI.

• „Nu suntem un popor mărginaș. Nu suntem codașii istoriei. Nu suntem analfabeti, nici păgâni, nici cerșetori. Săraci suntem, că ne-a săracit mersul strâmb al istoriei de aproape un veac. E o datorie să spunem lumii cu toată cinstea necesară cine suntem cu adevărat, apărând valorile fundamentale ale existenței noastre.” (cf. Baruțu T. Arghezi, în „Almăjana”, anul III, nr. 2 (8) / 2001, p. 1).

„Demnitatea românească”, de Baruțu T. Arghezi, a fost reluată și în ultimul număr din anul 2011. Este atât de actual (... ca și Caragiale – „mai actual ca-n vremea sa”) și de potrivit pentru tot ce s-a scris în revista din „Țara... prunilor în floare,... dar și-n fierjură”.

„Almăjana” este o revistă DEMNĂ, comparabilă cu multe publicații din țară.

• În Valea Almăjului, tradițiile și portul încă se mai păstrează. Nu vrem să credem că în curând se va auzi și aici un S.O.S.!

Priviți și admirați în paginile revistei flăcăi și fete „în portul de la țară”, desprinși, parcă, din lumea basmelor cu zâne și feti-frumoși! În „Almăjana” se găsesc poze demne de albumul „Eterna și fascinanta Românie”, care, din păcate, a ocolit zona din „Țara florilor de măr”...

IOAN-NICOLAE CENDA

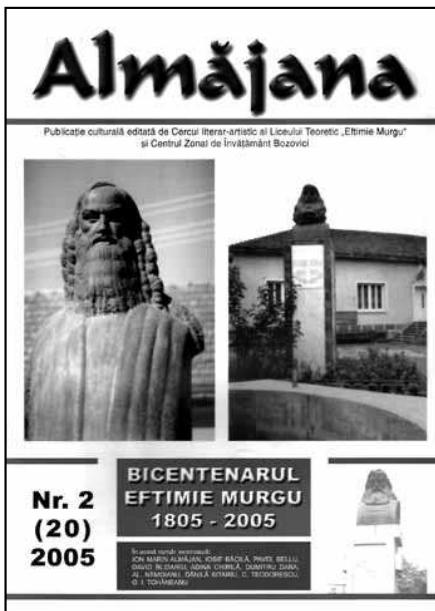
BUTURUGA MICĂ RĂSTOARNĂ CARUL MARE

De aproape două decenii, întreaga lume și tot ce este mijloc de informare controlat de putere a stat sub semnul promovării „globalismului”.

În repetate rânduri s-a arătat și s-a demonstrat că, în fapt, „globalismul”, sub masca unor bune intenții iluzorii, înseamnă controlul absolut asupra „lumii” de către „anumite” cercuri.

În cursul acestor două decenii, absolut toți și toate au fost bombardăți (uneori la propriu!) cu „informări” despre caracterul depășit al ideilor de *Tară*, *Neam*, *Credință*.

Dintr-o perspectivă istorică mai largă, în fond era o continuare, în formă nouă, a vechii obsesii de inspirație satanică a „internaționalismului”. Care „internaționalism”, indiferent de gesticulația verbală folosită, în esență dorea

și dorește să înlătărească condiția de „persoană”, entitate eminentă liberă și spirituală, cu aceea de „individ”, de număr biologic și socio-economic.

Se pare că nimic nu poate sta în calea „globalismului”, că va trebui să ne supunem, să ne plecăm capul sub un jug umilitor și înjositor, că va trebui să ne uităm numele, originea, „locul”. Dar iată că din nou istoria s-a dovedit cu neputință să prevesta și condiționată.

De mai bine de cinci ani și din ce în ce mai brutal, trupurile „globaliste” sunt lovite de criză, morală și economică, și tot mai deslușit se aude strigătul lor de panică stridentă și se deslușește faptul că li se strâng lațul de gât. Evident că acest eșec al „globalismului” înseamnă, ca în totdeauna, că, pentru o vreme, cei bogăți vor devini încă mai bogăți, iar cei săraci vor fi încă mai săraci. În privința asta, „nimic nou sub soare”. Dar, în același timp devine lăptău că factorul esențial în eșecul „globalismului” au fost „locurile” istorice, „țările” din totdeauna, încăpățânarea lor de a fi: de la Tirol la Catalonia și de la Burgundia la Almăj.

„Locurile” istorice (care prin extensie pot fi numite, după superba formulare a Profesorului și Poetului Iosif Băcilă, „văi ale miracolelor”) au răsturnat carul triumfal al „globalismului”. „Buturuga mică a răsturnat carul mare”!

Însă am fi cu totul naivi dacă ne vom imagina că promotorii „globalismului” se vor da așa de repede bătuți. Aceia sunt profesioniști ai răului și ai facerii de rău, inspirați de tenacitatea „tatălui lor”, negativitatea pură, necuratul.

A început, și în viitor se va intensifica, lupta și acțiunea de distrugere a „locurilor”, a „țărilor”. Această încercare a răului va fi făcută în mai multe feluri și pe mai multe planuri și în același timp.

Mai întâi se va încerca o discreditare morală, o

descurajare psihologică. Se va spune: „aceste locuri nu au viitor”, aceste „locuri” se vor pustii, cei care rămân nu vor avea nimic de făcut și vor fi „marginalizați”. (Evident că adevărul istoric, adică împrejurarea, FAPȚUL că aceste „locuri” au un trecut care efectiv nu poate fi cunoscut, faptul că ele sunt practic din totdeauna, nu va descuraja pe atleții răului și ai minciunii de care pomeneam.). Iar apoi vor avea loc acțiuni directe de piraterie și furt economic și social: abuzurile vor fi tolerate și încurajate, structurile locale

(școli, spitale, biserici) vor fi sabotate direct, distruse direct, închise, concesionate și așa mai departe. Iar în același timp se vor ivi tot soiul de „generoși”, dormici să cumpere pământ pe un preț de nimică. Dar părerea mea este că aceste acțiuni potrivnice nu vor reuși. Părerea mea este că, din perspectiva istoriei și considerând lucrarea vremii, în confruntarea dintre „globalism” și „locuri”, „locurile” au biruit. În noua confruntare a istoriei, „nigeile” din Almăj să dovedească mai tari decât „globalismul”!

Dar aceasta nu s-a întâmplat pur și simplu. Meritul aparține oamenilor „locului” și acelora dintre ei, preoți, dascăli și fruntași, care și-au jertfit timpul și viața luptând pentru vete milenare. După părerea mea, un merit revine publicațiilor din Banatul Montan și între ele amintesc revista „Almăjana” din Bozovici, editată de către Profesorul și Poetul Iosif Băcilă. Din nou după umila mea părere, această revistă este un punct de referință și în viitor va fi recunoscută ca un punct de referință, nu numai pentru cultura Banatului Montan, ci pentru cultura românească în întregul ei.

Eu cred că este o nouă împrejurare care dovedește că „apa trece și pietrele rămân”.

ALEXANDRU NEMOIANU
Jackson, Michigan, USA

LUCEAFĂRUL LUI EMINESCU

„Luceafărul”, minunata poesie a lui Eminescu, poate fi tâlcuită după diferiți indivizi în chip deosebit. O tâlmăcire absolut riguroasă, deci admisibilă din toate punctele de vedere, pare a fi cu neputință. Imposibilitatea unei interpretări adevărate rezidă în neputința noastră de a prinde acea idee sau sentiment fundamental, care, stăpânind sufletul poetului, l-a determinat cu necesitate să o concretizeze în forma aceasta poetică de

o plasticitate sculpturală. Așa-mi explic faptul pentru ce în literatura noastră nu există – cel puțin după cunoștințele mele – o explicare minuțioasă, perfectă, care să se impună conștiinței tuturor putând rezista unei critici serioase și obiective. Plecare, care a îndrăznit să-o tâlcuiască, a interpretat-o conform priceperii sale.

Fără îndoială, interpretarea cea mai fidelă ne-ar fi putut-o da singur Eminescu. Toate celelalte explicări sunt numai încercări sfioase de tâlcuire, care însă nu pot avea caracterul infailibilității.

De altfel, și în „Luceafărul”, ca în orice altă poesie filosofică, nu avem a face cu un singur sentiment, ci cu un întreg complex de idei și sentimente, care, în ultimă analiză, evidențiază numai ideea sau sentimentul principal, care a cuprins sufletul poetului la creare.

Dăm în puține cuvinte conținutul acestei poezii: O frumoasă fată de viață de împărat, din lumea aceasta sensibilă, se îndrăgostește de luceafăr sau ideal și îl îmbie să coboare pe pământ. Luceafărul mai întâi se împotrivește îspitei, stăruind că să se înalțe fata la el, iar nu el să vie la ea. Dar, până întru sfârșit, el se mlădie înaintea îspitei și pornește ca să roage pe Dumnezeu să-i dea viață pământească, muritoare. Însă, în timpul când se află în fața lui Dumnezeu, fata se îndrăgostește de un fecior pământean al curtei. Atunci Dumnezeu îi zice luceafărului: – Nefericitule, tu nu știi ce ceri. Ia privește pe pământ și vezi ce este. Și luceafărul privi și văzu că frumoasa fată era făținică, pe de o parte ea își desmierda pe îndrăgostitul ei pământesc, iar pe de altă parte încă îl îmbia pe luceafărul ideal ca să se coboare la ea. Și astfel se regăsește pe el însuși și exclamă, adresându-se către fată:

„Ce-ți pasă tîie chip de lut, / Dac-oi fi eu sau altul? // Trăind în cercul vostru strâmt,

/ Norocul vă petrece; / Ci eu în lumea mea

mă simt / Nemuritor și rece”. Iată deci care este filosofia lui Eminescu: o icoană a vieții noastre, care este „o vecină frâmântare de a armoniza realitatea cu idealul” (Marin Ștefănescu, **Filosofia Românească**, pag. 203 -204).

Pentru înțelegerea mai adevărată a acestei opere, aflu cu cale ca-n puține cuvinte să trec în revistă principalele interpretări care se pot da și, în parte, i s-au și dat acestei poesii.

1) Mulți văd în „Luceafărul” numai o credință poporală prelucrată în formă artistică. Această tâlmăcire este cea mai reală, mai pozitivă, deoarece e făcută ad litteram. Dacă am admite explicarea aceasta, ceea ce nu putem face, atunci în „Luceafărul” nu putem vedea nici o alegorie, în dosul căreia s-ar ascunde vreun tâlc filosofic. În cazul acesta ar fi vorba numai de o fată, întocmai ca-n poveștile poporului nostru, care, îndrăgindu-se de scliptorul luceafăr din cer, suferă cumplit, deoarece această dragoste e mai presus de fire, deci nerealizabilă.

2) Alții bănuiesc în „Luceafărul” antiteza între iubirea platonică, ideală, oarecum eterică și între iubirea pământească, reală, mai adevărată, cu rădăcini mai adânci, înfipte în însuși organismul vieții omenești. În cazul acesta, alegoria ar evidenția triumful amorului pământesc față de cel platonic. Criticul Dobrogeanu-Gherea crede, nu documentează, că Eminescu a simbolizat dragostea platonică, pentru care avusese totdeauna simpatii.

Maiorescu în studiul său **Poetul Eminescu**, citând ultima strofă din poesia „Luceafărul”, arată superioritatea lui Eminescu manifestată și în raporturile sale față de sexul frumos, care nu-l putea „captiva și subjugă cu desăvârșire prin mărginirea lui”. După Maiorescu, Eminescu vedea în femeia idealizată numai „copia imperfectă a unui prototip nerealizabil”. Această copie se furișă uneori și în sufletul lui, dar, în cele din urmă, cu tărie, se desface din brațele ei, regăsindu-și tîhnă lui intimă, profundă, în lumea cugetării senine și a poesiei. Aici amintesc și pe Vlahuță, care o aduce în legătură cu un episod de iubire nemorocită din viața lui Eminescu. Eminescu, de fapt, ar fi iubit o ființă femeiască, în care concentrase maximul de perfecție, o încununase oarecum cu aureola ei, dar această ființă s-ar fi arătat nedemnă de iubirea lui sinceră și adevărată. În această tâlmăcire, fără îndoială, e o mare parte de adevăr, dar nici în cazul acesta alegoria nu ar fi susținută până la sfârșit, nici perfect explicabilă în toate amănuntele ei. Tabloul cel mai greu de explicat ar fi străbaterea Luceafărului până la Dumnezeu, ca să-l deslege de nimbul nemuririi. În cele din urmă și acest tablou s-ar putea tâlmăci, transpunând acțiunea în sufletul poetului. Poetul, în clipele solemne de iubire adevărată, va fi

avut de bună seamă dorința de a fi și el ca oamenii simpli și să iubească în felul lor. În cazul acesta, alegoria din tablou înfățișează numai lupta sufletească a poetului, lupta între superioritatea ființei lui și dorința fierbinte de a se bucura de fericirea oamenilor de rând. În luptă ar învinge partea superioară din el. Admițând interpretarea în felul acesta, alegoria se explică cu ușurință în chipul următor: Luceafărul simbolizează iubirea ideală, superioară, preamărită de poeti și – în genere – de artiști, fata din povești reprezentă de fapt sexul frumos cu simpatii pentru oamenii geniali, dar neînțeleși și neiubiți de el, iar vicleanul Cătălin ar fi oamenii simpli, care iau iubirea aşa cum este, împlinită din bucurii și dureri.

3) O a treia explicare ar fi a D-lui Ștefănescu, care îi largeste perspectiva, văzând în ea însuși simbolul tragediei vieții omenești: lupta sau prăpastia de netrecut între ideal și realitate, adică omenimea. În cazul acesta, ideea fundamentală, pe care o încheagă poesia, ar fi: imposibilitatea realizării perfecte a idealului în lumea noastră, reală, cununată cu minciuna ei, Cătălin, și izbânda acestui ideal în lumea superioară, proprie lui, neatinsă de murdăriile *fisi-sului* (φυαις), în care ne zbatem. Sau, inversând chețiunea, putem zice: sfârșarea zadarnică a omenimii de a realiza idealul în puritatea lui cerească în lumea noastră, ceea ce – în fond – este unul și același lucru: lupta, prăpastia între idealul vecinic și realitatea trecătoare.

Trebuie să mărturisesc că această interpretare este cea mai adâncă, cu cea mai largă perspectivă filosofică, care poate este cea mai demnă de un Eminescu, profund cunoșător al filosofiei dualiste a lui Kant.

Această explicare o putem evidenția până-n sfârșit, cu mici rezerve.

Alegoria în cazul acesta se explică în felul următor: Luceafărul e idealul, care luminează omenimii în calea ei spre perfecție. Fata simbolizează omenimea, care năzuiește spre ideal, dar niciodată nu-l va atinge în virginitatea lui originală, iar vicleanul Cătălin, pajul, spiritul negațiunii, al minciunii, însăși imperfecția ființei noastre fatal legată de pumnul de țărăna.

4) O a patra explicare, care s-ar putea da, o putem sintetiza în următoarea idee fundamentală: Geniul artistic, sau – în genere – orice geniu neînțeles de lumea în care trăiește, pe care o iubește, pentru care muncește, dar de care în același timp se deosebește atât de mult prin lumea cugetării și simțirii lui, acest geniu se retrage în sine însuși privind cu înăltime biblică – dacă am putea zice – cu un surâs homeric la lumea care nu-l poate înțelege.

Interpretarea voi face-o în acest sens, deși prima încercare a fost în interpretarea ideii fundamentale de luptă între ideal și realitate. Alegoria se explică cu claritate în felul următor. Luceafărul simbolizează geniul artistic, fata, cu calitățile fizice și psihice admirabile, omenimea cu năzuințele și aspirațiile ei vrednice, de laudă, Cătălin – însăși natura imperfectă a ființei noastre, care ne împiedică de a pricepe și, în consecință, de a ne folosi de puterea uriașă a geniului.

Pentru înțelegerea poesiei, să ne închipuim următorul cadru, în care se petrece acțiunea. E noapte. În

fața castelului fetei din povești se întinde marea, din care răsare Luceafărul.

Omenimea, de odinioară și de totdeauna, privește cu uimire la geniul simbolizat prin Luceafăr, care i se pare că răsare din adâncimi neînțelese pentru ea:

„Privea în zare, cum pe mări

Răsare și străluce,

Pe mișcătoarele cărări

Corăbii negre duce.

Omenimea, văzând geniul și cunoscându-l mai deaproape, are simpatii pentru el:

„Îl vede azi, îl vede mâni,

Astfel dorința-i gata;”

Dar și în sufletul geniului se petrece același proces mistic:

„El iar, privind de săptămâni,

Îi cade dragă fata.”

Și varsă în calea ei mai multă lumină:

„Și cât de viu s-aprinde el

În orișicare sară...”

Partea aceasta o putem privi ca prolog la cele ce urmează.

Ea se poate rezuma în următoarele: cunoașterea reciprocă a geniului și a omenimii și încoțirea simpatiei reciproce în ambii.

Geniul urmărește omenimea în toate împrejurările ei, căutând s-o atragă prin farmecul ce-l insuflă el:

„Si pas cu pas pe urma ei

Alunecă-n odaie,

Țesând cu recile-i scântei

O mreajă de văpăie.”

Dar și omenimea, la rândul ei, îl cheamă în timp de îndoieri, nesigurană și nenorocire, ca să-i verse lumină în noaptea vieții:

„O, dulce-al nopții mele Domn,

De ce nu vii tu? Vină !”

Și iarăși:

„Pătrunde-n casă și în gând

Și viața-mi luminează!”

Geniul răspunde la chemarea ei:

„Din sfera mea venii cu greu

Ca să-ți urmez chemarea.”

O cheamă în lumea cugetării lui senine și abstrakte:

„O vin-, odorul meu nespus,

Și lumea ta o lasă;

Eu sunt luceafărul de sus,

Iar tu să-mi fii mireasă.”

Omenimea însă vede prăpastia, care în mod fatal trebuie să-i despartă: ea vie, cu patimi, cu o viață mai mult supusă tiraniei vieții senzuale, fără putință de a face opiniții în lumea abstracției; el, geniul senin, fără viață, o abstracție:

„Străin la vorbă și la port,

Lucești fără de viață,

Căci eu sunt vie, tu ești mort

Și ochiul tău mă-ngheată.”

Acesta este primul tablou după prolog, în care în imagini plastice se concretizează ideea: geniul iubește omenimea, voiește s-o atragă în lumea superioară, în care el trăiește.

Omenimea însă nu-l poate urmări în această lume, fiind dată imposibilitatea prin însăși natura lor diametral opusă.

În tabloul următor, care prezintă multe asemănări cu cel anterior, se evidențiază aceeași idee, în unele locuri aproape cu aceleași cuvinte, se observă însă, în același timp, și o gradăție și variație în concretizarea sentimentului de iubire a geniului față de omenime și o reliefare mai plastică a prăpastiei care-i separă. Dau câteva spicurări. Geniul e o taină pentru omenime. Splendid este redat acest misticism, care învăluie fința geniului.

„Dar ochii mari și minunați
Lucesc adânc, himeric,
Ca două patimi fără saț
Și pline de-ntuneric.”

O cununie, cum am zice, între geniu ca mire și omenime ca mireasă, pare cu neputință, deoarece este imposibilă înfrângerea celor două lumi deosebite, pe care le reprezintă. Geniul e nemuritor prin profunzimea cugetării lui și prin eternitatea valorii acestei cugetări, omenimea e muritoare, rătăcitoare, fără scopuri înalte și fără capacitatea de a pătrunde în lumea cugetării geniului:

„Dar cum ai vrea să mă cobor?
Au nu-nțelegi tu oare,
Cum că eu sunt nemuritor
Și tu ești muritoare?”
răspunde geniul omenimii.
„Dar dacă vrei cu crezământ
Să te-ndrăgesc pe tine,
Tu te coboară pe pământ,
Fii muritor ca mine.”

e răspunsul omenimii dat geniului în neputință ei de a-l înțelege.

Geniul simțindu-se izolat și părăsit în lume, binele căreia îl dorește, are momente de luptă și revoltă sufletească. Superioritatea finței lui îi pare o sarcină, care fatal îl face să sufere. Dorește soarta omenimii mai fericite decât el:

„Da, mă voi naște din păcat,
Primind o altă lege;
Cu vecinicia sunt legat,
Ci voi să mă deslege.”

Această luptă sufletească e minunat zugrăvită în tabloul în care îl vedem în fața Divinității. Explicarea acestui tablou se poate face, dacă întreaga acțiune o așezăm în sufletul geniului. Geniul, în momentele grave de a nu fi înțeles, simte cea mai adâncă durere, ce se poate închipui, dorește cu toate fibrele finței sale să se scape de sarcina „negrei vecinicii”, cum se zice în poesie.

Acest chin sufletesc se explică prin setea, care seacă energiea.

„Nu e nimic, și totuși e
O sete care-l soarbe,
E un adânc, asemene
Uitării celei oarbe.”

Iar dorința de a se scăpa de sarcina geniului său e evidentiată în:

„De greul negrei vecinicii,
Părinte, mă desleagă.”

Și iarăși:

„Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire,
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oară de iubire...”

În același timp însă, prin licărirea divină a geniului, i se reveleză că lumea, pe care el o dorește, e rătăcitoare, trecătoare, nu e demnă de el și incontestabilă lui superioritate, care va dăinui în vecinicie:

„Ei doar au stele cu noroc
Și prigoniri de soarte;
Noi nu avem nici timp, nici loc,
Și nu cunoaștem moarte.”

Geniul ieșe triumfător din această crâncenă luptă psihică, își regăsește liniștea sufletească, devine iarăși cel vechi, senin și luminător:

„În locul lui menit din ceri
Hyperion se-ntoarsă
Și, ca și-n ziua cea de ieri,
Lumina și-o revarsă.”

De la înălțimea lumii lui senin și abstracte vede triumfând în omenime spiritul negațiunii, deșertăciunea lumească simbolizată în poesie prin scena de dragoste dintre Cătălin și fata din poveste:

„Hyperion vedea de sus
Uimirea-n a lor față;
Abia un braț pe gât i-a pus,
Și ea l-a prins în brațe.”

De data aceasta însă nu dorește soarta lor, tremură, dar nu se coboară în realitate:

„Dar nu mai cade ca-n trecut
În mări din tot înaltul.”

Apoi îi rostește următoarele cuvinte, care cuprind ideea principală din poesie:

„Ce-ți pasă ție, chip de lut,
Dac-oi fi eu sau altul?”
„Trăind în cercul vostru strâmt
Norocul vă petrece,
Cî eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.”

Aici se arată retragerea geniului în sine însuși în lumea cugetării, propriile lui, și filosofia resemnării, care constă în înțelegerea că o înfrângere între el și lume este cu neputință, din cauza marei deosebiri în felul de a fi, simți, cugeta și trăi, care-i desparte pe veci.

Explicarea poesiei în sensul acesta concordă, ba chiar se cuprinde în tălmăcirea de luptă între ideal și realitate, căci, în definitiv, geniul ce este dacă nu tocmai expresiunea în concret a idealului, pentru care geniul luptă și pe care voiește să-l înfăptuiască în lume.

Preot-profesor ROMULUS NOVACOVICIU

Apărut în *Anuarul gimnaziului de stat „Prințipele Carol” din Bozovici pe anii școlari: 1922 / 23, 1923 / 24 și 1924 / 25.*

Publicat de: Directorul MATEI I. MANOLESCU și Preot-prof. ROMULUS NOVACOVICIU, Caransebeș, 1925, tiparul Tipografiei Diecezane.

INTERFERENȚE ALE SPAȚIULUI SPIRITUAL DIN ȚARA ALMĂJULUI

Prof.dr. Lazăr ANTON – Liceul Teoretic „Eftimie Murgu” Bozovici

În studiul de față ne-am propus să analizăm maniera în care se structurează **concepția religioasă a membrilor comunității locale** și posibilele reflexe ale acestea în plan social, aşa cum rezultă ele din interacțiunile cu mediul natural, cultural și spiritual al spațiului specific Țării Almăjului. Demersul de față este unul **integrat** în ceea ce privește metodele utilizate în explicarea **complexului georeligios** la nivelul spațiului geografic al Europei de astăzi. Prin urmare, **harta religiilor** nu este o simplă reprezentare a structurii teritoriale a populației, impunându-se găsirea unor metode noi care să redea dinamica fenomenelor sociale pe baza conexiunilor stabilite la nivelul comunităților locale și regionale.

Din punct de vedere geografic, Țara Almăjului se suprapune pe Depresiunea Nerei sau Bozovici la care se adaugă teritoriul adiacent corespunzător spațiului montan înconjurător, respectiv aliniamentul de dealuri corespunzătoare cumpenei apelor dintre bazinele hidrografice Nera și Cerna cu larga înseuare de la Țărova. Depresiunea Almăjului are o lungime de 30.75 km, în linie dreaptă din Dealul Cocoșu (spre est) până la Străjița-Buceaua (spre vest) și o lățime maximă de 12.75 km între Cracu Morii (425 m, spre nord) și Dealul Rătchiniecii (909 m, spre sud), conferindu-i acesteia o **formă eliptică** sau ovoidală, cu orientare generală NE-SV, de mărime mijlocie între depresiunile intercarpatice din țara noastră.

Formarea acestei arii depresionare a avut loc în cadrul *bazinului tectonic Mehadia* care a apărut în urma mișcărilor rupturale neogene ce au dus la căderea în trepte a unităților de orogen și formarea depresiunilor „golf” din Munții Banatului, invadate ulterior de apele măriilor tertoniene și ponțiene. În strânsă legătură cu apele Oceanului Primordial și în acest spațiu geografic s-a dezvoltat o mitologie a apelor care persistă până astăzi în folclorul local.

Din punct de vedere geologic, Bazinul Bozovici iese în evidență prin caracterul de larg sinclinoriu, făiat pe margini, de unde și denivelările de mare anvergură între culmile montane și cele depresionare, *fără a crea însă o zonă de discontinuitate geoeconomică* între cele două trepte de relief, care aici se completează reciproc prin condițiile de viață oferite. Tranziția dintre munte și șes este reflectată prin activitatea intensă agropastorală de care se leagă o serie de practici și obiceiuri conservate din vremuri ancestrale, cum este „smâlțul” sau „măsuratul oilor”, dar și exploataările forestiere și miniere cu efecte contradictorii asupra calității mediului și implicit al vieții.

Sub aspect fizico-geografic, Țara Almăjului este o **unitate complexă**, în care se interferează caracteristicile de mediu montan cu cele ale mediului depresiunilor

intramontane, la care se adaugă o serie de particularități locale. Spațiul de interferență al celor două tipuri de medii se realizează în mod deosebit la nivelul zonei piemontane, care maschează ușor regiunea montană a Semenicului, mai dezvoltată pe latura nordică a depresiunii, cu altitudini de 300-450 m și având aspectul unei prispe ușor înclinate, secționată de văi paralele ce coboară spre talvegul Nerei.

Teritoriul actual al Depresiunii Almăjului a fost una dintre cele mai vechi și mai intense **arii de populare** din partea de sud a Banatului, lucru explicabil dacă ne gândim la facilitățile oferite de cadrul natural, influențele reciproce dintre om și mediu, având ca rezultat un *spațiu mental* și spiritual cu multiple valențe ce încă se lasă a fi descoperite. Spațiul mental al Țării Almăjului este definit de teritoriul (*spațiu regional*) pe care comunitățile și respectiv indivizii aparținând acestora îl integrează în scară proprie de valori existențiale prin perceptie (*l'espace percu*), trăire (*l'espace vecu*) și imaginare (*spațiu imaginat*). El face parte din rațiunea de a fi a individului și reprezintă suportul material și emoțional al tuturor acțiunilor și reacțiunilor sale.

Din cele trei categorii de spații mentale identificate pe teritoriul României – provinciale, etnografice și habitaționale, cel **etnografic** are o consistență superioară, deoarece este un *spațiu trăit* (*l'espace vecu*) în vreme ce spațiul provincial este mai degrabă un *spațiu imaginat*. România se detașează în context european prin numărul și consistența spațiilor mentale etnografice, ca o rezultantă a factorilor de ordin istoric, social, cultural, economic. Existența acestor „țări” pe suportul comun al limbii de origine latină, dar într-o mare varietate a formelor de relief și de influență ulterioară a factorilor politici, a creat pilonii de sprijin pentru un **autohtonism veritabil**, imposibil de dislocat și substituit.

Din punct de vedere dinamic, Țara Almăjului poate fi considerată un **spațiu relativ închis**, spre deosebire de alte spații etnografice care au feed-back mult mai intens cu exteriorul. Acest lucru este determinat de caracterul intramontan al depresiunii, o adevărată „fortăreață naturală” în inima Munților Banatului, la care se adaugă căile de acces exclusiv rutiere și cu un grad de modernizare a infrastructurii relativ redus.

Pe de altă parte, se constată o tendință a spațiilor etnografice închise de a trece în categoria celor semiînchise datorită manifestării procesului de globalizare, lucru valabil și pentru Depresiunea Almăjului. Există o serie de provocări legate de „coliziunea” dintre globalizare și regionalizare (localizare), reflectate în sistemul de valori, mental, comportament social etc.

Pentru a decela elementele intime ale mentalului

religios și ethosului local, am aplicat sute de chestionare în comunitățile locale din Depresiunea Almăjului, pe baza cărora am elaborat mai multe profile care compun portretul general al **tipului religios almăjan**, din care se desprind câteva caracteristici fundamentale relevante pentru comportamentul social al locuitorilor din acest spațiu geografic:

PROFIL SPIRITAL – ATITUDINI

În ceea ce privește atitudinile, *tipul religios almăjan*:

- De cele mai multe ori rămâne calm în fața problemelor cotidiene
- Își recunoaște relativ ușor greșelile
- Încearcă să remedieze situația atunci când i se face o nedreptate
- Își refulează sentimentele
- Nu se supără repede pe oameni
- Își aduce aminte atât lucrurile plăcute cât și necazurile
- Se bucură uneori de succesul câștigătorului într-o situație de concurs

PROFIL RELIGIOS – CONCEPȚIA TEOLOGICĂ

Există câteva elemente fundamentale care definesc teologia almăjenilor:

- Nu te poți mântui doar prin comportament fără a fi o persoană religioasă
- Într-o situație fără speranță alege rugăciunea
- Societatea civilizată nu trebuie să recurgă la avort
- Trebuie să mulțumești lui Dumnezeu permanent
- Credința în viața veșnică
- Religia este o nevoie / trebuie să sufletească
- Biblia este produsul inspirației Divine
- Învierea lui Iesu este garanția învierii celui credincios
- Mântuirea este scopul principal al vieții

PROFIL SPIRITAL – COMPORTAMENT ECLESIAL

În ceea ce privește relația cu Biserica, se observă că *tipul religios almăjan*:

- Frecventează Biserica în fiecare duminică pentru rugăciune, spovedanie, comuniune cu Dumnezeu și frații
- Apelează la preot o dată pe an pentru spovedit, acatiste și ajutor spiritual (sfat)
- Citește Biblia seara (un scurt pasaj) sau la marile sărbători pentru iertarea păcatelor, a-l cunoaște pe Dumnezeu, pentru liniște și mândrăiere
- Se spovedește cel puțin o dată pe an pentru eliberarea conștiinței
- Practică mai ales posturile mari de peste an pentru că așa a fost educat și din respect pentru patimile lui Hristos

PROFIL SPIRITAL – COMPORTAMENT RELIGIOS

În practica religioasă, *tipul religios almăjan*:

- Se roagă lui Dumnezeu de câte ori simte nevoia, chiar zilnic (semnul crucii), pentru a mulțumi și avea relație cu Dumnezeu

➤ Consideră că trebuie să ai gândul la rugăciune pentru a fi ascultat de Dumnezeu, dar contează ca întreg comportamentul să fie plăcut lui Dumnezeu

➤ Dă milostenie (pomană) când îl îndeamnă inima sau când îi prisosește pentru a fi și el ajutat

➤ Este capabil să răspundă cu rău la bine, mai mult în cazul prietenilor și ruedelor, deoarece este o poruncă creștină lăsată de Hristos

Analizele de detaliu scot în evidență o serie de disparități ale *tipul religios almăjan*:

- Tipul A – creștinul practicant
- Tipul B – creștinul ocazional
- Tipul C – creștinul formal / tradițional
- Tipul D – creștinul materialist
- Tipul E – fără religie

Pentru a aprecia impactul pe care spațiul religios îl are asupra comunității locale este util să evaluăm raportul dintre numărul structurilor religioase existente pe raza unei comune și numărul localităților, din care rezultă **indicele de diversitate religioasă** – $Dr=Nr/Nl$, unde:

- Dr – indicele de diversitate religioasă
- Nr – numărul structurilor religioase
- Nl – numărul localităților.

Se observă astfel că cel mai mare indice de diversitate religioasă este specific comunei Prigor, datorită numărului mai mare de unități teritoriale (5) și a mănăstirii Almăj-Putna, urmat de comuna Bozovici în care coexistă cel mai mare număr de confesii religioase (5), iar cel mai scăzut este în comuna Eftimie Murgu, format dintr-o singură unitate administrativă și doar două confesii religioase, probabil cel mai bine individualizate din toată zona (fig.1).

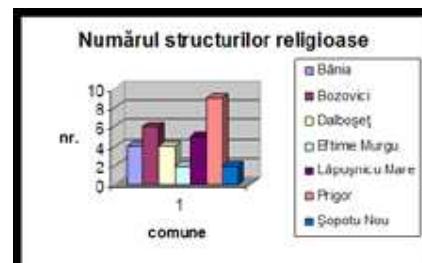

Fig. 1. Indicele de diversitate religioasă în Depresiunea Almăjului.

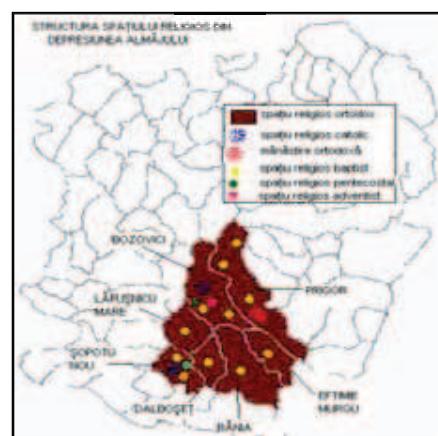

Fig. 2. Tara Almăjului – interferențe spirituale

Pentru a surprinde în detaliu interferențele religioase în structura de ansamblu a geografiei Țării Almăjului am elaborat o **fișă de analiză** în care sunt precizate elemente definitorii cu implicații majore în individualizarea acestui spațiu.

1. Poziția geografică

- Spațiul religios ocupă poziții variate în cadrul localităților, în funcție de importanță, topografie, evoluție istorică și alți factori de decizie locală, de regulă centrale pentru biserici, mediane – celelalte construcții eccliale și periferică, în afara vărei – cimitirele și respectiv proprietățile agricole parohiale („sesioane”) sau chiar excentrice, ușor izolate, cum ar fi mănăstirile (Almăj-Putna).

- Toponimie. Există diferite toponime care atestă percepția religioasă a mediului înconjurător. Densitatea și semnificația hagionimelor dintr-un anumit areal geografic este condiționată de o serie de factori, cum ar fi: specificul geografic, evenimentele istorice, evoluția socială și culturală, fenomenele religioase, originalitatea și creativitatea literară a oamenilor, schimbările culturale și de populații, inclusiv căile de comunicație etc. Menționăm astfel : nume de ape – Lacu Dracului, Ogașu Rău, Moara Dracilor ; nume de locuri la hotarele localităților – Morminti, Fața Popii, Calea Bisericii ; nume de văi – Valea Rea, Valea Popii ; nume de culmi – Cracu Bisericii ; nume de terenuri agricole – Poiana Bisericii ; proprietățile parohiale – Susuionu Popii ; căile de comunicații – Calea Bisericii.

2. Caracteristicele reliefului

- a. Treapta de relief, altitudine: Spațiile sacre se încadrează în treptele de localități între 240 m (Bozovici, Moceriș) și 700 m (Ravenska), cimitirele se află de regulă la periferia localităților, la altitudini ceva mai mari, iar proprietățile agricole sunt în zonele de luncă (arabile), terase sau deasupra acestora în cazul pădurilor. Tranziția dintre munte și șes este reflectată prin activitatea intensă agropastorală de care se leagă o serie de practici și obiceiuri conservate din vremuri ancestrale, cum este smârătul sau măsuratul oilor, cu sensuri religioase la origini.

- b. Morfogeneza, tipul genetic de relief: relief fluvial și fluvio-denudațional, litologic și structural. Sub aspect fizico-geografic, Țara Almăjului este o unitate complexă, în care se interfețează caracteristicile de mediu montan cu cele ale mediului depresiunilor intramontane, la care se adaugă o serie de particularități locale. Spațiul de interreferență al celor două tipuri de medii se realizează în mod deosebit la nivelul zonei piemontane, care maschează ușor regiunea montană a Semenicului, mai dezvoltată pe latura nordică a depresiunii, cu altitudini de 300-450 m și având aspectul unei prispe ușor inclinate, secționată de văi paralele ce coboară spre

talvegul Nerei. O caracteristică esențială pentru spațiul religios din Depresiunea Almăjului este faptul că aceasta are fundul relativ plat, cu terase largi, în număr de 7, pe podul cărora s-au putut dezvolta în voie așezămintele bisericesti. Văile ce debursează în cadrul depresiunii, prezintă în sectorul de confluență adevărate „golfuri”, cu glacisuri relativ largi pe care s-a dezvoltat vatra satelor situate la contactul cu munții, majoritate în Depresiunea Almăjului – Eftimie Murgu, Bănia, Gârbovăț, Șopotu Vechi, Moceriș sau Lăpușnicu Mare. O notă caracteristică o dau bazinetele de eroziune diferențială, situate în spatele cheilor sau în zonele de confluență, cu condiții favorabile pentru agricultură, de care se leagă multe dintre proprietățile parohiale cu caracter arabil.

- c. Substratul geologic (tipurile de roci, structura geologică): depozite sedimentare miocene reprezentate de nisipuri, pietrișuri, marne, argile, mai rar roci dure (calcare, gresii, conglomerate). Au fost separate astfel mai multe orizonturi litologice: orizontul bazal cu două suborizonturi (nisipos – argilos cu intercalații de pietrișuri și conglomerate și altul marnos-argilos cu cărbuni), orizontul inferior cu pietrișuri și nisipuri (*stratele de Dalboșet*), orizontul marnelor și argilelor rubanate (*Stratele de Șopot*) și orizontul superior de pietrișuri și nisipuri ce reprezintă fază finală de colmatare a Depresiunii Almăjului. *Faciesul calcaros* este reprezentat de calcare albicioase-cenușii masive în care se observă și calcare negricioase, cu o largă desfașurare în nord-vestul depresiunii (în Munții Aninei), tăiate de râul Miniș sub forma unor chei de o remarcabilă valoare estetică și științifică, de care se leagă în același timp fenomenul sihăstriei (Găurile lui Miloi). În restul regiunilor montane înconjurătoare predomină șisturile cristaline ce aparțin *Pânzei Getice*, reprezentate prin micașisturi, gnais, șisturi muscovitice, apoi granite, reflectate prin culmi domoale, prelungi, introducând particularități ale spațiului religios de pe raza comunei Șopotu Nou (Ravenska).

- d. Procese geomorfologice actuale și dinamica reliefului influențează calitatea spațiului religios, situații de risc înregistrându-se pe versanți (cimitire) sau proprietățile parohiale din zonele de luncă.

- 3. *Parametrii climatici* indică prezența unui climat de adăpost, cu temperaturi medii anuale între 9 și 11 gr. C, umiditatea de 15-20%, nebulozitate medie, precipitații în jur de 700 mm/an și un calm atmosferic de 60%, cu

diferențieri impuse de altitudine, expoziția versanților, caracteristicile învelișului biogeografic și modul de utilizare a terenurilor. Fenomenele meteorologice sunt specifice arealului depresionar, interpretate din perspectiva concepțiilor religioase (binecuvântări sau blestemele ale Divinității), mai ales în cazul situațiilor extreme.

4. *Raportul față de*

Almăjana

rețeaua hidrografică. Apele, care drenă Depresiunea Almăjului, aparțin bazinului hidrografic Nera cu o suprafață totală de 1400 km², având izvoarele la o altitudine de 1340 m în Munții Semenic. În sectorul mijlociu, suprapus ariei depresionară, râul Nera primește cei mai importanți afluenți ai săi de pe tot parcursul celor 125 km: Minișul, Rudăria, Prigorul, Lăpușnicul, Ducinul, Mocerișul, Șopotul ș.a. Pe lângă apele de suprafață, semnalăm existența apelor subterane, cele freatici fiind situate, în cea mai mare parte, la adâncimi de 5-10 m, importante pentru alimentarea populației. Apele de suprafață, alături de cele subterane, se înscriu în cultul apelor (exemplu la ziua de Bobotează), inundăriile și secetele fiind interpretate ca o acțiune a Divinității.

5.Raportul față de învelișul biopedogeografic. Din punct de vedere biopedogeografic, remarcăm existența spațiilor puternic antropizate, în zona depresionară propriu-zisă, cu vegetație de cultură (cereale, legume, pomi fructiferi, plante furajere) și soluri intens utilizate în agricultură, pentru ca în spațiul montan să se conserve mult mai bine vegetația naturală din cadrul etajului pădurilor de foioase de amestec, în care trăiesc animale diverse ca specii, unele de interes cinegetic. Fondul forestier a constituit o sursă importantă de materii prime în construcțiile religioase, încă din perioada vechilor biserici de nisip sau de lemn, iar mai târziu în realizarea lucrărilor de artă creștină (picturi de lemn, troițe, catapetasma, turnurile etc.). Solurile prezintă grade diferite de fertilitate și favorabilitate pentru agricultură, utilizate intens în agricultură, ocupăția specifică a locuitorilor zonei: soluri brune acide (în zona montană, pe roci cristaline și granite, sub fâgete pure sau amestec), solurile brune pe terasele inferioare (local pseudogleizate), soluri brune și brune podzolite (mai ales pe dealurile piemontane din nordul depresiunii, pe versanți abrupti), soluri brune podzolite argiloase (pe terenurile plane ale dealurilor piemontane), rendzinele pe roci calcaroase, neutre sau alcaline, soluri brune pseudogleizate local (pe terenuri plane sau ușor inclinate, cu drenaj lateral și cu fertilitate redusă), soluri brune gleizate cu ape

freatice aproape de suprafață (pe versanți cu alunecări de teren), soluri aluviale, incomplet dezvoltate sau slab dezvoltate, relativ tinere, caracter neomogen, favorabile pentru agricultură. De varietatea tipurilor de soluri se leagă și productivitatea diferită a proprietăților agricole parohiale care datează din perioada Imperiului Austro-Ungar.

6.Populația

Tara Almăjului, regiune exclusiv rurală, se confruntă cu numeroase probleme demografice, printre care cele mai acute sunt îmbătrânirea populației, pe fondul scăderii natalității și migrațiilor, pe de o parte exodul rural, iar pe de alta migrațiile externe în spațiul Uniunii Europene, mai ales Italia, la care se adaugă alte țări (Spania, Germania, Austria, Franța, Portugalia, Belgia, Irlanda, Grecia etc.). Raportul masculin-feminin este ușor în favoarea celui feminin, exceptând comuna Șopotu Nou în care predomină ușor populația masculină (tabel 1).

a.Numărul populației

Tabel 1.

Numărul populației și structura pe sexe (2007)

Nr. Crt.	Comuna	Total	Masculin	Feminin
1.	Bozovici	3423	1646	1777
2.	Prigor	2746	1354	1392
3.	Bănia	2046	993	1053
4.	Lăpușnicu Mare	1844	888	956
5.	Dalboșet	1772	857	915
6.	Eftimie Murgu	1719	838	881
7.	Șopotu Nou	1324	666	658
TOTAL		14 874	7242	7632

În ceea ce privește structura religioasă, arealul Depresiunii Almăjului este relativ omogen, cu predominantă netă a confesiunii ortodoxe, ușor peste media țării (89,6%), la care se adaugă baptiștii (7,9%), romano-catolicii (1,66%), alții – 0,74% (pentecostali, greco-catolici, adventiști, creștini după evanghelie, musulmani etc.) (tabel 2).

Tabel 2

Structura religioasă a populației în Depresiunea Almăjului (2002)

Nr. Crt.	Comuna	Total	Ortodoxi	Romano-catolici	Baptiști	Pentecostali	Alte confesiuni
1.	Bozovici	3321	2991	86	178	29	37
2.	Prigor	2978	2811	5	141	-	21
3.	Bănia	2014	1828	1	177	-	8
4.	Lăpușnicu Mare	1986	1642	7	334	-	3
5.	Dalboșet	1919	1819	-	94	-	6
6.	Eftimie Murgu	1822	1538	-	283	-	1
7.	Șopotu Nou	1456	1264	159	23	7	3
TOTAL		15 496	13 893	258	1230	36	79

Structura etnică în Tara Almăjului relevă faptul că este o zonă relativ omogenă în care elementul românesc este predominant (96,34%), singura localitate cu o populație majoritar cehă fiind Ravenska, aparținând comunei Șopotu Nou (tabel 3). Cele mai importante mutații

etnice sunt cele determinate de migrațiile populațiilor germană, cehă și maghiară, respectiv natalității mai ridicate în cadrul celor romani. Celelalte etnii au pondere nesemnificative, fiind cauzate în special migrației forței de muncă în perioada anilor '80 (exemplu ucrainenii din Maramureș) și mai puțin după 1990.

Tabel 3. Structura etnică a populației în Tara Almăjului (2002)

Nr. Crt.	Comuna	Total	Români	Cehi	Germani	Maghiari	Rromi	Alții
1.	Bozovici	3321	3144	54	13	18	84	8
2.	Bănia	2014	1959	-	1	1	49	4
3.	Dalboșet	1919	1899	-	3	2	10	5
4.	Eftimie Murgu	1822	1815	-	1	1	-	5
5.	Lăpușnicu Mare	1986	1928	-	2	4	49	3
6.	Prigor	2978	2899	2	1	2	72	2
7.	Șopotu Nou	1456	1285	159	-	0	12	-
	TOTAL	15 496	14 929	215	21	28	276	27

Analize de detaliu, cum sunt cele etnie-religie, scot în evidență anumite afinități, dintre care cele mai evidente sunt cele dintre catolicism și etniile cehă, germană sau maghiară (tabelele 5, 6, 7), în timp ce populația românească este orientată pe binomul ortodoxism-baptism (tabel 4), iar cea romani în principal ortodoxism (tabel 8).

Tabel 4

Depresiunea Almăjului. Populația de etnie română pe confesiuni religioase

Comuna/ confesiunea	Ortodoxă	Romano- catolică	Baptistă	Pentecostală	Alte religii
Bănia	1779	0	172	0	0
Bozovici	2905	12	178	29	8
Dalboșet	1804	0	94	0	1
Eftimie Murgu	1532	0	283	0	0
Lăpușnicu Mare	1589	4	332	0	0
Prigor	2749	4	140	0	3
Șopotu Nou	1252	0	23	7	1
<i>Rural</i>	<i>13 610</i>	<i>20</i>	<i>1222</i>	<i>36</i>	<i>10</i>
Total	13 610	20	1222	36	0

Tabel 5

Depresiunea Almăjului. Populația de etnie cehă pe confesiuni religioase

Localitatea/ confesiunea	Ortodoxă	Romano- catolică	Greco- catolică
Bozovici	6	47	1
Dalboșet	0	0	0
Prigor	1	1	0
Șopotu Nou	0	159	0
<i>Rural</i>	<i>7</i>	<i>207</i>	<i>1</i>
Total	7	207	1

Tabel 6

Depresiunea Almăjului. Populația de etnie germană pe confesiuni religioase

Localitatea / confesiunea	Orthodoxă	Romano- catolică	Greco- catolică	Reformată	Baptistă	Evanghelici sinodali
Bănia	0	1	0	0	0	0
Bozovici	0	11	0	1	0	1
Dalboșet	1	0	2	0	0	0
Eftimie Murgu	0	0	1	0	0	0
Lăpușnicu Mare	0	1	0	0	1	0
Prigor	1	0	0	0	0	0
Șopotu Nou	0	0	0	0	0	0
<i>Rural</i>	<i>2</i>	<i>13</i>	<i>3</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
Total	2	13	3	1	1	1

Tabel 7

Depresiunea Almăjului. Populația de etnie maghiară pe confesiuni religioase

Localitatea / confesiunea	Orthodoxă	Romano- catolică	Reformată	Baptistă
Bănia	1	0	0	0
Bozovici	4	11	3	0
Dalboșet	0	0	2	0
Eftimie Murgu	1	0	0	0
Lăpușnicu Mare	2	1	0	1
Prigor	1	0	1	0
<i>Rural</i>	<i>9</i>	<i>12</i>	<i>6</i>	<i>1</i>
Total	9	12	6	1

Tabel 8

Depresiunea Almăjului. Populația de etnie romă pe confesiuni religioase

Localitatea / confesiunea	Ortodoxă	Romano-catolică	Greco-catolică	Reformată	Baptistă
Bănia	44	0	0	0	5
Bozovici	70	4	1	2	0
Dalboșet	9	0	1	0	0
Lăpușnicu Mare	49	0	0	0	0
Prigor	72	0	0	0	0
Șopotu Nou	12	0	0	0	0
Rural	256	4	2	2	5
Total	256	4	2	2	5

7. Habitatul uman

Teritoriul actual al Depresiunii Almăjului a fost una dintre cele mai vechi și mai intense arii de populație din partea de sud a Banatului, lucru explicabil dacă ne gândim la facilitățile de mental și spiritual cu multiple valențe ce încă se lasă a fi descoperite. Descoperirile de ceramică preistorică de la Prigor, materialele aparținând culturii Coțofeni (începuturile epocii bronzului), găsite la Rudăria și la Bănia, cele ale bronzului timpuriu de la Borlovenii Vechi, descoperirile de la Gârbovăț, dar și cele din locul numit Grădiștea din hotarul comunei Dalboșet sunt dovezi concluante ale existenței oamenilor pe aceste meleaguri și implicit ale vieții religioase. Țara Almăjului a intrat, la începutul secolului al II-lea e.n., în hotarele Imperiului Roman, făcând parte din acesta până la sfârșitul secolului al III-lea, apoi, cu intermitențe, și în secolele IV-VI, din teritoriile nord-dunărene, mai precis din provincia *Dacia romană*. Un document sugestiv îl constituie ruinele unei „Villa Rustica”, de la locul numit Dragomireana-Dalboșet. Ruinele altei cetăți romane se află la Bozovici, lângă cimitirul catolic. La sfârșitul mileniului I, Țara Almăjului, cu cele 15-20 de sate ale sale, făcea parte din voievodatul bănățean. Cnezii români din Banat, printre ei și cei din Almăj, sunt amintiți, tot mai frecvent, în documentele din sec. XIII-XIV; ei au avut un rol foarte important în viața spirituală, socială, economică și juridică a Almăjului, în luptele purtate la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului următor, în special sub Iancu de Hunedoara, împotriva pericolului otoman. Datorită lor, au fost consemnate primele atestări documentare ale satelor din Țara Almăjului. Trebuie amintită participarea Almăjului în cele două războaie mondiale. În Primul Război Mondial,

au participat 6614 soldați dintre care 818 nu s-au mai întors. În amintirea lor, localnicii au ridicat monumente cum este cel de la Bozovici, monument construit din pietre mari, numărul acestora fiind egal cu cel al eroilor căzuți în război, precum și numeroase slujbe religioase. La sfârșitul războiului, datorită neajunsurilor și nemulțumirilor, în Almăj începe „marea răfuială” cu reprezentanții autoritaților. În ziua de 2 noiembrie 1918, soldații aflați în garnizoana Biserica Albă au aflat de ordinul de încetare a focului pe toate fronturile și s-au considerat liberi și, fără să dea socoteală cuiva, au plecat înarmați cu echipamentul militar spre vatrele lor. Deoarece administrația maghiară nu mai funcționa încă din ziua de 1 noiembrie, a rămas în sarcina almăjenilor să se organizeze pentru preluarea administrației plasei Bozovici și pentru paza bunurilor obștești ori a celor private. Între 3 noiembrie 1918 și 1 aprilie 1919, când a venit armata română, Almăjul a fost condus de către Consiliul Național Român Bozovici, ajutat de Gărzile Naționale Comunale. Prin legea din anul 1873, Almăjul era declarat plasă, alături de Teregova, Orșova și Caransebeș, aparținând de județul Severin, cu capitala la Caransebeș. Prin legea din 1881, jud. Severin se unifică cu Carașul formând județul Caraș-Severin, cu capitala la Lugoj, având 14 plase (inclusiv Almăjul). Această împărțire administrativă a funcționat până la Legea din 13.07.1925. Reforma agrară din 1921 a avut ca efect împrietenirea țăranilor cu pământ. În Almăj nu au fost mari proprietari de pământ, exproprierea nu s-a putut realiza decât pe o scară foarte mică și anume din proprietățile aparținând comunei, bisericii și parohiilor. După statisticile preturii plasei Bozovici, din anul 1941, totalul populației în Almăj era de 24.159 locuitori din care: 23.486 români, majoritatea ortodocși, 485 cehi, 185 germani și 3 maghiari de confesie catolică sau protestantă.

a. Vechime. Atestarea documentară începe cu anul 1410 (Eftimie Murgu), și se continuă în anii 1484 (Bănia, Bozovici, Lăpușnicu Mare, Prilipeț, Moceriș), 1550

(Prigor), 1603 (Dalboșet, Borlovenii Vechi, Pătaș, Gârbovăț, Șopotu Vechi, Putna) și 1828-1829 (Șopotu Nou, Borlovenii Noi, Ravenska).

b. Mărimea demografică – sate mari – între 1500 și 3000 loc. (Bozovici, Eftimie Murgu), mijlocii între 500 și 1500 loc. (Bănia, Gârbovăț, Dalboșet, Șopotu Vechi, Prilipeț, Lăpușnicu Mare, Moceriș, Prigor, Pătaș, Borlovenii Noi, Borlovenii Vechi), mici între 100 și 500 loc. (Șopotu Nou, Putna, Ravenska, Stăncilova, Răchita, Valea Răchitei) și foarte mici sub 100 loc. (Valea Miniș, Poneasca, Bârz, Reșița Mică, Boina, Boinița, Prislop, Cârșia Roșie, Driștie, Poienile Boinei, Urcu, Valea Roșie).

c. Tipul morfo-structural predominant este cel adunat, compact sau liniar, la care se adaugă cel risipit (Bârz, Reșița Mică, Boina, Boinița, Prislop,

Cârșia Roșie, Drăstie, Poienile Boinei, Urcu, Valea Roșie, Răchita, Valea Răchitei).

d. Tipul funcțional majoritar agricol, axat pe cultura plantelor și creșterea animalelor (majoritatea localităților) și complex (Bozovici).

8. *Activitățile economice* fac parte din zona tele-religioasă, în care se reflectă anumite valori moral-religioase ce țin de etica muncii, corectitudinea și responsabilitatea lucrului bine făcut reprezentând datorii față de Dumnezeu. Resursele complementare de mediu destul de semnificative, la care se adaugă cele de subsol, conferă acestui spațiu posibilități multiple de dezvoltare, la ora actuală valorificate insuficient, dintre care le remarcăm pe cele forestiere, hidrologice și turistice. Dintre resursele de subsol amintim pe cele de huilă antracitoasă și cele de cărbune brun (Bozovici), argilă smectică (Bănia), azbest, mangan, serpentină și pirită cupriferă (Rudăria și Bănia), cupru, hematit și limonit (Bozovici, Gârbovăț și Șopotu Vechi), grafit (Rudăria), mică (Șopotu Vechi, Dalboșet), talc (Prilipeț, Rudăria), andezit (Borlovenii Vechi), calcar (Moceriș, Șopotu Nou) și nisipuri aurifere în albia Nerei, Minișului, Lighidiei, Băniștei și Slătinicului (inclusiv aur filonian).

9. Specificul social – cultural

a. Spațiul mental este în relație directă cu cel religios care-l determină, Țara Almăjului făcând parte din categoria spațiilor etnografice de tip închis, cu o individualizare impusă de elementele naturale și cu fenomene de conservatorism spiritual.

b. Caracteristici etnografice și folclorice. Arta populară a țărănuilui almăjan are caracter de veșnicie, lucețu care a determinat sintagmele devenite celebre – „veșnicia s-a născut la sat” (L. Blaga) sau „satul românesc este un stup de virtuți morale foarte frumoase” (N. Corneanu). Costumul popular din Țara Almăjului este

văzut ca fiind în rezonanță cu mediul geografic, cu ritmul anotimpurilor, având incluse valori sociale, morale și estetice.

c. Activități culturale cu caracter religios sunt formațiile corale și instrumentale bisericești, specifice confesiunilor ortodoxe, baptiste și pentecostale.

d. Dimensiunea și caracteristicile familiei reflectă mai mult sau mai puțin principiile biblice (loialitatea soților, educația morală a copiilor, responsabilitatea procreerii).

10. Potențialul turistic

a. Potențialul natural dă spațiului religios o notă de atractivitate în plus, reprezentat prin peisajul montan (peșteri, chei), indicele de confort termic, resursele de apă (cascade, izvoare, lacuri) și calitatea mediului în general.

b. Potențialul antropic și religios formează un binom complementar, reprezentat de biserici – monumente de arhitectură și artă religioasă (Bănia, Lăpușnicu Mare, Prigor, Bozovici etc.), mănăstiri (Almăj-Putna), cimitire, troițe, plăci comemorative și monumente istorice ale diverselor personalități (pr. Coriolan Buracu, gen. Traian Doda, dr. Ioan Sârbu, prof. Eftimie Murgu, Anton Golopenția, Eftimie Gherman etc.) sau eroilor din primul și al doilea război mondial (Bozovici, Prilipeț, Bănia, Dalboșet).

11. Raporturile inter- religioase

a. Relațiile cu alte culte au fost în general cordiale, existând numeroase exemple de colaborare ecumenică pe diverse proiecte ce datează de peste jumătate de secol (dezbatere, educație, filantropie, dezvelirea unor monumente).

b. Conflicte cu caracter religios au fost mai intense în timpul Imperiului Austro-Ungar când s-a încercat catolicizarea populației românești și odată cu pătrunderea confesiunilor neoprotestante la începutul secolului al XX-lea.

FANFARA DIN LĂPUŞNICU-MARE ŞI-A ANIVERSAT CENTENARUL

Sărbătoare mare pentru almăjeni, duminică, 2 octombrie 2011, în comuna Lăpușnicu-Mare, așezare cunoscută în Banat, în țară, dar și pe continent, datorită unei formații de excepție – **fanfara** –, ajunsă la venerabila vîrstă de o sută de ani. Manifestările, organizate de Consiliul Județean, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Traditionale Caraș-Severin, Consiliul Local și Primăria din Lăpușnicu-Mare, au debutat cu o deplasare a formației în cimitirul satului, aducând, astfel, prin cântec, un omagiu foștilor membri trecuți la cele veșnice. A urmat, apoi, după primirea oaspeților la Casa Culturală „Eftimie Gherman”, simpozionul „O sută

de ani de activitate fanfaristică în Lăpușnicu-Mare”, la care au luat parte oficialități județene și locale, fii ai Văii Almăjului, oameni de cultură, reprezentanți ai presei scrise și audiovizuale.

După cuvântul de bun sosit adresat participanților de primarul comunei **Ion Lala**, prof. **Gheorghe Țunea**, director al C.J.C.P.C.T. Caraș-Severin (autorul primei monografii dedicate formației), a făcut un scurt istoric al fanfarei. Aceasta a fost înființată de un grup de 12 țărani, în anul 1911, din inițiativa lui **Ilie Bihoi - Șutu**, instrumentele fiind cumpărate cu bani împrumutați din bancă. În anul 1933, învățătorul **Aurel Zaberca**, originar din

Philipet, susținut de **Eftimie Gherman** (un mare lider social-democrat al vremii) împrospătează vechea formație cu elevi ai Școlii generale, instrumentele fiind obținute gratuit de același E.Gherman, cu ocazia participării sale la un congres sindical al minerilor, în Cehia, numărul instrumentiștilor din acel an ridicându-se la 31. După cel de-al Doilea Război Mondial, preia dirijoratul **Ilie Chera Iucu**, care prin colaborare cu importante personalități muzicale (Nicolae Ursu, I.Klein, I. Scarpa, Ion Pelearcă etc.) reușește să-i perfecționeze măiestria și stilul interpretativ și să-i îmbogățească repertoriul, obținând cele mai înalte distincții și premii la festivaluri și concursuri zonale, regionale și naționale dedicate genului.

În perioada 1971-1994, Ilie Chera Iucu, cu sprijinul Școlii Populare de Artă din Reșița, instruiește mai multe serii de elevi din cadrul Școlii generale, ocazie cu care înființează și o fanfară de copii. În anul 1994, fanfara de adulți era constituită din 32 de membri. Din 1998, formația începe colaborarea cu Dna Speranța Rădulescu, de la Muzeul Tânărului Român din București, și participă la mai multe manifestări internaționale în Belgia, Germania, Luxemburg, Israel, Polonia, Iugoslavia etc., editând și o casetă audio.

Tot în intervenția sa, prof. Gh. Tunea a propus ca fanfara din Lăpușnicu-Mare să poarte numele de „Cântecul Almăjului” și a dat asigurări că va sprijini ideea organizării, în Almăj, a unui festival al fanfarelor denumit „Ilie Chera Iucu”.

Prezent la simpozion, scriitorul **Ion Marin Almăjan** (născut la Dalboșet), care și-a legat viața și opera, în mod magistral, de aceste ținuturi, a realizat un emoționant „recurs la istorie”, trecând în revistă condițiile deosebit de grele în care au viețuit, la sfârșitul secolului al XIX-lea și început de secol XX, bănațenii și, firește, almăjenii, din cauza măsurilor de deznaționalizare luate de guvernații de la Budapesta. Aflați în această de nesuportat postură, almăjenii au înființat o seamă de reununi de cetire și cântări, coruri bisericesti și fanfare, menite să le mențină și amplifice „dorința de înfăptuire a unității naționale”. Voritorul a evidențiat momente din istoria fanfarei și a

adus un elogiu de suflet lui Ilie Chera Iucu, cel mai longeviv dintre dirijorii săi.

Adresându-se participanților, **Mihai Anghel**, director al Studioului Regional de Radio Timișoara, a mărturisit că a fost prezent la mai toate evenimentele culturale organizate de almăjeni și a realizat cu formația sărbătorită numeroase transmisuni în direct ori înregistrări și promite că va reveni, în curând, la Lăpușnicu-Mare, pentru a face altele noi. În intervenția sa, prof. univ. dr. **Vasile Mircea Zaberca**, și el fiu al Almăjului, a rememorat câteva din întâlnirile cu membrii fanfarei din perioada când conducea Inspectoratul Județean pentru Cultură, iar prof.

dr. **Ion Hategan**, președintele Societății „Banatul” din Timișoara, a vorbit despre etapele deosebit de grele parcuse de almăjeni, de-a lungul istoriei, și despre „rezistență prin activism cultural” a acestora în fața tăvălugului de deznaționalizare a dirigitorilor din apusul Imperiu Austro-Ungar. De asemenea, a mulțumit pentru participarea entuziastă a fanfarei din Lăpușnicu-Mare la „rugile bănațene” organizate de asociație, desfășurate în Banat sau pe plan național și și-a exprimat speranța că tinerii de astăzi vor duce mai departe tradiția formației centenare.

Luând cuvântul în cadrul simpozionului, profesorul și poetul **Iosif Băcilă** a amintit despre rolul extraordinar pe care l-a avut fanfara în viața comunității, în păstrarea cântecului tradițional, activitatea ei constituind un model pentru formații similare din multe localități ale Banatului de Sud. Grija pentru originalitatea și îmbogățirea repertoriului, colaborarea cu mari personalități muzicale, prezența la emisiuni de radio și televiziune constituind tot atâtea motive de atracție pentru scriitori și ziariști precum: Păun Ion Otiman, Ion Marin Almăjan, Gheorghe Tunea, Nicolae Danciu Petniceanu, Nicolae Dolângă, Dănilă Obersterescu, Nicolae Sârbu, Nicolae Irimia, Dănilă Sitariu, Gheorghe Jurma, Nicolae Pătruț etc.

Iosif Băcilă, redactorul-suflet al revistei „Almăjana”, a adus un emoționant elogiu generațiilor de interpreți care au însoțit, de-a lungul unui veac, „cântecul fanfarei”, mai

mult de jumătate din această perioadă fiindu-i „baci” nonagenarul de astăzi – Ilie Chera Iucu.

Col.(r.) **Ion Pelearcă**, din București, unul dintre cei mai constanti și mai sufletiști colaboratori ai lăpușnicenilor, spunea, printre altele, că s-a simțit încă din tinerețe atașat de această formăție, pe care a ajutat-o să se perfecționeze, considerându-se „o mică părticică din istoria sa”. De asemenea, Ion Pelearcă a lăudat sprijinul oferit de autoritățile locale și județene, asigurându-i, în acest fel, „protecția și motivația de a merge mai departe.”

Cuvinte de apreciere pentru îndelungata activitate a fanfarei au avut prof. univ. dr. **Vasile Goșa**, vicepreședinte al Societății Culturale „Țara Almăjului”, din Timișoara, prof. **Pavel Panduru**, din Prigor, prof. **Gheorghe Rancu**, din Șopotu-Vechi, prof. **Ilie Stoinel**, din Dalboșet, prof. dr. **Daniela Băcilă**, realizator de emisiuni folclorice la Radio Timișoara, și prof. **Nicolae Gherman**, acesta din urmă fiind un activ susținător al înființării fanfarei de copii, întrucât, între anii 1968-1976, a fost director al Casei Culturale din localitate.

Au onorat întâlnirea din Almăj, prof. **Diana Otiman**, dar și academicianul **Păun Ion Otiman**, secretar general al Academiei Române, născut în satul Gârbovăț, din comuna Bănia, care susținea că „banda din Lăpușnicu-Mare nu este numai o formăție muzicală a Almăjului, a Banatului și a României, ci și «ambasadorul» care ne-a reprezentat țara la unul din cele mai importante evenimente din lume, care are loc o dată la un secol – Expoziția Mondială de la Hanovra.” Profesorul a oferit detalii despre această întâlnire-surpriză cu formăția din Almăj, în urmă cu 11 ani. La finalul simpozionului, învățătorul **Ilie Mihăilescu**, nepotul lui Ilie Chera

Iucu, actualul dirijor al formației centenare, a mulțumit celor prezenți pentru frumoasele cuvinte rostite și i-a asigurat că va face tot ceea ce depinde de el pentru ca minunatul cântec al fanfarei din Almăj să se audă și în viitorii ani.

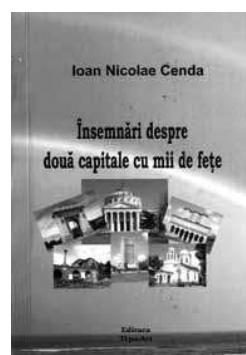
La ieșirea din Casa Culturală, participanții și sătenii, reprezentanții presei au avut surpriza să-l revadă pe fostul dirijor, împreună cu care au urmărit parada fanfarelor și, mai apoi, spectacolul aniversar. În deschiderea acestuia, au salutat publicul și au susținut alocuțiuni **Ion Lala**, primar, **Ionesie Ghiorghioni**, vicepreședinte al Consiliului Județean, prof.dr. **Liubița Raichici**, director al Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniul Cultural Național (care a oferit formației o Diplomă de Excelență), prof. **Gheorghe Țunea**, **Ion Hațegan**, **Ion Pelearcă** și **Gheorghe Rancu** (care au oferit diplome din partea Societății Culturale „Banat”, Uniunii Compozitorilor și Presei rurale din Banat). De asemenea, a oferit „diplome de onoare” și câte un plic cu bani membrilor formației aniversare prof. univ. dr. **Vasile Goșa**, din partea Societății Culturale „Țara Almăjului”.

La spectacolul de pe scena din Lăpușnicu-Mare (prezentat de **Dan Liuț**, realizator de programe la „Banat TV” din Reșița) și-au dat concursul fanfara din comuna găzădă (dirijor **Ilie Mihăilescu**), fanfara din Bănia (dirijor **Pavel Bălan**), fanfara „Banatul Montan” a Școlii de Arte „Sabin Păutza” din Reșița (dirijor prof. **Adrian Roiban**) și fanfara „10 prăjini” din satul cu același nume, județul Iași (dirijor **Costică Pantăru**), formația din Moldova fiind deosebit de aplaudată de public pentru virtuozitatea interpretării.

NICOLAE IRIMIA

SEMNAL EDITORIAL

Almăjana

Fanfara „Cântecul Almăjului”

din Lăpușnicu-Mare

ACADEMICIANUL PĂUN ION OTIMAN* A ÎMPLINIT 70 DE ANI

O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ȘI CERCETĂRII Prof. dr. doc. CRISTIAN HERA

*Membru al Academiei Române,
Președintele Academiei de Științe Agricole și Silvice*

Există momente, evenimente sau oameni la care, atunci când vrei să te raportezi din prima clipă, este dificil să alegi la ce să te referi mai întâi.

Când este vorba despre oameni pe care-i cunoști de mult, pe care îi apreciezi, realizezi că survin în biografia lor date „rotunde”, date aniversare la care îți face plăcere sau simți nevoie să te oprești, fie și sub forma unui bilanț intermediar, fie sub forma unui bilanț global. Așa se întâmplă și în „cazul” concret al colegului și profesorului universitar dr. PĂUN ION OTIMAN (...).

Născut la 28 mai 1942, în localitatea Gârbovăț, județul Caraș-Severin, Păun Ion Otiman a absolvit în 1960 Liceul „General Dragalina” din Oravița. Între 1960-1965 a urmat cursurile Facultății de Agronomie din Timișoara, iar în perioada 1967-1971 cursurile Facultății de Științe Economice din același oraș, obținând licențe în agronomie și în științe economice. Pe întreg parcursul formării sale, prof. univ. Păun Ion Otiman a fost remarcat, admirat și uneori invidiat pentru performanțele sale. Urma de lumină lăsată în perioada de pregătire școlară, liceală sau universitară a continuat să-l călăuzească permanent, căpătând strălucirea supremă la alegerea sa ca membru al Academiei Române.

A promovat toate treptele carierei universitare: asistent până în 1971, șef de lucrări și conferențiar până în 1990, an în care a devenit profesor. Toate gradele profesionale au fost parcurse în specialitățile Economie Rurală, Contabilitate și Analiză Economică, Sisteme Informaționale și Cibernetică Economică.

În anul 1974 a obținut titlul științific de doctor în specialitatea de management. Pe scurt, un traseu profesional desfășurat în mediul universitar, unde a îmbinat armonios activitatea didactică cu cea de cercetător științific.

În întreaga sa carieră profesională, profesorul dr. Păun Ion Otiman a desfășurat și a susținut o intensă activitate publicistică. Nu îmi propun, aici și acum, să o prezint

cu de-amănuntul și nici măcar să o rezum. Mă voi opri, la câteva repere ce mi se par semnificative.

Din anul 1990 a obținut dreptul de conducător științific de doctorat, specialitatea Management și Marketing în agricultură.

Dincolo de o apariție severă, austera și, uneori, chiar puțin distanță, profesorul Păun Ion Otiman a fost și este animat de o mare dragoste față de învățătură și față de tineretul studios.

Înzestrat cu însușiri deosebite de dascăl și cercetător, cu o pregătire multilaterală, profesorul Păun Ion Otiman a adus contribuții însemnante în domeniul economiei agriculturnii și dezvoltării rurale.

La baza reușitelor în activitatea de cercetare a stat concepția sa de la care nu s-a abătut niciodată, potrivit căreia cercetarea științifică nu se poate face astăzi decât în echipe interdisciplinare, iar colaborarea dintre cadrele didactice din învățământul universitar agronomic și cercetătorii din cadrul Academiei de Științe Agricole și Silvice „Gheorghe Ionescu Șișești” este indispensabilă. Este un militant activ pentru afirmarea științei agricole în țara noastră, desfășurând o activitate susținută pentru ca cercetările care privesc agricultura și ruralul românesc să fie coordonate în mod unitar de Academia de Științe Agricole și Silvice „Gheorghe Ionescu Șișești”.

Deși nu se numără printre cele mai de seamă realizări ale prof. P. I. Otiman, nu pot să nu amintesc faptul că a fost unul dintre primii specialiști din agricultura României care a îmbrățișat fără reținere introducerea sistemelor de modelare matematică a diferențelor verigi din tehnologiile de cultură a plantelor de câmp. Personal, prima mea legătură cu prof. Păun Ion Otiman am avut-o în perioada în care, pe atunci cercetător la I.C.C.C.P.T. – Fundulea, militam pentru introducerea și generalizarea în producția agricolă a modelelor matematice de stabilire a necesarului de îngășăminte pentru cereale, plante tehnice și furajere, la nivel de solă, unitate, zonă geografică și la nivel de țară. Printre primii militanți și participanți direcți

Almăjana

la această acțiune, cu rezultate remarcabile, a fost și sărbătoritul nostru de astăzi.

Îmi face mare plăcere să menționez că profesorul Păun Ion Otiman a militat pentru dezvoltarea colaborării între unitățile de cercetare și învățământ superior din țara noastră cu cele similare din țările cu agricultură dezvoltată, inițiuind și sprijinind trimiterea unor tineri la specializări în străinătate. Profesorul P.I. Otiman a participat cu lucrări științifice la numeroase reunii interne și internaționale în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale.

Activitatea științifică a profesorului Păun Ion Otiman, concretizată în studii și lucrări, publicate individual sau în colaborare, apare, la „orizontul” celor peste 40 de ani de muncă traversați până în prezent, ca fiind bogată, chiar dacă, atunci când îl întreb, răspunde că „se putea mai mult și mai bine”.

A publicat peste 300 de lucrări științifice în țară și în străinătate, precum și cărți, tratate, monografii, cursuri și manuale în domeniile agriculturii și dezvoltării rurale. Ele au la bază cunoștințe aprofundate din domenii variate pe care profesorul Păun Ion Otiman a știut să le îmbine armonios în lucrări de referință. Menționăm în acest sens lucrarea **Optimizarea producției agricole**, care în anul 1990 a primit premiul Academiei Române „Ion Ionescu de la Brad”.

În semn de recunoaștere a activității desfășurate în domeniul învățământului și cercetării, în anul 1994, profesorul Păun Ion Otiman a fost ales membru al Academiei de Științe Agricole și Silvice „Gheorghe Ionescu Șișești”, iar în anul 1999 a fost ales membru

al Academiei Române. În anul 2000 a primit premiul „Opera Omnia” decernat de Ministerul Educației Naționale.

Profesorul Păun Ion Otiman este o prezență activă în viața politică, socială și obștească în legătură cu care voi spune doar atât: profesorul Păun Ion Otiman este dintre aceia care consideră că, printre nenumărații factori de dispersie ce bântuie în societatea românească de azi, se cuvine să fie căutați și găsiți și cei câțiva factori de coeziune care există în colectivitatea noastră națională.

Păun Ion Otiman rămâne înainte de toate profesor. Cei care au prilejul să-i audese prelegerile sunt impresionați de calitățile pedagogice, de vocea sa caldă și pătrunzătoare, de darul său de a capta atenția auditoriului, de nivelul științific al cursurilor, de felul cum reușește să îmbine informația științifică cu elemente de cultură generală. Toți cei care au lucrat sau care lucrează în preajma lui au simțit și simt puternica sa personalitate științifică, bucuria cu care își ajută colaboratorii, căldura cu care îi înconjoară în momentele dificile.

Dar mai presus de toate, ca profesor, a dăltuit în conștiința studenților săi, dragostea pentru profesia aleasă, sădindu-le în inimi și cugete flacără nestinsă a cunoașterii. Promotiile de studenți și de doctori în agronomie, modelate în bună măsură de sărbătoritul nostru de astăzi, reprezintă un moment ce se constituie în cel mai frumos omagiu ce se poate aduce unui profesor.

**La mulți ani distins și stimat coleg,
PĂUN ION OTIMAN !**

ACADEMICIANUL PĂUN ION OTIMAN LA CEAS ANIVERSAR¹

Prof. univ. dr. ing. MIRCEA GOIAN
Seful Catedrei de Științele Solului – Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Timișoara

Țară de basm, despre care Virgil Birou în a sa carte **Oameni și locuri din Căraș** scria că „Bănatul numai în Căraș mai este”, nu-și găsește asemănarea. Poate doar cu Gorjul brâncușian, cu Bucovina Eminescului și cu Țara de Sus, a bisericilor de lemn cu turnul în cer (goticul românesc) – Maramureșul.

Cărașul este o lume care trăiește și generează mituri și legende: de la Peștera Rolului a haiducului Adam Neamțu, martirizat de austrieci la Oravița, Peștera cu

muscă a lui Iovan Iorgovan, sculptat de Ladea în lemn de stejar, și până la legendarul care poartă pe omoplați pielea leului din Nemea.

Popovățul, Cheile Minișului, Nerei și Gârlăștei se așeză alături de Buhui, Mărghitaș și Bei, în răcoare și nesfârșit. Carstul bănățean a umplut văzduhurile nu numai cu geologie, ci mai ales cu trăiri, cu viețile localnicilor atât de implete cu natură și istorie.

Într-o excursie făcută în anul 1930, istoricul C.

Daicovici și I. Miloia, directorul Muzeului Banatului, pe traseul Lugoj-Moldova Veche, identifică 11 aşezăminte române sau postromâne, practic, prezente în fiecare localitate vizitată!!

Nu arareori, de sub arșeu sau fierul plugului, ies la iveală „opus caementicus”, cărămidă romană, fragmente de tencuiulă vopsită, monede, odoare.

Țărani colinilor Bozoviciului este flancat de un „trecut-prezent” și de cultura „poporană”, folclorul și etnografia care, în această zonă, cum spunea Blaga, atinge „barocul românesc”. Dacă ar fi să amintim doar doina, specie a melosului românesc care 1-a inspirat pe Bartok, un alt bănățean născut la Sânnicolaul Mare și care avea să publice, după emigrarea în America, cele 300 de cântece și colinde românești, tot atâtea motive de inspirație pentru ritmurile sale moderne. Un orășel din pustă —Sânnicolaul Mare, a dat omenirii pe Bartok și „Comoara” pe care austriecii o păstrează în muzeul vienez, încă nerevendicată.

După Marea Unire, urmare a descentralizării culturale, apare așa-zisul „regionalism bănățean”, adică o practicare, la nivelul ținuturilor, a culturilor locale.

Poetul „tânguirilor noastre”, Octavian Goga, spunea despre Banat că este „țara simțământului artistic”. Acum creează Blaga în Dealul Tirolului de la Lugoj, în via Bredicenilor, „spațiu mioritic” (Dorli, fiica lui Blaga, nu a ajuns nici astăzi în posesia viei străbune !!).

Dacă bănățenii sunt sau nu niște comozi, înceți, așezați (dar puțini), cum ne caracterizau regătenii, am putea enumera câțiva, născuți nu departe de baștina academicianului aniversat astăzi: Eftimie Murgu, revoluționar, profesorul lui Bălcescu, Traian Vuia, avocatul care s-a ridicat printre primii europeni în văzduh și care și-a ocupat locul

la Paris printre cei ce urmau să stabilească hotările țării sale, Mocsonii, Vicențiu Babeș (tatăl marelui microbiolog Victor Babeș), care prin stipendierea burselor pentru tinerii români aveau să-i pregătească pentru „țara suverană”.

Aș mai aminti pe Sever Bocu, acest corifeu al Banatului, născut la Șiștarovăț și mort în închisoarea din Sighet. Nu întâmplător,

ci pentru a-l compara cu cel pe care îl privim astăzi și să fim fericiti pentru acest lucru.

Păun Ion Otiman, profesorul, universitarul, savantul, colegul, omul politic, democratul, cel mai mare cunosător astăzi în viață al ruralului românesc, s-a născut în Gârbovățul Cărașului, la 28 mai 1942.

Nume de poveste, căci păunul este apreciat în vorberea țăraniului: pasărea rară, paradisiacă, dar și cu un anume aplomb, distanță, pertinentă și mândră.

Familia de țărani în care a văzut lumina zilei este instituția de bază, o familie de oameni harnici, cinstiți, trăind în spirit creștinesc. Copilul este înconjurat de căldura părintilor, de bunici, mătuși, unchi și verișori.

„Marea familie, a familiei”, în care numărul mamelor era mai mare ca de obicei (mama, mama, mama mare) și unde nu era loc pentru necuviință sau însigurare (sociologii contemporani văd drept cauză a depresiilor în zona urbană existența „familiei mici” – tată, mamă, un copil –

în care plecarea unuia generează disperare).

Iubirea pentru părinți este prezentă în toate scrierile de maturitate. Amintirea tatălui, țărăni înregimentat colhoznic, în opiniile de cauciuc, generatoare de artoze, în mijlocul ocolului gol al vitelor luate. O disperare, o fotografie veche pe coperta unui tratat care putea schimba soarta tuturor celor ca și el, țărani, storși până la sleire de comunism și care își duc, în continuare, un trai amărât în aşteptarea sfârșitului.

Căci, așa cum am precizat, **Dezvoltarea rurală în România** este prima lucrare elaborată cu răspundere, referitoare la starea în care se află agricultura românească și care ar fi ordinea lucrurilor de urmat, în așa fel, ca, într-un timp rapid, România să poată depăși stagnarea de 57 de ani. Concluzia autorului este că țara se află cu agricultura la nivelul anilor 1945!!! (...).

Scoala primară pe care Păun Ion Otiman o urmează în satul natal (1948 - 1953) îi deschide dragostea de învățătură. Zvelt, intelligent, sărguincios, va fi fost pe placul învățătorului care l-a iubit și, poate, determinat să „meargă mai departe”. Altfel, nu

<small>UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ CLUJ-NAPOCA</small> <small>DISCURSURI DE RECEPTIE</small>
DORINȚA DE A FĂURI <small>MAGIȘTRILOR ȘI PREDECESORILOR MEI, CREATORII ȘCOLII AGRONOMICE TIMIȘORENE</small>
<small>Academician</small> PĂUN ION OTIMAN
 <small>EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE</small>

 <small>DISCURSURI DE RECEPTIE</small> VIATA RURALĂ ROMÂNEASCĂ PE LUNGUL DRUM ÎNTRĂ FLĂMÂNZI ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ SAU DRAMĂ SATULUI ȘI A ȚĂRANULUI ROMÂN ÎNTR-UN SECOL DE ILUZII, DEZAMÂGIRI ȘI SPERANȚE <small>Academician PĂUN ION OTIMAN</small> <small>EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE</small>
---

ne putem astăzi explica de ce savantul și pedagogul Păun Ion Otiman vorbește despre „dascălul dintâi” cu smerenie. Nu o dată l-am auzit spunând: „Să-i ridicăm învățătorului un monument” sau altădată ... „s-au propus în Legea nouă a învățământului majorări substanțiale în retribuția învățătorilor și profesorilor de la sate”...

Deși copil, sesizează tragedia instaurării unui regim nelalocul lui, neromânesc, necreștinesc. Demolarea instituțiilor statului, teroarea, minciuna și delațiunea, lichidarea intelectualității și arestarea liderilor politici și a țărănilor, copilul le înțelege și, în sinea lui, inima Tânără se revoltă: țărani harnici ajung să fie dislocați, profesorii sunt înălțurați de la catedre: profesorul I. Sârbu, care a scris, cum spunea N. Iorga, „cea mai competență istorie a lui Mihai Viteazul”, este molestat, iar biblioteca sa uriașă este incendiată. Școala devine, încet, încet, o instituție a educației comuniste și atee.

Totuși, rezistența marilor profesori s-a manifestat prin muncă asiduă cu elevii.

Atât în calitatea de elev al Gimnaziului din Bozovici (1953-1956), cât și la Liceul Teoretic „General Dragalina” din Oravița (1956-1960), întâlnesc profesori eminenți: „A învăța este singura cale rațională pe care un Tânăr capabil o are în fața sa. Ce ai în cap nu-ți poate lua nimeni. Om trăi și om vedea.”

Tânărul Păun Ion discută acasă despre noua stare de lucruri. Părinții erau tot mai îngrijorați. Încotro se va îndrepta țara, agricultura, țărani români?

Oravița era din vremuri memorabile un focar de cultură și de civilizație românească. Semnătura lui Eminescu din cușca suflerului de la teatrul (Emin + ovici = oare, era la origine bănățean?). Anina și Reșița erau din vremuri memorabile ale minorității: UDR-ul și maistorii români, germani, slovaci și austrieci și-au pus amprenta asupra locului. Oravița era spirituală și, într-un fel, unică în Banat. Se asemăna cu un burg vestic. Fiecare casă sau stradă are personalitatea ei, în care profesorii și elevii își luau în serios menirea lor comună. Din aceste burguri patriarhale s-au născut mari personalități ale spiritului și științei românești: profesori, medici, ingineri, juriști.

Tânărul elev este atras de matematici, considerate ca științe „nepericuloase” de către comuniști. Să nu uităm că în perioada 1956-1960 științele umaniste aproape că nu mai puteau fi recunoscute. Totuși, Tânărul Păun Ion, în serile de iarnă, alături de părinții săi, suferă văzând alinierea agriculturii la canoanele colhoznice. Ce-i de făcut? Multe din frământările de atunci transpar în lucrările savantului publicate după 1989.

La finele liceului, proaspătul bacalaureat, deși Tânăr, dar cu o receptare a realului pe care numai un copil de țară o poate avea, se întreabă spre ce să se îndrepte – spre învățământul pedagogic, claustrat, ce era la hamul educației comuniste? Spre învățământul tehnic, atât de „important”, pus în fruntea celorlalte și a industrializării forțate? Ar fi găsit răspunsuri potrivite, întrucât era cunoșător al științelor exacte, al matematicii, pentru care a avut vocație și a făcut pasiune. „Dar țărani român? Pe el cui îl las?” Între timp îi cad în mână câteva cuvântări la intrarea în

Academie care îl mișcă profund: „Laudă țăraniului român!” Cuvinte de aur. Acum este hotărât. Va urma agronomia.

În perioada 1960-1965 studentul Păun Ion Otiman se consacră științelor agricole. Depărtat de părinți, în cămin, el nu este un student obișnuit, ci unul care, asemenea lui Gauss, apare o dată la zeci de generații. La Agronomie, vin, de regulă, tineri destul de inteligenți, mai ales din mediul rural, având cunoștințe minimale privind matematice. El nu era un student care „să învețe să ia un examen”. În schimb, putea pune oricând în dificultate un preparator sau un asistent. De aceea, printre colegii lui, deși foarte apropiat și iubit, era o excepție. Un fel de student - asistent, cu un statut aparte, apreciat mult de către profesori: „Ce cauță băiatul ăsta la agronomie?...”, „ar trebui reținut la facultate...”

L-am avut student și îi căutam parcă prezența. Într-un fel, eram bucuros când îl vedeam aşezat printre colegii lui care îl ascultați. În sinea mea, îl vedeam vorbind tinerilor de la catedră.

Pemerit, căștigă cea mai înaltă bursă („republicană”), fiind apreciat de către numeroși mari profesori: Cristache Oprea, savant pedagog cu un „stagiu” comunist la Gherla, Ioan Martin, fostul director al Camerei de Agricultură a județului Timiș - Torontal, Mihai Lazăr, profesor cu trei doctorate în România și Italia, savant renomuit, considerat „fost moșier” și „periculos” de către sfertdocții de la cadre. Acești profesori, cu deschidere europeană, au fost mentorii care și-au deschis mintea și inima, totodată, către studentul avid de adevărată cunoaștere.

Această perioadă este apreciată în științele agricole românești ca una a primelor tatonări pentru aplicarea ciberneticii și matematicilor, a calculatoarelor în agricultură. Se vorbea despre creșterea rolului „conducării” (ne temeam să folosim încă termenul consacrat de „management”).

Este și momentul de afirmare a Tânărului Păun Ion, care este reținut preparator (1966-1968), apoi asistent (1969-1971), șef de lucrări (1971-1978). Se înscrie la Facultatea de Științe Economice (secția finanțe-contabilitate) pe care o absolvă în 1971, în admirarea și a profesorilor de acolo, cu care rămâne colaborator și prieten. Căci prieten al unui dascăl universitar poate fi doar studentul „cu mintea aproape de a lui”.

Teza de doctorat o susține în anul 1974 în Management la Facultatea de Economie Agrară București.

În România este persoana competentă care introduce în agricultură modele matematice de cercetare operațională și de optimizare a folosirii factorilor. În anul 1978 devine conferențiar, iar în anul 1990 profesor universitar la disciplinele: Contabilitate și analiză economică, Cibernetică economică, Economie rurală. Din anul 1990 este conducător de doctorat la specializarea Management.

Are un număr de peste 300 lucrări științifice, în următoarele domenii: optimizarea tehnică și economică a proceselor din agricultură, modelarea matematică a sistemelor agricole, analiza economică, economie politică rurală, restructurarea agriculturii românești, optimizarea învățământului superior agronomic și a cercetării științifice agricole etc.

Aniversatul a publicat 17 cărți, tratate, monografii. I se conferă premiu „Ion Ionescu de la Brad” al Academiei Române pentru lucrarea: **Optimizarea producției agricole**, Timișoara, Editura Facla, 1987.

Partea didactică a publicisticii cuprinde 15 cursuri, manuale și numeroase caiete de lucrări.

În anul 1993 profesorul Păun Ion Otiman este primit în Academia Română și în Academia de Științe Agricole și Silvice.

Participă la numeroase congrese, simpozioane și colocvii naționale și internaționale: Congresul al II-lea mondial de Cibernetică și Sisteme, București, 1975; Conferința internațională de marketing și cooperare economică, internațională, Timișoara, 1975; Congresul al VIII-lea mondial de Fertilizare minerală, Moscova, 1976; Simpozionul internațional „Agricultura și mediul înconjurător”, Atelierele democrației, Timișoara, 1991; Congresul Mondial românesc, Essen, 1991, Al III-lea Forum al agriculturii europene, Verona, 1995; Congresul XIV și XVI de Filosofia științei, San Marino, 1995, 1998; Prima Conferință europeană „Perspectivele învățământului universitar în țările ex-comuniste”, Timișoara, 1991; Conferința internațională a rectorilor „Perspectivele învățământului superior UNESCO”, Sinaia, 1992; Simpozionul româno-german organizat de Fundația Hans Seidel, Munchen, 1992; Simpozionul internațional „Agricultura est-europeană, actualități și perspective”, Varșovia, 1992; Simpozionul româno-german al Universităților Hohenheim Stuttgart și USABT, România, 1997 etc.

Activitatea managerială începe în anul 1972 ca prodecan al Facultății de Agricultură (1972-1975) și continuă cu cea de rector al Universității de Științe Agricole.

Între activitățile profesorale și social-obștești ale prof. Păun Ion Otiman enumerăm pe cele mai importante: Președinte de onoare al organizației „Operațiunea Satele Românești” (OVR-RO); Președintele Fundației Rurale Române; Președintele Fundației Acțiunea Civică; membru în Consiliul Național de atestare a titlurilor universitare; membru în comisia de acordare a granturilor Academiei Române.

Politici, domnul academician Păun Ion Otiman este membru fondator al Solidaritatei Universitare, al Alianței Civice și a PAC, vicepreședinte al PNL (fost senator 1992-1996), președinte al Comisiei de agricultură a Senatului României (1992-1996), senator PNL și președinte al Comisiei de învățământ și știință a Senatului României.

Ca rector al USABT, domnul profesor Păun Ion Otiman a ridicat instituția la nivelul celor mai bune performanțe din România, prin restructurare și diversificare. Preluând Institutul Agronomic din Timișoara cu o facultate, 800 studenți, cu o structură de dascăli îmbătrânită, nepromovată la timp, s-a ajuns astăzi la 5000 studenți, 16 specialități, dintre care 13 recent înființate (Inginerie genetică, Ingineria mediului agricol, Tehnologia alimentară și.a.). Avem peste 30 profesori conducători de doctoranzi și peste 300 doctoranți.

Pe calea cooperării internaționale, ca rector, domnul

academician profesor Păun Ion Otiman a dotat stațiunea și laboratoarele facultăților cu mașini, aparatură, calculatoare.

S-au stabilit relații și un schimb permanent de studenți și cadre didactice cu mari universități din Germania, Franța, Italia, Olanda, Polonia, Ungaria, SUA și.a. Universitatea este integrată în mai multe programe internaționale și participă la numeroase granturi finanțate de Ministerul Educației și Cercetării și de Banca Mondială.

Deschiderea aceasta benefică a Universității noastre, înaintea altor universități, se datorează vederii moderne, deschise, democratice, europene a rectorului nostru. În anii imediat următori evenimentelor din decembrie 1989, asemenea apropiere nu erau bine văzute în România. Ar fi suficient să amintim faptul că un Colocviu internațional, cu participarea Consiliului Europei și a ministrilor săi, a fost salvată în ultimul moment grație curajului și promptitudinii distinsului coleg.

Profesorul și rectorul Păun Ion Otiman s-a dovedit un caracter curajos și constructiv. Zâmbesc când mă gândesc că aniversăm un alt rector în curând... Cum arată astăzi sălile de cursuri, sala Senatului, cabinetele profesorilor și sălile de lucrări? Dar mai ales, să-l parafraszăm pe Ferdinand, regele, care este astăzi spiritul care domnește „într-însele”?

Să-i dorim domnului academician viață îndelungată și fericită, alături de familia iubită.

Inestimabilele tratate privitoare la lumea ruralului, deci a țăranului român, a agriculturii pe care trebuie să o modelăm și să o creăm astăzi, tratate elaborate de cel pe care-l aniversăm, omul politic vizionar, democratul, românul și totodată europeanul Păun Ion Otiman, contemporanii le vor putea aprecia poate, peste decenii, când adevărurile și previziunile intuite în ele vor deveni realitate.

Să ne trăiți întru mulți ani !

NOTĂ: 1 – Materiale preluate din lucrarea PĂUN ION OTIMAN, *Omul, universitarul, academicianul – La 60 de ani*, Editura Agroprint, Timișoara, 2002, p. 21-24 și 79-86

Academicianul PĂUN ION OTIMAN,
profesorul univ. dr., secretarul ACADEMIEI
ROMÂNE, cercetătorul asiduu, autorul a
numeroase studii și lucrări despre agricultura
românească, a împlinit, la 28 mai 2012,
70 de ani. Colegiul de redacție al revistei
Almăjana, colaboratorii și cititorii ei îi urează
împliniri spirituale, sănătate și

LA MULTI ANI!

PROF. UNIV. DR. PĂUN ION OTIMAN*

Date personale:

Data nașterii: 28 mai 1942
 Locul nașterii: Gârbovăț, Caraș-Severin
 Naționalitatea: Română
 Cetățenia: Română
 Stare civilă: Căsătorit, 1 copil

Studii:

Școală primară Gârbovăț 1948-1953
 Gimnaziul Bozovici 1953-1956
 Liceul Teoretic „General Dragalina”, Oravița
 1956-1960
 Facultatea de Agronomie Timișoara – 1960-1965
 (trei ani a obținut bursă republicană; media la absolvire 9,68; media la examenul de licență 10).

Facultatea de Științe Economice, Secția finanțe-contabilitate, Timișoara 1967-1971 (media generală: 9,78; media la examenul de licență 10).

Doctorat la Facultatea de Economie Agrară București, specializarea management 1970-1974 (toate examenele promovate cu nota 10; teza susținută 28.02.1974).

La absolvirea tuturor formelor de învățământ a obținut prima clasificare – șef de promoție – sau a doua.

Cursuri postuniversitare de Management, Marketing, Cercetări operaționale și Modelare matematică la Universitatea de Vest, Academia de Studii Economice, Institutul de Calcul Electronic.

Activitatea didactică:

1966-1968 Preparator
 1969-1971 Asistent
 1971-1978 Șef de lucrări
 1978-1990 Conferențiar
 1990 – Profesor universitar la Facultatea de Management de la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului și Universitatea de Vest Timișoara (1970-1976).

Discipline predate: Sisteme informaționale; Contabilitate și analiză economică; Cibernetica economică; Economie rurală; Conducător de doctorat la specialitatea management și marketing în agricultură (1990).

Activitate științifică:

Cercetări în domeniile:

- optimizarea tehnică și economică a proceselor din agricultură
- modelarea matematică a sistemelor agricole
- analiza economică
- economie și politică rurală

Lucrări științifice publicate și comunicate în țară – peste 230

Cărți, tratate, monografii publicate ca singur autor ori în colaborare – 16

Cursuri și manuale – 8

Caiete de lucrări – 14

Premiul Academiei Române „Ion Ionescu de la Brad”, în anul 1990, pentru cartea *Optimizarea producției agricole* (Editura Facla, Timișoara, 1987).

Participă la numeroase Congrese naționale și internaționale.

Premiul OPERA OMNIA al Ministerului Educației Naționale 2000.

Titluri academice:

Membru al Academiei Române
 Membru al Academiei de Științe Agricole și Silvice Dr. h.c., Secretar al Academiei Române

Activitate managerială:

Prodecan al Facultății de Agricultură (1972-1973)
 Rector al Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului Timișoara (1990-2004)

Președinte al Filialei Timișoara a Academiei Române.

Activitate publicistică și editorială:

Director fondator al revistei *Agricultura Banatului* (1993)

Membru în Colegiul de redacție al Revistei *Forum*
 Membru în Colegiul de redacție al Revistei *Profitul agricol*

A publicat peste 100 de articole în presa română și străină, interviuri la Radio și TV.

Activități sociale și obștești:

Președinte de onoare al organizației „Operațiunea Satele Românești” – România (OVR – RO),

Președinte al Fundației Rurale Române,

Președinte al Fundației Acțiunea Civică.

Vicepreședinte al Consiliului Național de Atestare a titlurilor universitare,

Membru în Comisia de acordare a granturilor Academiei Române,

Membru în Consiliul Național de Reformă al Învățământului,

Vicepreședinte al Consiliului Național al Rectorilor,

Președinte de onoare al Societății Culturale „Țara Almăjului” (Timișoara).

Activitate politică:

Senator al PAC – Timiș (1992-1996)

Senator al PNL – Timiș (2000)

Președinte al Comisiei de Agricultură, Industrie Alimentară și Silvicultură în Senatul României (1992-1995),

Secretar al Senatului României (1996),

Președintele Comisiei de Învățământ și Știință al Senatului României,

Membru fondator și Vicepreședinte al Partidului Alianței Civice (1991-1998),

Vicepreședinte al Partidului Național Liberal (1998),

Președinte și membru fondator al Solidarității Universitare (1990) și al Alianței Civice, Filiala Timiș (1990-1991).

Familia:

Părinții: Tata – Otiman Păun

Mama: Otiman Paraschiva

decedăți, au fost țărani în satul natal

Soția: Otiman Diana, profesor la Liceul „J.L. Calderon” – Timișoara

Fiul: Otiman Octavian, manager la firma DTA

Nora: Otiman Gabriela, medic, cadru universitar la Universitatea de Medicină și Farmacie Timișoara

Nepoate: Otiman Ana Maria, Otiman Paula Diana

NOTE:

„Autor a peste 300 de lucrări științifice publicate în reviste, periodice sau în volumele unor congrese din țară și străinătate, [Prof. Păun Ion Otiman] confirmă înalta valoare a Școlii pe care a creat-o deschizând noi orizonturi cercetării științifice în domeniul economiei agrare. Personalitate de mare anvergură, puternică și activă, Domnia Sa a polarizat în juru-i numeroși tineri, studenți, cadre didactice și doctoranzi, pe care i-a îndrumat și format, mulți dintre aceștia fiind cadre didactice și cercetători de prestigiu.”

Prof. Univ. Dr. GAVRIL STANCIU

„Banatul, un ținut românesc de vechi tradiții, a dat țării numeroși oameni de vază, personalități ale științei, artei, culturii, tehnicii, politiciei și învățământului superior.

Printre aceste personalități, cărurari de seamă, se află și colegul nostru, academicianul PĂUN ION OTIMAN, născut la 28 mai 1942, în comuna Gârbovăț, județul Caraș-Severin, dintr-o familie de țărani de frunte. La naștere ursitoarele i-au prezis că se va ocupa de ale agriculturii taine, această ramură economică ce face fală Banatului.”

Acad. DAVID DAVIDESCU
Prof. Dr. VELICICA DAVIDESCU

„Mereu în căutare de modele, ne adresăm de regulă istoriei, arhivelor sau memoriei pentru a desprinde trăsături sau exemple, reacții sau atitudini pe care să le folosim în confruntarea noastră cu viața și mai ales cu profesia... Un asemenea model, legat plenitudinar de pulsul agriculturii românești, este colegul și prietenul nostru Păun Ion Otiman.”

Acad. VALERIU D. COTEA

„Fiu al Banatului care a văzut lumina zilei în sănul unei familii din Gârbovăț, Județul Caraș-Severin, și crescut în permanentă încleștare cu natura a celor care produc «păinea cea de toate zilele», dotat cu alese facultăți intelectuale, a reușit să se ridice pe trepte din ce în ce mai înalte ajungând azi să fie o personalitate de primă factură, cunoscută în întreaga țară prin activitatea desfășurată.”

Acad. TOMA BORDEA

„Profesorul Păun Ion Otiman este o prezență activă în viața politică, socială și obștească în legătură cu care voi spune doar atât: profesorul Păun Ion Otiman este dintre aceia care consideră că, printre nenumărații factori de disperie ce bântuie în societatea românească de azi, se cuvine să fie căutați și găsiți și cei câțiva factori de coeziune care există în colectivitatea noastră națională.”

Prof. Dr. Doc. CRISTIAN HERA

(Aprecieri preluate de pe coperta a IV-a a volumului aniversar – **Păun Ion Otiman, Omul, universitarul, academicianul – La 60 de ani**, Editura Agroprint, Timișoara, 2002)

„Ca rector al Universității de Științe Agricole a Banatului, timp de 15 ani, din anul 1990 și până în 2004, colegul nostru a avut contribuții substanțiale în modernizarea și compatibilizarea învățământului superior agricol și ale cercetării științifice din România cu cele din Uniunea Europeană. A înființat și organizat, în învățământul superior agricol, pentru prima dată în România, specializările: **Ingineria genetică în agricultură, Ingineria mediului agricol, Biotehnologii în agricultură, Dezvoltare rurală, Tehnologia procesării produselor agricole, Inginerie economică în agricultură, Peisagistică etc.** În calitate de vicepreședinte al Consiliului Național al Rectorilor, vicepreședinte al Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare, de membru al Consiliului Național pentru Reformă în Învățământ și a Consiliului Național de Evaluare și Acreditare Academică, a contribuit la modernizarea învățământului superior din România. Pentru ansamblul acestor valoroase reușite, comunitatea universitară românească în general și cea agromanică în special îi sunt profund recunoscătoare.

Pentru activitatea științifică, lui Păun Ion Otiman i s-au decernat **Premiul «Ion Ionescu de la Brad» al Academiei Române**, pe anul 1990, pentru cartea *Optimizarea producției agricole*, Editura Facla, Timișoara, 1987, **Premiul Ministerului Educației și Învățământului pentru creativitate și eficiență în învățământ** pe anul 1987, **Premiul «Opera Omnia» al Ministerului Educației și Cercetării și al CNCSIS** în anul 2000 pentru întreaga activitate; a primit **Ordinul României Serviciu Credincios în grad de comandor**, în anul 2000, și titlul de **Doctor Honoris Cauza** al Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară din București, în anul 2002. În anul

2004 a fost nominalizat de UNESCO – România drept candidat al țării noastre pentru «**Premiul Internațional Avicenna**» în domeniul eticii științifice. A mai obținut distincția de **Cetățean de onoare** al orașului Philadelphia, Mississippi, SUA, 1993, și al comunei sale natale, Bănia, 2004, precum și **Diploma de onoare** a Universității Columbia – Missouri, SUA, 1993.”

(Discurs de răspuns rostit de Acad. **VALERIU D. COTEA** la Discursul de recepție rostit la 20 iunie 2007 în ședință publică de Acad. **PĂUN ION OTIMAN** – *Viața rurală românească pe lungul drum între Flămânci și Uniunea Europeană sau Drama satului și a țăranului român într-un secol de iluzii, dezamăgiri și speranțe*, tipărit de Editura Academiei Române, București, 2007, p. 55-56)

DESPRE ALMĂJ, PE FIRUL AMINTIRILOR...

Vineri, 02. 12. 2011, Casa „Adam Müller Guttenbrunn” din Timișoara a găzduit lansarea celui mai recent volum al scriitorului Ion Marin Almăjan, intitulat *Amintiri despre țărani*, la publicarea căruia și-au dat mâna două edituri timișorene: Hestia și David Press Print.

În deschidere, moderatorul manifestării, Lucian Alexiu – critic literar și coeditor – și-a mărturisit starea de surpriză trăită la apariția acestei cărți, arătând că rareori se întâmplă ca un prozator cu o asemenea experiență și biografie literară să părăsească formula principală ce l-a consacrat (proza) pentru a se reinventa într-un anume tip de poezie epică, impregnată însă de lirism. Sunt versuri despre tradiția, cultura și civilizația românească, despre lumea de neuitat a Banatului montan, în care Ion Marin Almăjan a viețuit, ajungând să o cunoască până la cele mai fine nuanțe și să rămână, pentru totdeauna, strâns legat de ea, cu un fel aparte de conștiință a datoriei, împreună cu durerea sublimată, transfigurată, aici, în atât de chipuri de almăjeni; e o poezie plină de culoare și autenticitate, cu și despre oameni de altădată, păstrați în memoria autorului, iar prin acest volum (realizat într-o grafică impecabilă purtând amprenta artistului plastic Vasile Pintea) se demonstrează că graiul bănățean poate fi utilizat în lirică, fără a scrie, totuși, literatură dialectală.

În continuare, criticul literar Cornel Ungureanu a relevat importanța covârșitoare a acestui eveniment editorial, care ne oferă șansa de a ne (re)întâlni cu un scriitor ce s-a impus, de-a lungul multor decenii, prin arhitectura și vitalitatea neobișnuită a volumelor sale de proză și de publicistică. Ion Marin Almăjan dovedește, din nou, un extraordinar talent de a se redefini (menținându-se, totodată, același) prin intermediul unei cărți necesare – o surpriză de proporții pe care a provocat-o și și-a provocat-o –, ancorată în trecutul Almăjului natal – un loc arhaic, un spațiu unic și uluitor în cultura română, evocat într-un înalt spirit autentic și estetic. Autorul repune în drepturi o geografie literară și, în egală măsură, sufletească, izbutind să config ureze, pe firul amintirilor – în buna tradiție a marii literaturi – spectacolul lumii rurale, pe linia bine-cunoscutului ciclu *La Lilieci*, de Marin Sorescu.

La rândul său, criticul literar Adrian Dinu Rachieru a subliniat faptul că ne aflăm în fața unei cărți surprinzătoare și, în același timp, fermecătoare, care transmite un mesaj legat de volume anterioare precum *Sunt dator cu o durere* (1970) sau *Întoarcerea spre asfinituri* (1984), menit deci să rotunjească o operă rezistentă în timp. În subsidiar, cartea vine să atragă atenția că nu trebuie să ne despărțim de trecut cu o viteză irresponsabilă, ci să rămânem atașați de obârșii, fie și prin reverberațiile inconfundabile ale memoriei afective.

Despre personalitatea autorului au mai vorbit și alți invitați. Toți au ținut să-și manifeste, prin alese cuvinte, deosebita bucurie de a sărbători un scriitor implicat, de-a lungul anilor, cu generozitate și dinamism, în viața culturală a Banatului, sprijinind-o permanent, în diverse împrejurări. Astfel, profesorul-poet Iosif Băcilă (redactor-șef al revistei „Almăjană”) a menționat că numele lui Ion Marin Almăjan se înscrie la loc de cinste în dicționarul spiritualității locului, mai ales că Domnia Sa – autor al unei opere cu ample semnificații în cultura Banatului – a purtat o viață în suflet lumea satului, Valea Almăjului, cu un respect nețârmurit față de toposul natal (istorie, folclor, tradiție, cuvânt).

Acad. prof. univ. dr. Mihai Dragomirescu a apreciat că volumul *Amintiri despre țărani* conține, în realitate, un singur poem în mai multe episoade, scrise cu frumoase și adânci cuvinte, despovărate adesea de rimă, într-un mesaj al solidarității umane transmis nouă, celor de astăzi,

uneori – cu humor, alteori – cu nostalgia înstrăinărilor, în orice caz, cu generozitate.

Poetul Marcel Turcu a remarcat că, în aceste poeme speciale, Ion Marin Almăjan lucrează arhetipal, ca în marile sale proze, construind, astfel, un etos bănățean poetic, și a relevat un posibil paralelism între cartea de față și *Mătușa mea Maria Theresia* (2003). Apoi, poeta Mariana Gurza și-a mărturisit încântarea de a participa la sărbătoarea prilejuită de lansarea acestui volum apartinând unui om al simțirii curate, unui mare iubitor de neam și de țară.

Scriitorul Nicolae Danciu Petniceanu l-a felicitat pe autor pentru curajul de a publica o asemenea carte și a semnalat faptul că, în paginile ei, poetul

și prozatorul cobitează, căci imaginile autentice de proză se împlesc cu infuziile lirice; totodată, a opinat că finalul fiecărei poezii include o concepție ideatică și a evidențiat câteva afinități cu romanul *Niște țărani*, de Dinu Săraru.

Părintele-poet Ioan Petraș Arbore a dorit să salute apariția acestei cărți singulare, atipice (aşa cum e și maestrul Ion Marin Almăjan prin tot ceea ce face), dătătoare de veritabile degustări de lectură, atât prin evocarea țăranielui român, privit, aici, ca un demn voievod, cât și prin sublimul valențelor metafizice ale Țării Almăjului, deși – dincolo de spiritul sorescian al volumului, sesizat de critica literară – pagini de lirism se regăsesc și în romanul *În afara gloriei* (ediția I – 1994; ediția a II-a – 2006).

Actorul Vladimir Jurăscu s-a declarat încântat de a fi fost primul ascultător al acestor poeme impregnate de veselie și de nostalgie, ascultate pe parcursul întâlnirilor zilnice și adesea inedite cu Ion Marin Almăjan.

Prof. Diana Otiman a rememorat momente din vechea prietenie ce o leagă de autor și din primii ani ai dragostei lor pentru literatură, când, în perioada studenției,

aveau să descopere, rând pe rând, tainele marilor valori. Volumul de față creează o trăire autentică a vieții altor vremuri, o stare emotivă aparte, cu aducerî aminte din copilărie, pe care scriitorul reușește să le redea, într-o minunată culoare locală, sub forma unui veritabil eseu filozofic, cu simboluri existențiale mitice.

De-a lungul întregii manifestări, cuvintele de apreciere ale invitaților s-au împărtășit cu poeme citite meșteșugit și savuros, cu vădită emoție, de autorul însuși. În finalul sărbătorii culturale, Domnia Sa a făcut câteva mărturisiri despre felul cum s-a născut această carte dedicată lumii încrâncenate a satului de altădată, urmărită în aspectele ei sărbătorești, dar și în relație directă cu atrocitățile istoriei. Deopotrivă, le-a mulțumit celor ce l-au călăuzit și l-au sprijinit, într-un fel sau altul, pe drumul scriiturii (familie, prieteni, colegi, editori, critici literari), precum și tuturor celor prezenți, care au ținut să-i fie alături la o nouă întâlnire de suflet. Despre Almăj, pe firul amintirilor...

FLORINA-MARIA BĂCILĂ

ION MARIN ALMĂJAN – ARTIST AL CUVÂNTULUI

Venind *înspre* sau *dinspre* Almăj, nu poți să nu amintești de Ion Marin Almăjan. Căci almăjenii și-au început *Dicționarul spiritualității* cu slove apropiate suflului lor: *Almăj*, *Ana-Almăjana*, *Arghir*, *Ion Marin Almăjan* etc.

Ion Marin Almăjan s-a născut, la 16 noiembrie 1940, la Dalboșet, localitate cu ample semnificații în cultura Banatului. Hrisoavele și oamenii locului vorbesc despre cetățile Gradiște și Dragomireana, fabrica de sticlă ori corul centenar, despre o pleiadă de scriitori contemporani născuți la Dalboșet...

Copilăria o petrece în satul natal, la poalele muntelui Blidar, pe valea morilor și a livezilor de pruni, sub *facla* (n.n.: nume predestinat) miturilor și a legendelor de la Fântâna cu Leacu', de la Gradiște și Dealul Poloamelor.

Școala o urmează în localitatea de obârșie, apoi la Bozovici, Anina, Timișoara; a absolvit Facultatea de Filologie de la Universitatea timișoreană, făcând parte dintr-o generație ce se va dovedi *de aur* în *Analele culturii bănățene*.

De-a lungul anilor s-a impus, prin talent și tenacitate, ca publicist, editor și scriitor.

- ca publicist, a lucrat ani buni în redacția ziarului „Drapeul roșu”, apoi la „Renașterea bănățeană”, fiind unul din valoroșii ziariști ai Banatului și ai României de azi. Temele lui bine făcute s-a materializat în înființarea săptămânalului de cultură „Paralela 45”, unde

susține „Cronica mizantropului”; eseurile și articolele publicate aici vor fi preluate în cartea de atitudine civică *Vremea hahalerelor*

- fiind editor (director al Editurii Facla, aproape 10 ani), a susținut apariția unor cărți de istorie, lingvistică, proză scurtă, romane, poezie, critică literară, monografii; a scotocit toate colțurile zonei de Vest și a impus (de la Baia Mare la Turnu-Severin, de la Reșița la Alba Iulia), tinere talente și scriitori cu prestanță în arealul carpatin (mă fălesc că am avut șansa să fiu contemporan cu Ion Marin Almăjan, care mi-a fost model, „naș” literar, prieten, frate mai mare). De altfel, generația scriitoricească matură de azi îi este datoare: fie a debutat, fie a publicat cel puțin una-două cărți pe vremea directoratului dumisale, într-o vreme când orice apariție editorială era supusă unei severe aprobări

- ca scriitor, este autorul mai multor cărți de proză (povestiri, nuvele, romane): *Sunt dator cu o durere, Spune-mi unde duce acest drum?, Neîmpăcați în mânie, Sentimentul puterii, Tornada, Întoarcerea spre asfințituri, Mătușa mea Maria Theresia, În afara gloriei, Ca mierea, ca fierrea – cuvântul*

- a fost tradus în Italia, Iugoslavia, Bulgaria, Grecia, Malta

- a întreprins ediții salutare pentru cultura Banatului de Sud: *Tara Almăjului – cercetări monografice, Emil Petrovici – Folclor din Valea Almăjului*

- s-a scris mult despre opera dumnealui, critica literară a relevat, pe drept, valențele și modernitatea opușilor tipărite

- a fost lăudat, premiat, alteori invidiat

- mai multe dicționare literare și de cultură (v. *Dicționarul general al literaturii române*, editat de Academia Română) îl prezintă pe pagini întregi, elogiuindu-i cărțile și respectul netârnuit față de creație și față de cititori.

Vrednic de stimă, a purtat – o viață – *Tara Almăjului* în inima-i altruistă și în sărbătoarea cuvântului miracol. Asemenea înaintașilor almăjeni: Eftimie Murgu (revoluționarul și filozoful, mentorul generației de la

1848), dr. Ion Sârbu (istoricul și teologul), generalul Traian Doda (strategul militar), Ion Luca Bănățeanu (dirijorul și interpretul), Ion Marin Almăjan (cărturarul) dobândește, în timp, dimensiune națională...

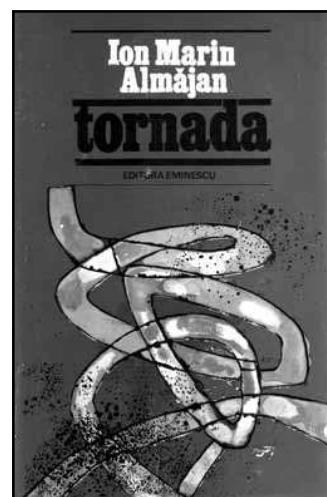
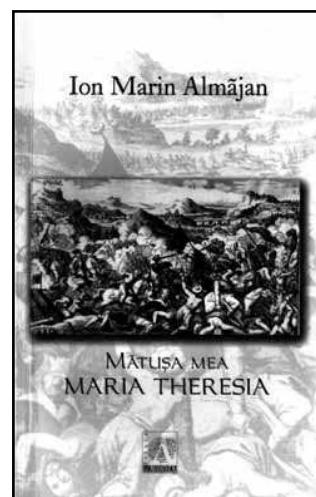
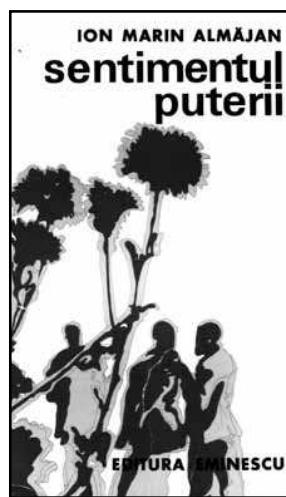
Poate că e puțin, poate că e mult pentru a-i înțelege și, mai ales, pentru a ne înțelege rosturile pe acest pământ. Dacă ne vom lepăda însă de prejudecăți, vom descoperi alte perspective și alte înțelesuri semnificative ale scrisului lui Ion Marin Almăjan:

- a) respectul față de toposul natal (Almăjul, Banatul, România)

- b) respectul față de istoria, folclorul și tradițiile străbune

- c) respectul față de cuvântul românesc.

Cititi cel puțin o pagină din opera-i inegalabilă și vă veți convinge de expresivitatea și armonia exprimării unui mare artist: „E toamnă, dealurile își arcuiesc molcom spinările sub razele aurii ale soarelui ce se sparg în milioane de oglinzi și frunzele ruginii ale piersicilor, arțarilor și fagilor, în apele jucăuze ale Nerei, în lunca amirosoare, despicate în două de râul străjuit de sălcii gârbovite peste apă, de anini ce caută în unde cine știe ce întâmplări pierdute în neguroasa băltire de timp, urcă apoi apele tumultuoase ale Rudăricii odată cu păstrăvii argintii, se hârjonesc în scourile morilor, ale celor douăzeci și patru de mori ce macină același timp de la începutul începuturilor, doar cu alți oameni și sub paza altor stăpâni, caută apoi ascunzișurile unde, învelite în pânză aspră, de cânepă, armele așteaptă clipa în care muntenii aceiai aspri, neguroși la chip, cu privirile deschise fără de ascunzișuri, cu trunchiurile noduroase, cu brațele ca niște odgoane, le vor smulge din ascunzători pentru a le spăla în sângele străinilor veniți din toate zările, cu steag cu cruce sau fără cruce, în numele lui Dumnezeu sau al lui Alah, cu un singur scop și o singură credință, scopul supunerii, al jafului, credința că pământenii aceia nu sunt buni decât să-și lase sudoarea în folosul lor, pentru huzurul lor și al plozilor pe care i-au puiat. Valea pare vrăjitoare de toamnă, un calm și o dulceață o învăluie din toate părțile, dinspre bătrâna Dunăre, dinspre cleanțurile semețe ale Munților Semenicului, Aninei sau de

pe culmea Tăriei. Jur-împrejur, ca niște părelnice ziduri de cetate, se întind pădurile întunecate în care viațuiesc urșii bătrâni, căprioare și lupi, vîperele cu corn, iepuri și vulpi, păsăretul gureș și spărios. Urmează dealurile încărcate de meri, pruni, cireși, de viață-de-vie, pe care cresc ierburi din ale căror miroșuri îmbătătoare se distilează laptele gros, smântânos al oilor, vacilor, mai jos lunca, deasupra cerului ca o tipsie vineție sau ca o mantie albastră, oblăduitor, matern, dând înșelătoarea asigurare că aici nimeni și nimic nu va strica rânduile dintru început. Numai că totul nu-i decât o părere. O știu și oamenii, au învățat-o până și dobitoacele sau mai cu seamă ele. Pe firul Văii pătrunde brusc pala de vijelie, înfiorând, în năprasnică ei furie, coroanele copacilor, obștea păsăretului, zborul albinelor și răsuflarea pământului.” (*În afara gloriei*, ediția I – 1994; ediția a II-a – 2006).

Surpriza cea mare o va produce, cu siguranță, cartea de poeme *Amintiri despre țărani*, apărută în toamna târzie a lui 2011:

- un eveniment editorial și o sărbătoare a spiritului
- o sfătușenie și o frumusețe a vorbei rar întâlnită în literatură
- o carte nu numai cu și despre țărani, dar și istorii și portrete, destine și întâmplări
- înaltă prețuire și respect înzest pentru lumea fascinantă a satului care a fost și câtă mai este
- subtilă demonstrație, indirectă, dar măiestră, sugerând că, în literatura modernă, genurile literare n-au granițe, se întrepătrund (interferează)
- realitatea și ficțiunea se înveșmântează în alegorii, hiperbole și metafore, autobiografia devine trans-scriere și apoi metascriitură
- exclamații, frânturi de proverbe, chiar imagini sau intervertiri de cuvinte și repetări, formule lexicale familiare rostirii populare aduc o notă specifică, încheagă un firesc al limbajului.

Iată trei exemple alese aleatoriu:

DOINA

Cântecul acesta vine din adâncurile pământului
Și din tăriile cerului.
Din învolburarea apelor,
Din stihile furtunii,
Îmi pătrunde simțurile,
Se strecoară în fibra ființei mele,
Tulbură, trezește un dor de necuprins,
De neînțeles, un dor de risipire, un dor de înălțare,
Și un dor de moarte.

CÂNTEC VECHI

Cucuruz de pe ierugă,
Mă pusei la mândra slugă
Pe opinci și pe obiele
Și pe buze subțirele.
Am slujit un an și-o vară
Doar pe-o țără de căpară.
Când să-mi capăt toată plata
S-a măritat fata.

SCARA RAIULUI

Între munții mei și Dumnezeu
Se întinde o scară de frasin
Pe care urcă și coboară îngerii,
Cu vedre de caș și de brânză
Și cu câte o litră de răchie,
Pitulată sub aripi.
Ca să n-o vadă Atotputernicul.

Referințele (de pe copertele a III-a și a IV-a) a doi bine-cunoscuți condeieri, apropiati Văii Miracolelor, sunt edificatoare:

„[...] Maestrul Ion Marin Almăjan ne înfățișează o

formă nouă: bocet, râs, lacrimi amare, credință fără hotar. Cei care vor se pot lăsa amăgiți. Dar Ion Marin Almăjan, în vorbe fără egal, ne arată Almăjul (și prin ele Banatul), ca vatră a toate: ca «lumea», aşa cum a fost, ca «lumea», aşa cum o stim, ca «lumea», aşa cum ar trebui să fie. Iar când va fi desăvârșirea, doar dragostea deplină o știe. Dar că aşa va fi, ne vestește azi Ion Marin Almăjan. Să îl ascultăm cu luare aminte!” (ALEXANDRU NEMOIANU – Detroit, SUA).

„Cu această carte (n.n.: *Amintiri despre țărani*), aş spune insolită, nu numai pentru scrisul său, Ion Marin Almăjan își rotunjește opera. Forța epică din cărțile anterioare, cu personaje puternice, devine aici o poezie realistă – dacă putem spune astfel –, delicată, pe care memoria excepțională a autorului o transformă într-un portret (sau peisaj) al satului, tragic și senin totodată, din ținutul natal al lui Ion Marin Almăjan, Țara Almăjului.

Carta se citește pe nerăsuflare de către cine mai are puțin respect pentru sufletul și demnitatea țărănilor de ieri, pe care vremurile de azi i-au împuținat. Condiția de țaran

este alta acum și despre acest fapt vorbește cartea, mai direct sau indirect, și explicit, și implicit.

Ion Marin Almăjan se dovedește și aici un scriitor de marcă, autor serios care-și respectă obârșiiile.” (OCTAVIAN DOCLIN).

Ion – provine de la biblicul Ioan Botezătorul
Marin – de la Maria cea Nemuritoare

Almăjan – de la Almăj, ceea ce pentru înaintașii noștri era sinonim cu Statornicia, Curajul și Demnitatea, cu Dorul de Libertate și Visare...

Și din această perspectivă, juruind, Cărțile Maestrului vor rămâne. Pentru că sunt mai mult decât niște cărți. Sunt niște „doruri mărturisite”, trans-puse fiind într-o nepereche limbă românească. Așteptate de cei de odinioară, de cei de azi și de mâine... Nu întâmplător – aş adăuga împovărat de sinceritate – almăjenii și-au început sau ar trebui să-și înceapă *Dicționarul spiritualității* cu slove apropiate sufletului lor: **Almăj**, **Ana-Almăjan**, **Arghir**, **ION MARIN ALMĂJAN**.

IOSIF BĂCILĂ

O CARTE PENTRU TOATE ANOTIMPURILE

La sfârșitul anului 2011 apărea la Timișoara lucrarea: Ion Marin Almăjan, *Amintiri despre Țărani*.

(Ion Marin Almăjan, *Amintiri despre Țărani*, Hestia / David Press, Timișoara, 2011, 116 p.)

Lucrarea, din capul locului, „surprinde”. Este o culegere de poeme alcătuite de către un prozator consacrat. Dar apoi „surprinderea” celui care citește devine un soi de uluire captivantă.

Pagină după pagină, aceste poeme evocă viața și trăitorii unui ținut legendar (Țara Almăjului), surprins într-o clipă care este a veșniciei. Deci o nouă aparentă contradicție. Căci cum poate fi „clipa” și veșnicie simultan? Acest lucru este cu puțință, căci Ion Marin Almăjan ne strămută într-o altă dimensiune, într-un alt „plan”. În planul desăvârșirii, al tărâmului celălalt, unde nu mai există teroarea timpului și a faptei imediate. În acest fel evocările sunt de fapt ferestre către infinit, către tărâmul în care stările nu mai sunt decât ceea ce ar trebui să fie și, mai exact, ceea ce au fost menite să fie.

Amintiri despre Țărani este cântec de dragoste, de jale, de protest, de nădejde.

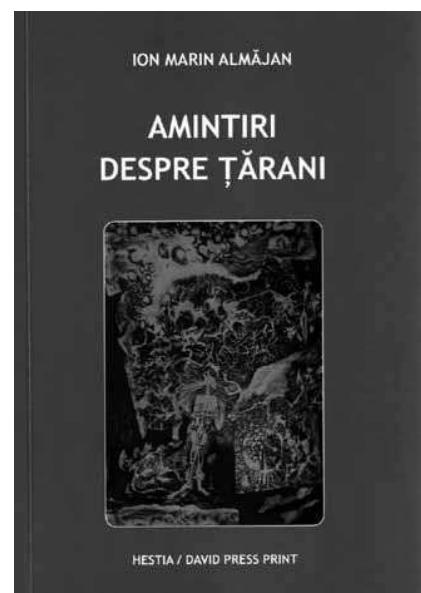
După cunoștința mea, aceste pagini sunt între cele mai frumoase dedicate „Țărănumi Români”. Personal eu pun aceste pagini în rând egal cu cele scrise de către Arhitectul Gh. Cantacuzino sau cu Discursul de recepție în Academia Română al lui Liviu Rebreanu. Pomenesc în chip deliberat aceste două nume, și nu altele, mari, care au lăsat pagini uluitoare despre viața țărănilor români, deci pomenesc acele două nume și, în rând cu ele, pe cel al lui Ion Marin Almăjan, dintr-o rațiune foarte precisă. Aceste pagini nu

vorbesc doar despre viața țărănilor, aceste pagini au valoare doctrinară, ele tălmăcesc ce înseamnă viața Țărănumi Român, ieri, azi, întotdeauna.

Semnificația poemelor *Amintiri despre Țărani* este deci cea de piatră de hotar și semn direcțional.

Într-o atmosferă „beteagă” și care își face virtute din nenorocirea țării, Ion Marin Almăjan află puterea de a rosti adevărul și de a ne reaminti ce suntem și ce ar trebui să fim, dacă nădăjduim să rămânem aceiași mâine și întotdeauna.

ALEXANDRU NEMOIANU

ION MARIN ALMĂJAN

*AMINTIRI DESPRE ȚĂRANI – Poeme, Hestia / David Press Print,
Timișoara, 2011*

AUTOBIOGRAFICĂ

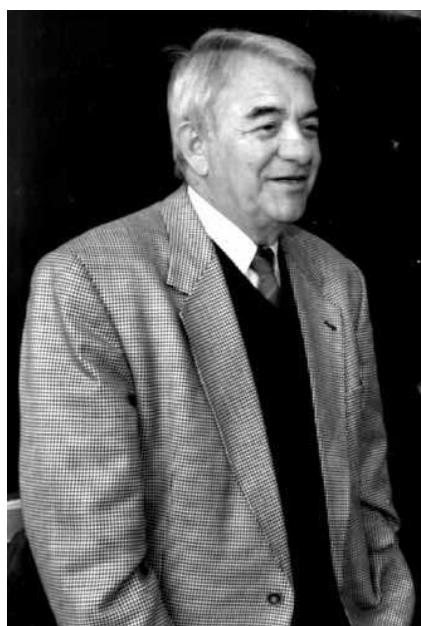
Am venit pe lume strângând în pumn
gurguiul unei opinci
cu care era încălțată talpa țării.
Vremurile acestea i-au spulberat pe țărani,
trimitându-i în istorie.
Eu am rămas orfan.

MUSTRAREA BUNICULUI

Pe dealul Străineacului văd
Două vaci care trag la un plug,
Un bărbat ținând coarnele plugului,
Cu pălăria dată pe ceară.
E bunicul meu întors dincolo de moarte
Să-și are pământurile pe care eu le-am lăsat
Într-o încraventă păragine.

BLESTEMUL STRĂINULUI

Casa mă privește cu ochi străini.
Recunoaște-mă, sunt eu, copilul tău, îi zic,
În tine m-am născut,
În odăile tale mi-am împletit pașii,
În oborul tău am alergat după miei,

În iarba mătăsoasă mi-am culcat obrazul.
În grădina ta am auzit prima dată
Vocea dulce, de fetiță, a mamei,
Glasul puternic al bunicului,
Sfărâitul fusului învârtit de degetele bunicii.
Mă rog, în genunchi, iartă-mă.
— Ai plecat în lume și m-ai lăsat pustie,
Cu singurătatea măcinându-mi zidurile,
Cu necunoscuți, siluindu-mă.
Străinule!

BISERICA

Duminica se crapă de ziua mai repede,
Soarele își trimează devreme razele
De după vârful Blidariu
Poleind cu aur dealurile, livezile și casele,
Maica îl îmbracă în haine bune,
Chimeșă, cu pui pe piept și la pumnași,
Izmene lungi și largi,
Brâu tricolor pe mijloc,
Pălărie și laibăr verde, tivit.
— Să ai grija, țucu-ce, să nu ce imi
Îl cricește.
Moșu Călin îi cuprinde mâna cu palma lui cât o tipsie
Pornesc, la vale, făloși unul cu celălalt.
— Unde vă duceți ?
— La biserică, răspunde pițigăiat.
Turla bisericii se zărește sulițând bolta cerească,
El credea că o sprijină să nu cadă peste sat.

TATA TOZA (II)

— M-am dus cu muierea la Nergăni
Să spălăm chimeșile.
Femeia scotea rufelete din părău
Și le boțea, pe o lespede, cu maiu.
Tăbărât de drum, m-am aşezat la marginea apei,
Mă uitam cu poftă la carași și la mrene.
Ş-o dată numai ce sămăt că pleacă malul cu mine
Minunea Domnului, malul era un peștoii
Care mă ducea în şale.
Ho, ho, am strigat, cu frică să nu mă înece
Dar hala nu înțelegea de vorbă bună.
I-am dat nișce palme pe spinare dar dafecea,
El să profăcea că nu sămte.

Dintr-una, din alta, m-am trezit la Dunăre
Și dacă nu ar fi ieșit în calea noastră
Un sărb, cu o șaică,
Peștoiu m-ar fi dus până la Marea Neagră.

LA PÂLC

Când fagii se împodobesc cu frunză nouă
Și iarba mijescă dulce, mustoasă,
E semn că a venit vremea sămbrei oilor,
Adică a măsurătorii.
În prima zi de armindenii,
Gospodarii își mână oile la pâlc, în poiana Năsăpiște.
Dimineața nici nu se crapă bine de ziua,
Pornesc să urce, cu mic cu mare,
Cu traiste, cu brenți, pline cu
Ouă, slănină, șunci, jumătăți de miei fătați timpuriu,
Mărari, busuioc, cimbru, pătrunjel
Care vor fi aruncate, după rânduială,
În cazanele uriașe în care se fierbe tocănița.
La prânz, oile păscute în iarba grăsă
Sunt trecute prin strungă și mulse de stăpâni,
Laptele se toarnă în cupă și se măsoară cu bârcul.
Cine are lapte mai mult este declarat baci
Dar nu aşa, oricum, ci cu fală
Torogaata scoate un chiot: atențune !

Larma încetează,
Doar clopoțeii de la gâtul oilor clincheșc.
Mai Șaicu anunță, să știe tot natu:
– Să declară baci Dănesie Stoinel.
Ura, să trăiască!
Litrele cu răchie ies la iveală,
Trec de la om la om,
Doina vălurește peste poiană,
Pătrunde în adâncurile umbroase ale codrului,
Bucătarii împart tocănița,
Miroslui ei îmbătător îmbrățișează pădurea
Corbii, lupii, iepurii și păsările frunzișului
Mor de poftă.

MOARA DE APĂ

Poți auzi moara și de la capătul pământului
Dacă mai păstrezi în suflet chipul strămoșilor tăi,
Poți auzi boabele grăbind să cadă sub pietrele morii
Dacă nu ți-ai înstrăinat clipele copilăriei tale.
Moara macină cât apa râului nu seacă,
Timpul vietii noastre curge fără contenire,
Până când Cel de Sus lasă zătoniu.
În urma noastră rămâne măcinișul,
Făina de trei nule sau tărâțele.

PUTNA ALMĂJULUI

În spațiul Arian carpatin dintre Nistru, Tisa și Dunăre, Creștinismul timpuriu – prin Apostolul Andrei – a creat o civilizație supremă a României Orientale în secolele IV, V și VI. „Prin textele Călugărilor Sciții, învățătura Părinților Capadocieni și a Sfinților Ierarhi, această civilizație influențează hotărâtor lumea și epoca noastră”. (prof. Titus Filipaș)

Ca o taină, ea cuprinde în arcul Carpaților un triunghi al spiritualității românești numit fenomenul Putna – cu un vârf în Țara de Sus – la nord- Putna Bucovina, cu altul în Țara Vrancei- la sud-est – Putna Vrancea și ultimul în Țara Almăjului- la sud-vest – Putna Almăj, fenomen ce reprezintă „Sfânta Treime” pe pământ românesc, iar unghiurile simbolizează „ochii lui Isus” în acest spațiu.

Ca și despre Carpați „despre Putna nu e de trebuință a se spune că există pentru că, de fapt, certitudinea că există face parte din însăși firea lucrurilor”. Ea este „sediul miraculosului spațiu simbolic maximal și aproape o coloană a Cerului”, așezată acolo „printr-o conjuncție astrală de Potriviri nenumărate”. (prof. dr. Artur Silvestri)

Pe teritoriul său s-au găsit obiecte din epoca neolitică la locul numit „Cozacica”.

Așezarea își continuă existența, chiar dacă izvoarele nu o amintesc expres, prin cătune – „săliște” – așezări mici, precum „Iabâlcina”, aflată pe drumul ce vine de la Herculane-Mehadia la Bozovici.

Astfel de săliște sunt amintite în documentele vremii ca făcând parte din districtul Almăj, fiind constituite din două până la zece familii, formate din români ortodocși, viețuind după vechea tradiție în comunioane și stând în serviciul cruzilor și nobililor almăjeni. În anul 1402, proprietari ai moșiei „Sălin” și „Iabâlcina” sunt fiii lui Dănilă de Tămășel, iar la 1528 – în timpul regelui Sigismund – cnezii Radu, Roia și Dobre au atacat pe Tămășel cu privire la dreptul de proprietate asupra „Iabâlcinei” și „Sălinului”. Aceste proprietăți sunt reînnoite de către Ioan Corvinul la 1447 – lui Vasile Tămășel.

Prima mențiune documentară a localității Putna – Almăj – este în anul 1577 cu prilejul procesului de moștenire a moșiei Putna între Ecaterina, soția lui George Găman,

subprefect în Caransebeş, și fiul Bertei Gaşpar, alături de almăjeni în oastea lui Mihai Viteazul. Localitatea este amintită de conscripțiile de la 1603 și 1611. Celebrul Marsigli o află, la 1690, ca aşezare locuită în districtul „Halmaş”.

Populația districtului Almăj are aşezări permanente pe platforme înalte care constituie locuri de refugiu bine apărate de incursiunile turcilor. După o recentă stăpânire turcească, prin pacea de la Carlovitz, la 29 ianuarie 1699, Almăjul, deci și Putna – rămâne definitiv în posesia împăratului de la Viena.

În scopul fixării dărilor și robotei, administrația militară austriacă efectuează primul recensământ al gospodăriilor în Almăj, la 1717, când Putna avea 13 case, iar la conscripția din 1741 avea 32 de case.

Viața localității se schimbă odată cu includerea în sistemul de apărare de margine – la 1774 când avea 41 case. Atunci populația își ducea viața în comunități sub autoritatea capului de familie, cel mai destoinic și cel mai bătrân, ca agricultori și păstori. Ei aveau 118 vite cornute, 7 cai și 297 de oi. La 1791, Putna avea 177 locuitori, din care 95 bărbați și 82 femei.

În perioada 1830-1832 se construiește școală nouă de către compania de la Prigor, iar la 1843 era învățător Ilie Valușescu (probabil fiu al satului), cu 54 de elevi.

Tinerii grăniceri almăjeni, printre care și cei din satul Putna, au colindat Europa cu prilejul numeroaselor războaie purtate de imperiu, ducând faima neamului românesc, de buni luptători și loiali ostași. Toți și-au adus contribuția la păstrarea limbii și neamului, a identității naționale, ceea ce ar trebui să facă și tinerii de azi.

La desființarea graniței, 1872, Putna avea 331

de locuitori și un teritoriu de 6176 iugăre. În cadrul Comunității de Avere deținea 2623 iugăre, ceea ce sperăm să obțină și acum.

Din subscripții se construiește biserică – care este sfînțită la 1896 cu preoții Iosif și Teodor Cîmpianu.

Satul Putna participă la primul război mondial cu 72 tineri din care 18 morți, 3 invalizi și 2 voluntari.

La Putna unde se găsește una din cele mai frumoase

priveliști din lume și unde se află puterea de a fi curajos și conștient – s-a construit o Mănăstire din inițiativa enoriașului Luca Zăvoianu, ca loc unde suflul găsește iluminare, liniște și pace, mântuire, pentru a putea fi ferit de înstrăinare și degradare. Aici oamenii trebuie să găsească credința în Dumnezeu pentru a spera la normalitate.

Acesta este satul Putna din Țara Almăjului, așezat pe apa cu același nume – între două spinări

de deal, unde omul găsește esența vieții: dobândirea mântuirii și îndumnezeirea ființei umane, imitarea modelului cristic.

Prof. PAVEL PANDURU

P.S.: Dacă aș fi soare, voi ați fi stele,
Dacă aș fi pământ, voi ați fi poeme de narcise,
Dacă aș fi vânt, voi ați fi floarea - soarelui,
Dacă aș fi râul Putna, voi ați fi păstrăvi,
Dar nu,
Eu sunt părintele vostru spiritual, voi trebuie
să fiți stâlpii societății,
Voi trebuie să fiți oameni, oameni adevărați,
Iubitori de limbă și neam,
Creștini și ortodocși.

ALMANAHUL ALMĂJULUI PE ANUL 1930 (PLASA BOZOVICI, JUDEȚUL CARAŞ)

PUTNA (p. Prigor), amintit în documente la a. 1577, 1603, 1690-1700. N-rul loc. 328 (b. 148; f. 180). La 1717 erau 13 case. Teritoriu: 2400 ha (180 arât., 240 liv., 1600 pădure, 280 izlaz). Vite: cornute 176, cai 26, porci 132, oi 1022.

Biserica 1896. Filie la Prigor. **Școala** 1832, registrele nimicite în Revoluția din 1918, elevi 36, director Dumitru Valușescu.

Bibliotecă școlară. Elevi: V. Valușescu, N. Valușescu etc. Intelectuali: N. Hânda, grefier.

Primăria: Ioachim Hânda, preș. com. inter.

Codrean: Pavel Careba. Comerçanți: I. Curescu; curelar: A. Valușescu;

4 mori, 3 cazane, 1 cărciumă.

VATRA DIN PRIGOR¹

„Răspântii peste veacuri” urziră-ntreg fuior’
Purtat peste hotare de Murgu luptător;
Din Putna, o chemare m-a dus să caut izvoru’
Şi l-am găsit, în taină, pe vatra din Prigor.

Lăsai **Plugul** în Brazdă. **Cântând** plecai de-acasă,
Iar boii se opriără să pască pe răzor;
Ortacii mei strigără să merg cu ei la coasă,
Dar eu, fară zăbavă, m-opriseam la Prigor.

Cu coatele pe bancă, cu dalta în sculptură
Împodobii o **Cruce** departe... la Ponor;
Țesut-am multe toamne de Artă și Cultură
Cu Dascălul meu, Doamne, la Școala din Prigor.

Un ordin de chemare de dincolo de munți
Mi-a-nlocuit opinca cu cizma de onor;
Cu **Sabia** la pieptu-mi în ceata de recruți
Vegheam în post de strajă cu gândul la Prigor.

„Revolta” devastase Patria-mi cea dragă
Când m-am întors acasă c-o schijă în picior
Şi îndesai, în grabă, avere-a-ntr-o desagă,
Şi-am înjghebat o casă pe vatra din Prigor.

ION VASILIE VÂTCĂ
– Timișoara, martie 2012 –

¹ **Cântecul, Plugul, Sabia și Crucea** – Armele de luptă ale dascălului **Pavel Panduru** din Almăj

SPIRITUALITATE ȘI CULTURĂ LA BOZOVICI

Marți, 21 februarie, la împlinirea a 43 de ani de la trecerea la cele veșnice a mitropolitului Vasile Lăzărescu al Banatului, în prezența Preasfințitului Lucian, Episcopul Caransebeșului, la Liceul Teoretic „Eftimie Murgu” Bozovici, a avut loc lansarea cărții **Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969). Monografie istorică**. Cartea a apărut la Editura Universității de Istorie din Oradea, autorul acesteia fiind pr. prof. dr. Petrică Zamela.

Evenimentul cultural a fost precedat de o slujbă de pomenire a mitropolitului Vasile Lăzărescu al Banatului. Slujba a fost oficiată în capela școlară cu hramul „Buna Vestire” din

incinta Liceului Teoretic „Eftimie Murgu” din Bozovici, de către episcopul acestui areal. La slujbă au participat preoți de pe Valea Almăjului, cadre didactice și elevi ai liceului. Autorul cărții, care este profesor de religie în instituția de învățământ amintită, a fost hirotesit sachelar la finalul slujbei de pomene.

Mai apoi, într-un cadru festiv, în incinta Școlii Generale din Bozovici, a avut loc lansarea cărții, manifestare culturală care s-a bucurat de prezența oamenilor de cultură și a intelectualilor de pe Valea Almăjului și nu numai.

Cu acest prilej, Preasfințitul Lucian a vorbit celor prezenți despre lucrarea

monografică cu și despre primul mitropolit al Banatului: „Acestă carte ne dezvăluie atât un adevăr istoric, cât și un adevăr despre credință și mărturisire. Tocmai în acest an omagial dedicat Sfântului Maslu și îngrijirii bolnavilor lansăm o carte despre mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului, care vine să tămașuiască și să vindece o parte din rănilor trecutului, o parte din istoria Bisericii bănățene, din istoria Bisericii Ortodoxe Române. Această carte, **Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969). Monografie istorică**, vine să tămașuiască, în parte, rănilor pe care ni le-au provocat cei care nu l-au iubit pe Dumnezeu, rănilor pe care le-au provocat cei care la mijlocul secolului al XIX-lea au făcut un pact cu neadevărul. Cartea de față vine să dezvăluie, cum spunea și părintele

autor, o parte din adevărul istoric, vine să dezvăluie și să ne lumineze despre ceea ce s-a întâmplat în vremea aceea. Credem că adevărul ne va face liberi pe toți, dar adevărul spus până la capăt. Însă îi mulțumim părintelui profesor pentru această carte pe care astăzi o lansăm, pentru că într-adevăr prin această carte vedem o parte din lumina care trebuie să strălucească și în zona aceasta întunecată a istoriei Țării Banatului”, a spus Preasfințitul Lucian.

Despre carte și despre osârdia pr. prof. dr. Petrică

Zamela au ținut cuvântare: prof. dr. Dănilă Berbentia (director coordonator), prof. Iosif Băcilă (redactor-șef al revistei „Almăjana”, moderatorul manifestării), prof. Pavel Panduru, Gheorghe Rancu, Ana Băcilă, pr. Ion Cherescu.

La rândul său, autorul a mărturisit: „Lucrarea a apărut inițial ca și teză de doctorat, ca și dorință, atât a mea, cât și a îndrumătorilor pe care i-am avut în cadrul studiilor doctorale, de a afla adevărul, și ca dorință de deconspirare a unor neadevăruri care planau asupra primului mitropolit al Banatului, Vasile Lăzărescu”.

Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului a fost ierarh al Eparhiei Caransebeșului între anii 1934 și 1941. A păstorit apoi ca episcop al Timișoarei, iar în anul 1947 a devenit primul mitropolit al Banatului.

La solicitarea autorităților comuniste a fost demis la 18 decembrie 1961, având domiciliu forțat la Mănăstirea Cernica. A trecut la cele veșnice la data de 21 februarie 1969, fiind înhumat în cimitirul din localitatea natală, Cornești, județul Timiș. În luna aprilie a anului 1993, conducerea Mitropoliei Banatului, la insistențele familiei Lăzărescu, a decis reînhumarea sa în necropola de sub altarul Catedralei mitropolitane din Timișoara.

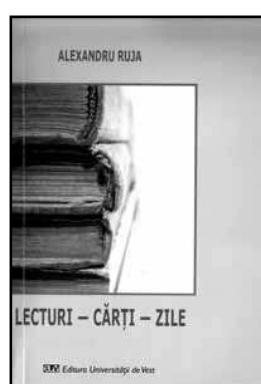
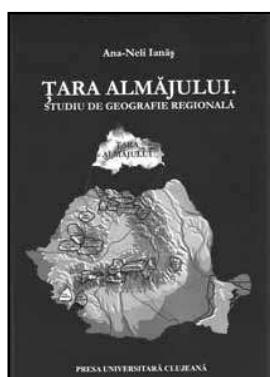
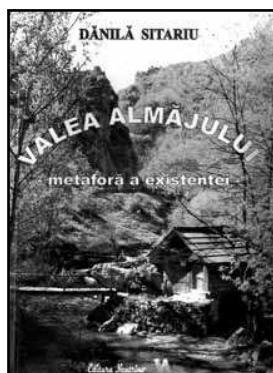

SEMNAL EDITORIAL

Florina Nica

IDENTITATE LOCALĂ ȘI PRACTICI TURISTICE ÎN VALEA ALMĂJULUI

AERAR

PETRICĂ ZAMELA, *MITROPOLITUL VASILE LĂZĂRESCU AL BANATULUI (1894 – 1969). MONOGRAFIE ISTORICĂ*

La apariția unei monografii istorice se spune de obicei că este necesară și oportună, întrucât reflectă obiectiv și detaliat o anumită realitate care merită să intre în atenția publică, pentru a acoperi un gol din cultura locului sau a națiunii.

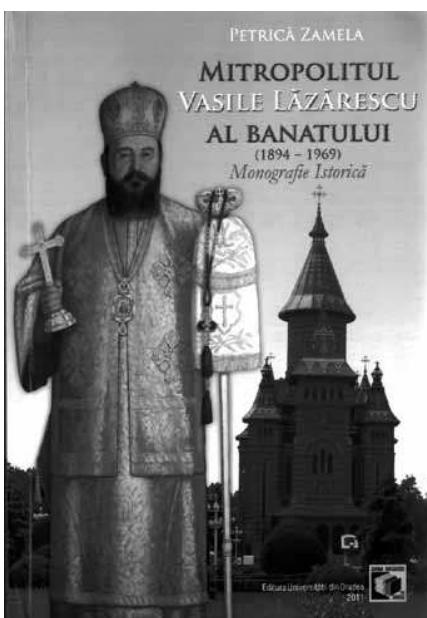
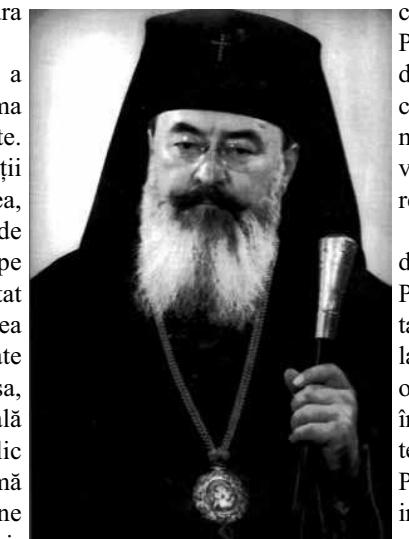
În cazul monografiei istorice a Mitropolitului Lăzărescu, se poate afirma că lucrurile sunt mult mai complicate. Tăcerea care s-a așternut asupra posterității sale i-a anihilat aproape personalitatea, astfel încât mulți se pot astăzi întreba de ce ar fi mai necesară o monografie pe acest subiect. „Vina” care i s-a inventat pentru a fi înălțat de la conducerea Mitropoliei Banatului în urmă cu jumătate de veac a planat multă vreme asupra sa, din moment ce nicio autoritate culturală sau bisericescă nu a devoalat public între timp „lucrăruta” al cărei victimă nemijlocită a fost Vasile Lăzărescu. Puține din drepturile simbolice pe care fostul mitropolit al Banatului le-a dobândit după Revoluția din '89 (dreptul de a-i fi strămutate rămășițele din cripta familială în subsolul Catedralei mitropolitane; dreptul de a da unei străzi din Timișoara numele său) i-au fost conferite în urma insistențelor îndelungate și mediatizate ale familiei, nefiind popularizate sau evidențiate de cei ce ar fi avut obligația morală de a respecta memoria unui înaintaș de asemenea valoare. În acest context, abordarea acestei teme delicate – asumată de Dr. Petrică Zamela cu hotărârea de a merge până la capăt, respectând toate rigorile unei cercetări doctorale –, are nu doar rolul de a reflecta o realitate, ci și meritul de repara o nedreptate istorică. Publicarea tezei de doctorat și a materialelor în mare parte inedite pe care s-a intemeiat cercetarea sa sub forma unei monografii istorice vorbește de la sine despre amplitudinea intelectuală a autorului ei.

Teza pe care o propune lucrarea, și anume aceea că Banatul a avut un erou în persoana mitropolitului Vasile Lăzărescu, beneficiază de un vast text argumentativ, chiar dacă, pentru demonstrarea ei, ar fi fost suficientă simpla înșiruire a unor însfăpturi ale mitropolitului care au decis soarta ortodoxismului și a romanismului în această parte de țară: o episcopie la Timișoara, o catedrală mitropolitană, devenită centru spiritual al unui oraș multietnic, multicultural și

multireligios, o reînființată mitropolie a Banatului, o academie teologică transferată de la Oradea în perioada care a urmat Dictatului de la Viena, un sfânt ortodox pentru credincioșii bănățeni – Sfântul Iosif de la Partoș. Si toate acestea în vremuri grele, de devastator război mondial și de acerb comunism ateu, în condiții în care numai un cărturar și un arhier cu puterea vie a credinței ar fi putut avea asemenea realizări.

Însușindu-și modelul clasic de documentare în domeniul istoriei, Dr. Petrică Zamela a adunat surse documentare variate și numeroase, publice și populare, arhivistice și academice, și a făcut o responsabilă selecție a acestora, astfel încât să opereze doar cu informații sustenabile, cu documente de mare încredere. Precauția îl face pe autor să lase deoparte informații deosebit de tentante pentru cel ce intenționează ca, prin opera sa, să îi facă dreptate mitropolitului Vasile Lăzărescu. Rezumându-se la sursele sigure, autorul prezintă pe un ton neutru, într-o ordine cronologică, ceea ce a gândit și a mărturisit, ceea ce a făcut și a lăsat moștenire această figură istorică a Banatului într-o existență luminoasă și demnă, dedicată ortodoxismului românesc. Dar stilul istoricului Petrică Zamela, deloc arid, invitând la plăcută lectură, face să transpară printre rânduri admirarea constantă pentru personalitatea-subiect și solidaritatea în spirit cu aceasta.

Valorificând bibliografia, autorul încadrează corect evoluția lui Vasile Lăzărescu pe fundalul evenimentelor istorice care i-au premers sau i-au contextualizat memorabilele realizări, punând accentul pe faptul că idealurile celui ajuns mitropolit al Banatului nu au apărut din neant, ci au rezultat dintr-o mișcare de idei amplă și continuă, pe care el a avut puterea de a o materializa. Chiar dacă Petrică Zamela evită să și interpreze informațiile în contextele evenimentiale în care le plasează, el impresionează prin bogăția materialului adus în discuție pentru a crea pagini de veritabilă istorie regională. Așa este reliefată, de pildă, stăruința lui Vasile Lăzărescu în a da viață năzuințelor tribunilor bănățeni (între care se cer amintiști Eftimie Murgu și Andrei Mocioni), care au culminat cu idealul reactivării Mitropoliei Banatului.

În primele şase capitole ale monografiei, ascensiunea lui Vasile Lăzărescu este oglindită pas cu pas, ca un sir de evenimente care decurg logic unul din celălalt. Linearitatea și fluența discursului autorului se datorează mai ales faptului că în viața mitropolitului Vasile al Banatului treapta următoare și-a găsit motivația în cea precedentă, trecerea firească dintr-o etapă în alta făcând inutile comentariile. Astfel, apartenența la o familie de credicioși, care îl are ca ascendent pe Pavel Lăzărescu, diacon, preot și învățător, cu contribuții livrești în biserică ortodoxă încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, explică interesul pentru studiu și calea credinței îmbrățișată de Tânărul Vasile. Specializarea teologică la Cernăuți și Arad și cea complementară în filologie, filozofie și pedagogie la Budapesta și Viena stau la temelia obținerii în 1920, la Budapesta, a titlului de doctor în Teologie, cu o strălucită lucrare de teologie comparată, intitulată *În ce ne deosebim?* Cultura sa enciclopedică e dovada limpede a motivului pentru care a fost angajat la Academia Teologică „Andrei Ană” din Sibiu ori la Academia Teologică din Oradea, pentru a preda discipline fundamentale pentru specializarea teologică, precum Dogmatica și Morala. Scăripitoarea sa activitate didactică lasă să se înțeleagă de ce i-sa oferit de trei ori șansa de a fi rectorul unor academii teologice (de la Sibiu, Cluj și Arad), iar opțiunea sa de a se dedica nu doar în plan teoretic, ci deplin bisericii strămoșești ne arată de ce a refuzat de tot atâtea ori această onoare. Intrarea în monahism și evoluția rapidă la demnitatea de arhieeu îl conduce cu naturalețe spre Scaunul episcopal din Caransebeș. Realizările din Episcopia Caransebeșului îl recomandă pentru Scaunul episcopal al Timișoarei, iar meritele și devoțiunea față de cauza ortodoxismului din Banat îl propulsează spre poziția de mitropolit, care reprezintă apogeul carierei sale. Aflat la vîrful bisericii ortodoxe din vestul țării, Vasile Lăzărescu a dovedit creativitate, abilitate, diplomație, dar și un excepțional pragmatism, grație cărora a împlinit nu doar propriile vise, ci și idealuri istorice, statoricind instituțiile care au făcut posibile principalele direcții de dezvoltare a ortodoxismului în această regiune istorică. Adevarata carte de vizită a mitropolitului Vasile Lăzărescu este prezentată frust, fără sublinieri inutile, înfăptuirile sale de excepție făcând realmente inutile epitetele autorului, care preferă să se mențină discret, ca un raportor cu un subiect extrem de generos.

Rămase oarecum în umbra faptelor sale arhiești, scrierile lui Vasile Lăzărescu vădesc o cultură religioasă și filosofică universală, o profundă cunoaștere a esențelor, un talent uluitor al exprimării gândurilor adânci. Surprinzătoare este știrea că mai există în manuscris unele însemnate lucrări ale mitropolitului. Bunăoară, Petrică Zamela semnalează trei traduceri din germană ale unor cărți filosofice idealiste, care și-ar găsi locul în bibliotecile de teologie, dacă ar vedea lumina tiparului.

În mod simetric, părții consacrate măririi mitropolitului i se contrapune partea care descrie căderea sa. Ca în situația tuturor personajelor tragicе de pe scena istoriei, ale căror fapte minunate trebuie mai întotdeauna să fie pedepsite, cu cât e mai înalt urcușul, cu atât mai dramatică

este căderea de foarte de sus. De o asemenea cădere fatală, fabricată la comandă și monitorizată de Securitate, a avut parte Vasile Lăzărescu.

Angajarea sa politică, perfect legitimă în momentul partizanatului față de partidele istorice, simpatia pentru mișcarea legionară și ajutorul dat mișcării de rezistență anticomunistă vor fi cauzele ascunse ale unui dialog permanent cu Securitatea, început din anii '50 și încheiat la sfârșitul anilor '60, odată cu moartea mitropolitului. Controversatul „Mitropolit Roșu” este necruțător față de comuniștii care au întors spatele bisericii, fiind incapabili să înțeleagă resorturile sacre ale existenței umane: „Atacurile îndreptate în lumea de astăzi împotriva Bisericii sunt ca niște pietre aruncate spre cer, care cad asupra celui ce le aruncă...” (*Pastorală de Crăciun*, 1947)

Presiunea Securității, conjugată cu lipsa de recunoaștere a contemporanilor săi îl vor doboră și îl vor învinge în cele din urmă pe Vasile Lăzărescu, dar nu vor reuși să-i șirbească demnitatea și măreția care l-au definit.

Pentru această parte a lucrării, de incontestabilă originalitate și noutate, autorul parcurge un material faptic uriaș și inedit, preluat mai cu seamă din arhivele C. N. S. A. S. Faptele ce se degajă din rapoartele făcute astfel încât să pară obiective de către informatorii mai mulți sau mai puțin apropiati ai mitropolitului Lăzărescu, care s-au adunat în sute de dosare, însumând mii de pagini, sunt prezentate cu sânge rece și sunt introduse în aceeași insensibilă ordine cronologică, astfel încât filonul narativ se menține la fel de viguros în această secțiune.

Focalizarea nu se rezumă la destinul lui Vasile Lăzărescu. Lărgindu-se asupra epocii tensionate în care sunt două lumi în conflict – cea a rezistenței anticomuniste și cea a comuniștilor în afirmare –, privirea autorului cuprinde numeroase drame ale anilor '50-'60, când schimbarea de regim s-a făcut cu spasme și sângeroase greșeli. Petrică Zamela ia pulsul victimelor bisericești din acea perioadă de tristă amintire, în care alți treizeci de ierarhi au fost răpuși, unul din patru preoți a fost arestat sau ucis, într-o luptă nedreaptă cu Biserica strămoșească.

Tăria de caracter l-a făcut pe Vasile Lăzărescu să nu fie o pradă ușoară pentru securiștii adunați în jurul său, nimicindu-l. El nu a abdicat însă de la principiile sale, indifferent de situațiile umilitoare în care a fost pus. A rămas fidel unei decizii importante pe care a luat-o în viață o dată pentru totdeauna: aceea de a-L sluji pe Iisus Hristos.

Înregistru-i chipul cu informațiile desprinse din dosarele C. N. S. A. S., până nu de mult închise și inaccesibile, Petrică Zamela, care le-a instrumentat cu bună credință și competență, demonstrează validitatea ipotezei sale de lucru – aceea că Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului a fost un erou – și își încheie lucrarea exprimându-și tranșant această opinie călăuzitoare, în sprijinul căreia aduce, în mod concluziv, argumente imbatabile:

„Într-adevăr, mitropolitul Lăzărescu a fost și va rămâne în memoria tuturor bănenilor și a celor care l-au cunoscut un erou, deoarece a reușit să se mențină nepărat față de tentațiile comuniștilor, a reușit să-și păstreze Biserica și turma intacte și nealterate de ideile ateiste, a luptat pentru

adevăr, identificându-se cu cei săraci și oropsiți de către regim, lucruri pentru care a avut de suferit și pentru care și-a dat cu demnitate viața, înscriindu-se în galeria eroilor neamului.” (p. 219)

Scrisă cu seriozitate, cu o strategie retorică de mare finețe, structurată impecabil, cartea despre Mitropolitul Vasile Lăzărescu are o ținută care face cînste atât personajului-subiect, cât și autorului. Salutăm excelentul debut,

care îl obligă pe Petrică Zamela să continue cu aceeași tenacitate să facă lumină, acolo unde e nevoie de curajul și de pricperea sa pentru a ajuta adevărul să iasă la iveală.

Conf. dr. **MIRELA-IOANA BORCHIN**
Director al Departamentului de Studii Românești
Universitatea de Vest din Timișoara

MITROPOLITUL VASILE LĂZĂRESCU AL BANATULUI. MONOGRAFIE ISTORICĂ, AUTOR PR. DR. PETRICĂ ZAMELA, EDITURA UNIVERSITĂȚII DIN ORADEA, 2011

Monografia istorică a preotului doctor în istorie Petrică Zamela din Borlovenii Vechi este totodată și prima astfel de monografie consacrată vieții și activității lui Vasile Lăzărescu, primul Mitropolit întronat în „epoca nouă” a Banatului.

Nu știi ce să admir mai întâi: subiectul, modul de tratare – evasiv-exhaustiv – ampolarea, rigoarea și bogăția cercetării sau rezultatele extraordinare obținute de Tânărul cercetător. Aceste rezultate îl așeză – în sfârșit – pe preotul Vasile Lăzărescu în galeria marilor oameni ai Bisericii Ortodoxe Române, dar și în cea a oamenilor de cultură și de simțire românească.

Într-o veche familie țărănească, amintită și în primele conscripții habsburgice –, dar cu antecesorii preoți și literati se naște la 1 ianuarie 1894 Vasile, ca fiu al lui Nicolae și Ecaterina Lăzărescu. De copil s-a simțit atrăs de lumea bisericii ortodoxe și cântă în strana bisericii din satul Jadani, azi Cornești din județul Timiș. Între anii 1899 și 1903, Vasile Lăzărescu termină, în patru ani, cinci clase la școala elementară confesională din satul natal. În clasa a

VI-a este înscris la școala maghiară. După numai un an se înscrive la gimnaziul maghiar de stat din Timișoara pe care-l absolvă în 1912 cu examen de bacalaureat.

Dorind să urmeze tradiția strămoșească a familiei, Tânărul Vasile se înscrive la Facultatea de teologie din Cernăuți, vestită pe tot cuprinsul românesc. În 1914 își continuă studiile la Institutul teologic din Arad și, odată terminate cu succes aceste studii, devine cancelist la Consistoriul român din Arad. În anul 1916 se înscrive la Facultatea de Litere și Filozofie din Budapesta de unde, peste un an, se transferă la facultatea omonimă vieneză. În anul 1918 se întoarce acasă și continuă studiile la Cernăuți. Paralel, este student și la Facultatea de Litere din acest oraș. În anul 1920, odată cu susținerea tezei de doctorat, obține titlul de doctor în teologie și ocupă prin concurs catedra de Dogmatică și Morală a Academiei teologice din Sibiu.

Foarte bine pregătit profesional, profesorul Lăzărescu a patentat o metodă personală de testare a studenților, metodă foarte apreciată de către superiorii săi. În anul 1924 este chemat la noul Seminar teologic de la

Oradea, alături de alții remarcabili preoți și dascăli. Apare acum o dispută între Sibiu și Oradea, fiecare dintre acestea dorind să-l aibă ca dascăl și coleg. Călătoarește, alături de mitropolitul Nicolae Bălan și alți 152 preoți, în Israel, la Locurile Sfinte.

Pe 7 noiembrie 1926 este hirotonit diacon, apoi preot necăsătorit (celib), deschizându-i-se astfel calea spre cele mai înalte demnități bisericești. Peste o lună este numit protopop onorific. Pe 9 aprilie 1928 devine călugăr la mănăstirea Hodoș-Bodrog. Urmează demnitatea de protosinghel, apoi cea de arhimandrit. Este disputat în calitate de cadru didactic de către orădeni, sibieni și caransebeșeni și alege Caransebeșul, fiind aproape de

frații săi bănățeni. Ulterior, prin vacanțarea Episcopiei Caransebeșului, prin decesul episcopului Badescu, cu 121 de voturi, Vasile Lăzărescu a fost votat episcop al Caransebeșului și a fost întronizat pe 31 decembrie 1933. Activitatea sa ca episcop a constat în noi construcții eclesiastice, repararea și dotarea celor existente, dar și a unor case parohiale și edificii școlare. S-a ocupat serios de restaurarea, dezvoltarea și consolidarea monahismului bănățean, restaurând și dotând Mănăstirea Săraca, dar și mănăstirile Călugăra și Izvorul Miron, precum și schiturile Piatra Scrisă și Bogăltin. A ridicat, de asemenea, schitul Sfântul Ilie de pe Muntele Mic. A efectuat numeroase vizite pastorale și canonice pe tot cuprinsul episcopiei păstorite. Mai mult, s-a îngrijit de viața ortodocșilor români din Banatul iugoslav unde a făcut o vizită importantă în anul 1936 și, în urma căreia, a inițiat, susținut moral și material numeroase acțiuni cu caracter religios și social.

S-a îngrijit de redarea prestigiului Seminarului teologic din Caransebeș și a ajutat material și bănesc tinerii bursieri ai zonei. Scrie și tipărește două lucrări și patronează editarea unui număr impresionant de lucrări semnificative de către profesorii și preoții episcopiei.

Timp de decenii, bănățenii au adresat zeci de memorii Patriarhiei Române pentru reînființarea episcopiei Timișoarei. În sfârșit, în luna noiembrie anul 1939 se semnează Decretul lege, iar, pe 12 iunie 1940, Vasile Lăzărescu este ales episcop de Timișoara. Printre multele acte făcute în acest răstimp se numără și continuarea și încheierea lucrărilor la Catedrala ortodoxă română din Timișoara. Pe 6 octombrie 1946, în prezența a 400 de preoți și a zeci de mii de locuitori, are loc sfintirea acestui impresionant lăcaș de cult. Episcopul Vasile Lăzărescu îl invită la Sfintirea Catedralei pe regele Mihai I al României, gest de adâncă semnificație, într-o Românie ce păsea pe calea sovietizării. Pe 7 iulie 1947, episcopia devine arhiepiscopie cu Vasile Lăzărescu arhiepiscop. Pe 27 septembrie 1947 se reînființează Mitropolia Ortodoxă Română a Timișoarei, Morisenei și Lipovei, cu Vasile Lăzărescu mitropolit. Este primul mitropolit al Banatului după mai bine de două secole de aşteptare din partea enoriașilor din această parte de țară.

Mitropolitul publică 4 lucrări personale, sprijinind în același timp și editarea celor mai semnificative opere ale unor preoți, călugări sau mireni. În timpul acțiunii armatei române în Basarabia și Transnistria au fost trimiși sute de preoți ortodocși în acea zonă atât de greu încercată. Episcopul Banatului a participat în anul 1941 la o asemenea dificilă misiune.

În anul 1956 este canonizat Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș, care devine și patron al ortodocșilor bănățeni.

Trecerea României în lagărul sovietic, prin hotărârea marilor Puteri, a condus la reacția antibisericească a noii puteri comuniste instalate în țara noastră. Începută în anul 1945, intensificată din 1948, ea atinge apogeul între anii 1952-1964, perioadă în care 60.000 persoane suferă fiind arestate, închise, condamnate la temniță grea. Mulți mitropoliti, arhiepiscopi, episcopi și zeci de mii de preoți au urmat calea Golgotei. Mitropolitul Banatului a fost

ostil puterii comuniste încă din perioada războiului și mai ales după. A acordat sprijin multora dintre cei ostili comunismului, i-a sprijinit moral, material, finanțiar, i-a adăpostit și i-a ocrotit. Predicile sale au avut un conținut net ostil noii puteri politice. Sprijină lupta anticomunistă din Banat, are legături cu Sumanele negre și militează pentru stoparea acestei noi puteri.

O acțiune căreia trebuia să-i cadă pradă mitropolitul a fost planuită de securitate, respectiv racolarea sa ca informator. Cu un curaj deosebit mitropolitul neagă toate acuzațiile care i se aduc și refuză să devină unealta guvernărilor, afirmând că și-a închinat viața doar lui Hristos. S-a trecut ulterior la prelucrarea sa informativă prin apropiații săi, aceștia devenind informatori și prin urmărire îndeaproape a activității sale, cu speranța că vor reuși să-l detroneze din scaunul de mitropolit. Este practic înconjurat de agenții informatori ai securității care-i urmăresc și îi raportează fiecare pas făcut de acesta. Documentele aflate la CNSAS probează malefica acțiune. După ani de zile de filaj, securitatea are acuzații reale și acuzații fictive la adresa mitropolitului Vasile Lăzărescu. Cele reale se bazau pe activitatea anticomunistă și prolegionară de dinainte de 1940, apoi și din timpul războiului. Cele fictive erau mai numeroase și se bazau pe minciuni despre activitatea gospodărească. Se decide astfel efectuarea unui control finanțiar la Mitropolie, raportul fiind o înșiruire de minciuni pe zeci de pagini. În urma controlului au fost trimiși în judecată 6 persoane eclesiastice, în frunte cu mitropolitul. Facem mențiunea expresă că mulți ani, ierarhul Vasile Lăzărescu a fost sprijinit de către dr. Petru Groza, primul ministru, și de către ministru Petre Constantinescu-Iași, acesta reușind astfel să facă față tot mai mult presiunilor exercitate de către securitate, dar și să-și îndeplinească activitatea de păstor sufletesc al credincioșilor din această parte de țară. Rezultatele obținute pe plan religios și gospodăresc de către mitropolit nu au fost apreciate corespunzător de către oamenii acelor timpuri, astfel că la sfârșitul lunii decembrie 1961 mitropolitul a fost decăzut din toate funcțiile și trimis spre „reculegere” la mănăstirea din Sâmbăta de Sus, apoi la Cernica. Sfârșit de puteri, Vasile Lăzărescu își redactează testamentul pe 27 decembrie 1963 și cere ca biblioteca sa să revină Mitropoliei Banatului, iar coșciugul său să fie depus în cripta Catedralei mitropolitane. Cu toate aceste prevederi din testament, va fi înmormântat în anul 1969 la Cornești, județul Timiș, și abia după anul 1990 își va afla legiuita așezare în cripta Catedralei mitropolitane din Timișoara.

Am dorit în mod sintetic să reamintesc celor prezenți viața și faptele marelui prelat ortodox și mitropolit al Banatului, Vasile Lăzărescu. Am considerat că este o datorie de onoare ca, beneficiind de eforturile autorului profesor doctor preot Petrică Zamela, să îi dăm Cezarului ce e al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu.

Monografia istorică ce îi este acum dedicată rea-duce la justa valoare personalitatea Mitropolitului. Cartea are o excelentă bibliografie, dar și sute de documente și fotografii care potențează pentru orice cititor realitatea istorică. Indexul de persoane și locuri completează

fericit monografia acestei personalități de excepție care a fost Vasile Lăzărescu.

Cinste meritată pentru preotul doctor Petrică Zamela, care a adunat mii și mii de mărturii și le-a ordonat meticulos, redându-ne nouă bănătenilor figura acum legendară a primului nostru mitropolit.

Mulțumiri aducem, de asemenea, celor care l-au îndrumat în această muncă laborioasă de a pune la

dispoziția cititorilor activitatea mitropolitului bănățean, Vasile Lăzărescu, concepția sa științifică și, mai ales, spiritul gospodăresc de care a dat dovadă, lăsând urmașilor Mitropoliei Banatului o mitropolie închegată, atât din punct de vedere religios, cât și administrativ-gospodăresc.

Încă o dată, felicitările autorului pentru bucuria ce ne-a adus-o elabordând această prestigioasă carte.

Prof. Univ. Dr. DUMITRU POPOVICI

„...IAR ADEVĂRUL VĂ VA FACE LIBERI” (IOAN, 8, 32)

În 2011 apărea lucrarea: Pr. Prof. Dr. Petrică Zamela, **Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969); Monografie istorică**, Editura Universității din Oradea, 2011, 410 pagini.

Pr. Profesor Doctor Petrică Zamela este preot paroh în satul Borlovenii-Vechi din Valea Almăjului, Banat.

Lucrarea cuprinde: Cuvânt Înainte, Prefață, Introducere și zece capitole. Lor li se adaugă: concluzii, bibliografie, anexe, indice de nume și locuri.

Această lucrare este o monografie istorică monumentală și cuprinzătoare.

Lucrarea, așa cum arată și titlul, este dedicată prezentării vieții și operei celui care a fost Mitropolitul Banatului, Dr. Vasile Lăzărescu.

Detaliile istorice sunt corespunzătoare și de o acuratețe absolut impresionantă.

Lucrarea, având ca punct central viața și opera lui Vasile Lăzărescu, este, în același timp, o frescă în totul captivantă a vieții Banatului și implicit a României, în cea mai zbuciumată vreme a tragicului și săngerosului veac XX.

Studii viitoare vor trebui să analizeze în amănunt datele istorice cuprinse în această, cum ziceam, monumentală monografie. În rândurile care urmează am să creeze să exprim doar câteva gânduri și să împărtășesc câteva impresii stârnite de citirea acestei monumentale lucrări.

Această lucrare și autorul ei, vrednicul de toată lauda Părintele Profesor Doctor Petrică Zamela, deschide drum nou în istoriografia biserică românească.

Este un act de mare curaj să prezintă evenimente ce s-au petrecut în cea mai săngeroasă noapte ce a trecut-o Neamul Românesc și Biserică Ortodoxă Română. Este un act încă și mai curajos, și foarte riscant, să cauți și mai ales

să spui pe nume cauzelor răului. Căci trebuie să ținem în minte câteva lucruri.

Răul nu are stare „în sine”. El este o categorie parazitară care se manifestă doar în lipsa binelui, în lipsa acțiunii „binelui”. Lipsa de acțiune datorată slăbăognirilor sufletești; din frică, invidie, lene sau, pur și simplu, prostie (care în ultimă instanță este tot o formă de păcat!). Răul nu se întâmplă pur și simplu. Răul este făcut prin oameni și, mai exact, prin oameni care aleg, optează, să îl facă. După asta există infinite motivări și explicații. Dar ele nu valorează nimică atunci când la temeiul actului rău, și o știm bine cu toții, stă voința de a face acel rău sau, și tot vină este, voința sau lașitatea în a sta complicit răului și a nu ne opune lui, după puterea ce o avem, măcar prin tăcere, măcar refuzând să comitem răul activ.

Cu acestea spuse, trebuie văzut care este miezul și contribuția esențială, nouă ca abordare și înțelegere, a acestei admirabile monografii.

Părintele Petrică Zamela a arătat în ce constă activitatea și opera lui Vasile Lăzărescu. Datele istorice sunt mărturie sigură și fără puțină a fi tăgăduite. Părintele Petrică Zamela nici nu a mai avut nevoie să exprime opinie; el a prezentat informația și cei care citesc pot să judece. După datele prezentate, pentru orice cititor de bună credință, rezultă limpede că Mitropolitul Vasile Lăzărescu a fost un vrednic vlădică și un vrednic de laudă om. Dar monografia devine cu adevărat vibrantă atunci când ea începe să prezinte perioada 1945-1961. În acea perioadă Mitropolitul Vasile Lăzărescu a făcut optiunea de a nu se încrina stăpânirii de o clipă, a refuzat să facă pactul cu diavolul.

Acei ani au fost ani crânceni! Au fost ani în care esența Neamului Românesc s-a ales, s-a lămurit, prin foc și prin spălare cu sânge și lacrimi. A fost o perioadă

care, privită în urmă, nu uluiește prin numărul celor care au căzut. Uluiește prin numărul celor care au decis, mărturisind cu lacrimi și sânge, să rămână, să stea în Adevăr și Dreptate. Și acesta este marele merit al Mitropolitului Vasile Lăzărescu, de a nu fi acceptat să fie complice răului și de a fi avut înțelegere cu necuratul. După aceea, tot ce a urmat este acuma istorie, iar Judecata stă în Mâinile lui Dumnezeu. Iar pentru a fi prezentat acest moment istoric semnificativ, metodic, amănunțit, Părintele Petrică Zamela merită mai mult decât respect.

Căci scrierea lui, cum am apucat să spun, este nu mai o impresionantă realizare scolastică, este mai ales un exemplar și vrednic a fi urmat act de curaj și verticalitate morală!

Căci, să fim bine înțelesi, Părintele Petrică Zamela și-a asumat un mare risc, ale-gând să spună adevărul despre o vreme sinistră și într-o structură care, din nefericire, prea adesea, s-a complăcut și încă se mai complace în prezentarea istoriei ei mai recente, printr-o autocenzură căldică sau o retorică triumfală, neconvincătoare.

Apariția acestei monografii și tonul ei vor avea drept consecință o mai mare deschidere, o mai cutezătoare rostire a Adevărului, singurul care ne poate face liberi,

în prezentarea vieții Bisericii Ortodoxe Române între 1944-1990.

Mântuirea și ieșirea din comunism au fost un dar și o milostenie specială de la Dumnezeu.

Trecerea prin comunism a fost, sau ar fi trebuit să fie, vreme de rugăciune, umilință și căutare: cu Hristos, prin Hristos, spre Hristos, cel care este același: „ieri, astăzi, întotdeauna”.

Stim bine cu toții că, „nu sunt vremile sub oameni, ci sunt bieții oameni sub vremi”. Dar asta nu ne îndreptă-

tește să uităm o clipă că sub aceste vremi, care ne sunt lăsate fiecăruia o singură dată, ne putem mântui sau ne putem osândi. Iar aceasta, să nu ne amăgim, este alegerea noastră, a fiecăruia dintre noi. O alegere care ne aşează în eternitate.

„Noi nu putem alege circumstanțele existenței noastre, dar putem alege ce facem sub aceste circumstanțe”.

Eu cred că Părintele Profesor Doctor Petrică Zamela a făcut alegerea cea dreaptă.

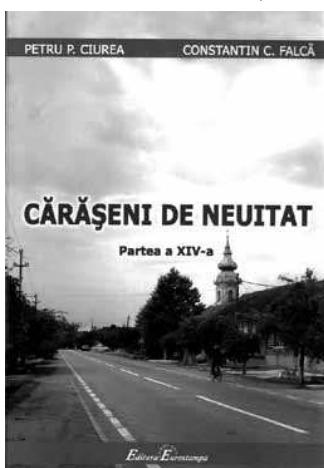
ALEXANDRU NEMOIANU
„**Vatra Românească**”
Jackson, Michigan, USA

CĂRTI NECESARE: CĂRĂŞENI DE NEUITAT

Volumele din seria *Cărășeni de neuitat* se înscriu pe linia *cărților necesare*. Autorii, **Petru P. Ciurea** și **Constantin C. Falcă**, și-au propus și au realizat un plan mare: să ofere prezentului pagini din icoana *trecutului*. Au ajuns, în patru ani, la volumul XV. Începând cu tomul XII, se dau date despre cei aflați în viață.

Cărțile pot fi consultate și ca un dicționar al personalităților din Caraș-Severin. Din păcate, **Dicționarul scriitorilor din Banat** are multe lipsuri. S-au omis, nejustificat, nume mari din literatura română.

P. Ciurea și C. Falcă au reușit să realizeze, prin cuvinte, sute de portrete. Unele sunt sumare, altele bogate, dar important este că s-a spus ceva despre..., despre..., „multum in parvo”. Cititorul care dorește mai multe informații se poate documenta, având un punct de pornire. Nu cunoște modul de lucru al autorilor. Bănuiesc că sursa principală a constituit-o *cartea* (opera,

în cazul scriitorilor), apoi *presa vremii*, dar și o *cunoaștere directă*, „din auzite” (ca la cronicari), *monografii*.

Domnii P. Ciurea și C. Falcă sunt într-o permanentă documentare. „Știți ceva despre...”, „Cunoașteți...”, „Cine ar mai trebui cuprins...” Urmează apoi telefoane, însوite de *mulțumiri*. Cărțile se difuzează în grupuri de prieteni, cunoștințe, lansări fără fast și prin librării, aduse direct de dl. Falcă. „Nu-i lucru de săgal!” Se simte un *parfum de epocă*, ceva à la *Tata Oancea* cu „Vasiova” lui.

Am ascultat și voci, întotdeauna se aud când cineva face ceva demn, care pretind că ar fi putut realiza ceva mai bun... Nu ne îndoim, dar n-au făcut-o, iar cărțile celor doi cărășeni sunt „arca” în care au luat pe cine au vrut (au avut informații). Așa se întâmplă și-n istoriile literare mari,... Arca lui Călinescu,... Arca lui Ștefănescu,... Arca lui Manolescu...

Unele „medalioane” au fost reluate. Astfel, Ion Dragalina (I, VIII), Adam Filip

(III, XI), Petru Nemoianu (I, IV), Ion Sârbu (I, X, XI) și.a. apar în mai multe volume, pe măsură ce au apărut noi informații. Din acest punct de vedere, putem vorbi de „opera deschisă”.

Cărțile sunt un act de cultură, fiindcă generația de astăzi, robită prea mult internetului, trebuie să-și cunoască înaintașii și, în primul rând, pe cei din „imediata noastră apropiere”.

Dintre sutele de portrete întocmite, cititorul va căuta numele care îi spune ceva, va reține informații sumare despre cei „de neuitat”. Oare se vor realiza tot atâtea tomuri în care vor intra cei de azi??

Uneori, autorii extind aria ținutului, mergând și-n Banatul de pustă, în Timiș, deoarece cetatea de pe Bega, Timișoara, a fost, este și va fi „înima Banatului”, orașul de „fală” al bănățenilor.

În primele 12 volume avem 1070 de medalioane pentru „cei care au plecat” (vol. I-XI). Un alt merit al lucrărilor îl constituie și arhiva foto. Fotografiile surprind: autori, imagini ale satelor, biserici, cărți (coperte), acte, partituri muzicale etc., oameni și locuri din Caraș ori Timiș despre care se vorbește în cărți. Din păcate, unele imagini nu sunt clare, de vină este tehnica de atunci a fotografiei.

Despre autori aflăm câte ceva pe coperta a IV-a a volumului XI.

Dl Petru Ciurea (n. 12 aprilie 1926, în Răcășdia, jud. Caraș-Severin), profesor de limba română, director, „Cetățean de Onoare” al comunei Răcășdia, a scris mai multe cărți „bine primite de cititori și de critici”. Spicuim câteva: *Amintiri din anii de liceu*, *Anecdote*, *Cu, despre și pentru școlari*, *File de jurnal*, *Din confesiunile unui dascăl*, *Epigramiști cărășeni*, *Perle școlărești* și.a.m.d.

A contribuit la „înființarea liceului cu secție serială și fără frecvență, la generalizarea învățământului de 8 ani

în toate comunele și „dezvoltarea spațiului de școlarizare” în zona Deta. Drept răsplătă, a fost numit „Cetățean de Onoare” al orașului Deta.

Dl. Constantin Falca (n. 26 mai 1942, în Răcășdia, jud. Caraș-Severin), profesor universitar doctor, coordonator de doctorat, expert evaluator CNCSIS, medicină veterinară. Este autor și coautor la 23 de cărți cu caracter profesional, 203 lucrări științifice, publicate și comunicate în țară și străinătate, coautor la inovații.

Extraprofesional, coautor la cartea *Medici veterinarii slujitori ai muzelor*, vol. I-IV, care constituie o premieră pe plan național și internațional, în 2004 a fost numit „Omul anului”, titlu conferit de Institutul Biografic American, premiul anual de creație „Personă Maxima”, conferit de Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici”, premiul „Traian Săvulescu” al Academiei Române sunt doar câteva distincții și premii obținute.

Primăria din Răcășdia, cinstindu-și „fiii satului” de „frunce”, îi conferă distincția de „Cetățean de Onoare”.

Am parcurs toate volumele (ajunse în 2012 la XV); mi-am îmbogățit cunoștințele, am aflat că și în Banat au trăit/trăiesc OAMENI care au făcut câte ceva, au lăsat urme pe pânza vremii. – „Eroii” – putem citi cărțile și ca pe un roman-fluviu – sunt prezenți după „faptele” lor. Unii au făcut multe, sunt mari prin opere de valoare națională și universală, alții mai mărunți, dar care au făcut ceva pentru locurile în care au trăit. Pentru mulți, Carașul este un „axis mundi”, pomenit cu cinste în scrierile lor.

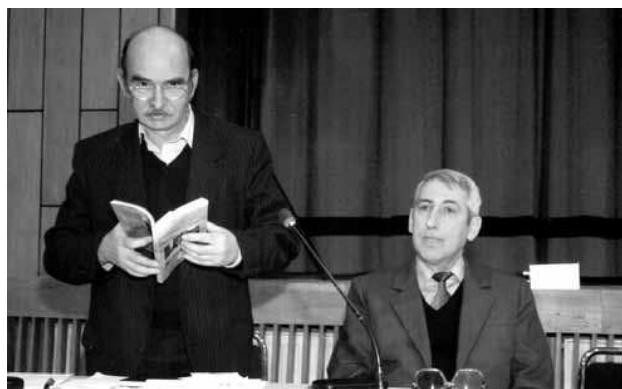
Nu ne-am propus o prezentare științifică, ci doar câteva păreri despre niște cărți care au contribuit la „geografia literară și culturală” a unei zone a țării, a „marginilor” în care Oravița este „capitala tuturor marginilor”.

IOAN-NICOLAE CENDA

ÎNCERCARE DE PORTRET

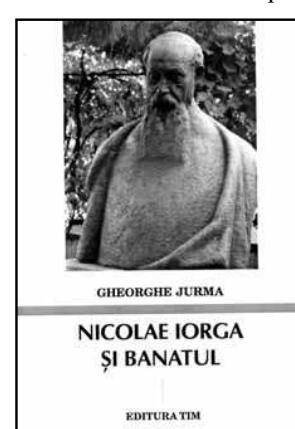
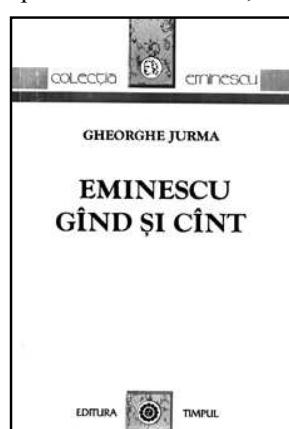
I-a fost dat Tânărului GHEORGHE JURMA* să poposească și să viețuiască la Reșița, în Cetatea Banatului Montan. Să devină mentorul și – ani buni – conducătorul „de facto” al Cenaclului și al revistei *Semenicul*.

I-a fost dat publicistului GHEORGHE JURMA să rămână la Reșița. Să ne arate cum se alcătuiește o „pagină culturală” (care merită a fi citită) într-un ziar provincial

ce se confrunta zilnic cu noi însine și cu toată istoria Universului.

I-a fost dat managerului GHEORGHE JURMA să mediteze la renașterea unicului, pe-atunci, cotidian al Caraș-Severinului. Să-l salveze, să-l reinventeze, și – mai apoi – să construiască, să „zidească” o adevarată echipă.

Dar echipa ori cătiva din „echipieri” nu și-au dorit să recunoască **maestrului** împătimirea, neogoiul, arderea interioară, profesionalismul, profunzimea lucrului bine făcut...

I-a fost dat **editorului** GHEORGHE JURMA să demonstreze celor neîncrezători că se pot izvodi, la Reșița, cărți, albume, monografii, dicționare, pliante și.a. care să rivalizeze (în calitate și conținut) cu cele scoase în lume de marile concerne editoriale din țară și chiar din străinătate.

I-a fost dat **creatorului** GHEORGHE JURMA să pună în lumină gândurile-și fără astămpăr, ba și ale Eminescului și ale Conului Sadoveanu, cât și pe cele ale confrăților bănăteni, cărășeni, almăjeni, truditori în cuvânt.

I-a fost dat **cărturarului** GHEORGHE JURMA, vorbind despre cărți și toate cele tipărite, să afirme:

„Trebuie să ținem la ele, să le ajutăm să apară în continuare. Nu ostenesc să susțin aceste idei oriunde poposești, fiindcă doar cultura este expresia majoră a umanității și șansa de a accede eternitatea...”

Și, scriind despre **OMUL GHEORGHE JURMA**, parcă sunt mai emoționat mărturisind prețuirea pe care i-o port și am o responsabilitate înțeleghere pentru a folosi cuvintele ce-l definiște: **DEMNITATE, OMENIE, PASIUNE**.

IOSIF BĂCILĂ

* Tableta a fost citită, sămbătă, 23 octombrie 2004, la Muzeul Banatului Montan – Reșița, în cadrul manifestării „Zece ani pentru cultura Banatului”, prilej cu care s-a lansat volumul **Cu Editura Timpul peste timp**, de GHEORGHE JURMA.

IN MEMORIAM: CONSTANTIN BUICIUC

Un țipărt în noapte, Yvon, pe fir, ne dă o veste cutremurătoare: „A murit Mircea”. Trupul, cărăușul vieții oamenilor, „nu a mai avut răbdare” nici cu cel care, în 1999, a tipărit **Un strigăt sub Turnul Eiffel**, carte în care Constantin Buiciuc a retrăit clipe de extaz, niște „însemnări sentimentale”, în Basarabia, la Marea Nordului pe tărâm danez, la Stuttgart, ori în „Paris – mon amour”.

„La Oravița, deși am stat destul de puțin, m-am simțit foarte bine” (un citat dintr-o scrisoare din 10 aprilie 2000), este o mărturisire, întărită de multe ori, fiindcă „în marea trecere” a pășit prin Urbea cu statut de „Capitală a tuturor marginilor”.

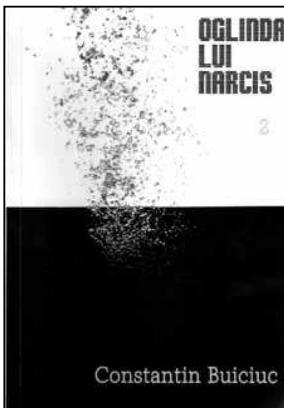
„Zilele Eminescu la Oravița” (... „anul acesta, dacă Mihai mai organizează, vin, ...nu mai sunt condiționat de școală...”), „Tabăra de literatură” erau prilejuri, aproape anuale, de a ne revedea. Lugojenii (El, Remus, dl Oniga, Nică Ardeleanu) îmi erau oaspeți, prieteni, pe care aş fi dorit să-i rețin cât mai mult în casa mea, deoarece la „un pahar de vorbă” depănam „amintiri din județ” și „d’ale literaturii”.

Costel, un OM DE OMENIE, a iubit CARTEA, a fost și a rămas îndrăgostit de EA până la sfârșitul vieții. Odată, soția lui, Yvon, mi-a spus că „nu am prea mers prin concedii, fiindcă Mircea nu voia să piardă vreo carte” și, doar la Lugoj, avea „pile” la librării.

Sorbea cu privirea cărțile și, cu „invidie”, îmi spunea „uite asta nu o am, era prea scumpă” pentru leafa „subțire” de dascăl...

A conjugat – din păcate, numai la trecut – verbul „a călători”, căutând peste tot frumosul, în Ungaria, Italia, Marea Britanie, văzând **Fântâni și flori** (volum apărut la Marineasa, Timișoara, 2006).

Costel, Mircea Buiciuc, a știut că „cel mai bun

Constantin Buiciuc

rezultat este prietenia”. Ar fi putut scrie și o **carte cu prieteni**, mai groasă ca **Oglinda lui Narcis**, unde a scris cuvinte „meșteșugite” despre zeci de cărți și autorii lor. „Te rog să mă crezi că nu mai am timp, s-au adunat multe volume care așteaptă la lectură...” Timpul l-a prins cu tentaculele sale în munca de jurnalist la „Actualitatea” și „Banat”, publicații la care „a pus osteneală”. Acestora li se adaugă „Steaua” (Cluj), „Reflex” (Reșița), „Confluențe” (Oravița), „Cuvinte românești” (Lugoj), „Orizont” (Timișoara), „Luceafărul”, „Flacăra”, „Amfiteatru”, „Zig-zag”, „Magazin” și multe altele.

Constantin Buiciuc a cochetat dintotdeauna cu poezia. Înainte de a-și vedea numele tipărit, în anii studenției, admiratorul lui Nichita Stănescu, Constantin Buiciuc, scria poezie, dar, „bolnav de modestie”, nu se grăbea să le citească sau să le tipărească.

Volumul **Dimineață târzie**, Marineasa, 1995, cuprinde poeme care vor rezista timpului:

„Iar pentru mine vei muri
într-o neașteptată, nedorită zi.
Să vei trăi în altă dimensiune,
departe,
pe alte globuri,
în alte orașe,
tentaculare,
sparte spre cer și spre mare.
Voi rătăci prin păduri imaginare
și voi privi dunga lunii râsfrântă pe geamuri.
Ramuri după ramuri
vor cădea în curtea pustie.
Vei veni în gândul meu
îndurerată, târzie.” (**Vei veni**)

Sunetul, parfumul și culoarea, Marineasa, 2003,

reunește 17 proze, de facturi diferite. Grigore Monoianu, personajul din **Biblioteca**, „tot restul timpului și-l consuma răsfoind cărțile, studiindu-le și astfel înainta pe coridoarele întortocheate spre iniția Bibliotecii.” Umor negru, realitate cruntă, din vremea „cea roșie”, este nota din **Se dă ouă!**

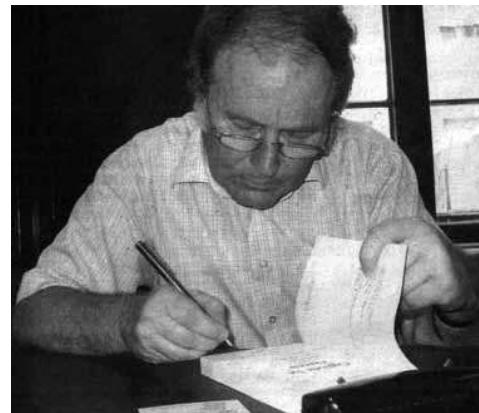
Prin anii 1973-1976, „dascăl de țară”, la Gladna Română, Constantin

Buiciuc a încurajat copiii, a clasificat materialul folcloric, lăsând un semn peste ani că nu a trecut degeaba și prin „lumea satului”, culegând „grafic și fonic” o parte din creațiile locuitorilor de la poalele Munților Poiana Ruscăi, „îmbind cititorul la cunoașterea acestei zone”. Cartea **Vină, vină, badeo, vină**, Marineasa, 2008, reliefeză, în anii globalizării, „profilul specific al unei părți a poporului român, scoate în evidență inconfundabilă lui identitate, care nu poate fi nivelată, oricât de multe eforturi s-ar depune în această direcție” (p. 13).

Constantin Buiciuc a fost un student eminent și un profesor cu mare vocație. A ars, ca un apostol, pentru generații și generații de elevi care au trecut pragurile școlilor pe unde a predat. La gradele didactice a obținut media maximă și aceasta nu-i „lucru de șagă”, în vremea când „nota era notă”. Deși nu a fost un revoltat, a trăit în sine „stricăciunea”, „putregaiul” din învățământul de azi, unul al dosarelor, recompensând dascălul, după 38 de ani la catedră, cu o pensie de 530 de lei. „Un strigăt”..., dar cine să-l audă...

„Și totuși ai să pleci
pe acele poteci reci.
Și vântul va smulge clipa
în care se va ridica aripa
albă, diafană.
Vei pleca într-o zi banală, fără nume,
.....
Și ceasul va bate atunci în zadar.
Și ziua va fi norocoasă sau nu,
ca un zar.” (**Va veni o clipă**)

Peste câteva zile se va sărbători, la Oravița, Marele Poet. Vor veni, poate, lugojenii, dar Costel va fi „absent”. Din steaua în care se va aşeza, va privi spre steaua lui Eminescu, va zâmbi prietenilor adunați la statuia Poetului, modelată de mâinile migăloase ale lui R. Ladea. În „Actualitatea” de Lugoj, nu vor mai apărea însemnări

despre Oravița. Acasă, la Nelu Cenda, Costel Buiciuc nu va mai bate la ușă...

O lacrimă, lacrimi și din ochii Marianei, foștii tăi colegi și prietenii!

IOAN-NICOLAE CENDA
Oravița

O CARTE DE NOTA ZECE

Mai toți poeții lumii au „un ars poetica”, o poezie „testament”, în care se află filonul propriu poetic, sau direcțiile în care vrea să curgă lirismul. Pentru Cornelia Edițoiu:

„Steaua s-a stins lăcrimând.

Sufletul ei

în întunericul pupilei s-a ascuns,
luminând.” (p.9)

Mâna care „și- acum mai scrie” caută spre bolta cerească, în „lumea Luceafărului”, mistere... „dar ce scrie e- un mister”.

Asemenea marelui poet, al **Poemelor luminii**, Cornelia Edițoiu nu-și propune o descifrare a tainelor ce „le-ntâlnește-n cale”, fiindcă:

„În hronicul inimii mele, taina ta o păstrez.

Mă spăl cu lumina dintâi

Ce izvorăște din ochii iubitei,
ascult unicornul prin cumpăna apelor trecut,

te chem la curțile dorului

să zidim un templu *lebădului* mut.” (p. 31)

Poeta dedică lui Lucian Blaga șase strofe în care sintetizează lirica blagiană:

„Mă gândesc a-l copia

Ca să ajung și eu departe...”. (p. 32)

A reușit, asemenea bijutierului, să cuprindă „frumosul”, esența, în vorbe puține:

„Atras de lumina
Pragului de lume,

Mut, poetul se scaldă în mister
Atras de tot ce-i efemer,
Spiritul său urcă în temple spre viața minune
În marea trecere dorul de veșnicie se leagă...

Rămâne întreagă

Taina corolei ce-nvăluie sufletul într-o poezie.” (p. 32)

Cel îndrăgostit de **cuvânt**, filologul de formăție se simte în toate versurile. **Lumea misterelor**, în care sălășluiesc Zeus, Calypso, Odiseu, lumea creștină cu omul **desăvârșit**, Christos, **lumea cărturarului** cu Dante și Paler Octavian, ori Nicolae Labiș, **lumea lui Ion** alături de cea a lui Napoleon și până la cea a dascălului „cu recunoștință” :

„Cel ce sădește cu răbdare
Sămânța dragostei de carte
Pe-ogorul mintilor iscoidoare
Veghind cu sufletul, cu gura,
Să crească rodul înțelept
Își tipărește-n cer figura

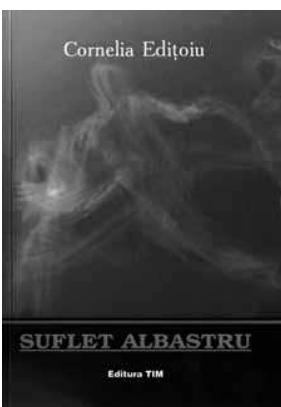
„Si are-un loc în Rai, pe drept.”(p. 35)

formează filoanele poetice ale volumului **Suflet albastru** (Editura TIM, Reșița, 2011). În versurile cuprinse în volumul amintit, Cornelia Edițoiu este un pelegrin pe drumurile „ce duc la poarta Ta...”, „la cel ce-adesea m-a căutat.” De va reuși să ajungă, „după zăbrele de zdup”, va încerca din răsputeri „să-ți modelez și ţie, Doamne, trup” (p. 41).

30 de poezii cuprinde
Suflet albastru, „o viață a sentimentelor într-un scenariu paradigmatic” (cf. co-perta IV-a), în care autoarea „pendulează între un jurnal de vise și drama imediatului”. (Ionel Bota)

Metafora din titlul volumului este cheia cu ajutorul căreia putem pătrunde în lumea poeziei Corneliai Edițoiu.

Doar câteva vorbe și despre ținuta cărții – cf. copertă superbă, inspirată, realizată de profesorul de matematică, Mihael Lazarov, un mare iubitor de tot ce înseamnă cultură la Oravița; grafica de Kara (Oana Pruneș Molnar), fostă elevă a Liceului Teoretic „General Dragalina” și a autoarei; Editura TIM, cu omul care știe să facă o carte, Gheorghe Jurma; prefata de Ionel Bota, cel care a descoperit talente și a făcut din Oravița „locul unde se mai întâmplă ceva” (nu numai „can-can”) – au contribuit la realizarea unui volum de bibliofilie. Si, pentru că toți cei cități sunt la bază dascăli, cred că aş putea zice: „O carte de nota zece !”.

Prof. IOAN-NICOLAE CENDA

SĂ NE VESELIM, DOMNIJOR BELETRIȘTI!

După Revoluție, pe un modest stadion al unei echi-pe de periferie, mii de domni strigau cu fală: „Galeria lui Rapid n-a fost membră de partid!” Constatăm, amuzat, că au dreptate, dar nu intuiam ce va urma. Acum, după atâtia ani trecuți, căți dintre noi, condeierii, putem să ne lăudăm cu așa ceva?

Liderii noștri într-ale scrisului și-au îndesat leuștenii bugetari în țoașcă, și-au urcat în carul alegoric colegii de partid, amicii de locanță, paracliserii din teritoriu, echipa de mardeală literară și criticii aghezmuitori, iar acum defilează, plini de mândrie și valoare, prin începutul ăsta jalnic de mileniu.

Restul am fost abandonați la mila aleșilor locali, unii, din păcate, evoluati doar până la genunchiul folclorului subcultural sau, mai grav, al guțomaniei împuținătoare de circumvoluții, cu toate consecințele asupra prezentului și viitorului consumator de literatură, în vecii vecilor, amin!

Noroc că românul cu pana-mână are șapte vieți în pieptu-i de aramă!

Ajuns Tânziu în comunitatea scriitoricească din orașul imperial Oravița, nu am putut decât să mă bucur că acolo nu-i o pustie literară, cum se întâmplă în alte așezări de aceeași largime și înălțime, și că viața mea s-a îmbogățit cu o mulțime de confrăți inimoși, cu care ţi-e drag să te întâlnești. Inevitabil, am ajuns să fac cunoștință și cu revista „Confluențe”, un mic miracol în zona aceasta geografică în care publicațiile culturale – o, tempora! – se pot număra pe degetele unei mâini. Spațiu de coeziune scriitoricească, „Confluențe” și-a făcut datoria de-a lungul anilor, cei ce au scris-o, au tipărit-o și au citit-o constituind un haló protector ce a permis ca literatura să rămână vie în vechea și nobila urbe, ca o veritabilă tresărire de orgoliu istoric. Ba, mai mult, atmosfera creată de „Confluențe” a permis ca Oravița să rămână pe harta literaturii române contemporane, având în vedere că numeroase condeie care au colaborat ori s-au format aici reprezentă repere solide pentru literatura banatică.

E-adevărat că nu poți să le ceri celor din afara acestui cerc magic să-ți

laude reușitele, când pentru ei valorile de căpătai sunt cele care, acum, strivesc spiritul României, dar poți să ceri să îți le respecte. În aşteptarea unor vremuri mai bune, când țara se va întoarce pe făgașul ei, iar omul cu un teanc de cărți sau o revistă de literatură sub braț va putea trece fără să mai fie privit ca un personaj ciudat, dintr-un alt film...

Privind în prezent, acum, când publicația literară orăvițeană a ajuns la numărul 100 – este, deci, o venerabilă

centenară, sărbătoare mare! –, trecându-i în revistă paginile și semnăturile, putem spune că și-a îndeplinit menirea și că reprezintă o reușită ce poate fi dată ca exemplu și altor așezări, mult mai mari și mai înstărite.

La mulți ani, „Confluențe”!

ILIE CHELARIU

ELEVI AI LICEULUI „EFTIMIE MURGU” BOZOVICI, PREMIAȚI LA FAZELE JUDEȚENE ALE CONCURSURILOR ȘI OLIMPIADELOR ȘCOLARE, 2011 - 2012

ISTORIE:

SURULESCU ILIE XI-I (I), POPOVICI COSMINA XII-U (II), MARIN LIDIA MĂDĂLINA XI-U (III), TUNEAN DORIANA PAVELINA X-U (M).

Elevul **SURULESCU ILIE** va participa la faza națională de la Iași.

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ :
ȘTEFAN ANA X-I (II), MARIȘESCU CRISTIAN DENIS IX-U (M).

LIMBA FRANCEZĂ:
IANCU MARA TIMEA IX-U (I), MARIN LIDIA MĂDĂLINA XI-U (II), CHERA PATRICIA EMANUELA X-U (III), NICOLA ALEXANDRA SIDONIA XI-U (M).

Elevele **IANCU MARA TIMEA** și **MARIN LIDIA MĂDĂLINA** vor participa la faza națională de la Timișoara.

MATEMATICĂ:
SURULESCU ILIE XI-I (III), ȘTEFAN ANA X-I (M).

GEOGRAFIE :
CIORTUZ DANA IX-U (I)

Eleva **CIORTUZ DANA** va participa la faza națională de la Craiova.

ȘTIINȚELE PĂMÂNTULUI:

DERLEAN PAVEL XII-I (II), ȘTEFAN ANA X-I (III), MUNTEANU MĂDĂLINA X-I (M).

Profesori îndrumători: **Pavel Negru** (Istorie), **Ileana Almăjanu** și **Iosif Băcilă** (Limba și literatura română), **Floarea-Ana Tunea** și **Simona Negru** (Limba franceză), **George Pascariu** (Matematică), **Lazăr Anton** (Geografie și Științele pământului) – FELICITĂRI !

ULTIMA ORĂ:

Participând la fazele finale (pe țară) ale Olimpiadelor școlare, elevii Liceului „Eftimie Murgu” au obținut rezultate remarcabile:

– **SURULESCU ILIE** XI-I (Istorie, prof. îndrumător Pavel Negru) – Premiul al II-lea și Medalia de Argint (Iași, 3-7 aprilie).

– **MARIN LIDIA MĂDĂLINA** (Limba franceză, prof. îndrumător Floarea-Ana Tunea) – Mențiune și Premiul special al Institutului Cultural Francez (Timișoara, 1-5 aprilie 2012). VOM REVENI!

ANTOLOGIA PROZEI

Trezește-te, Maria!

– ROMAN –

(fragment)

La buiezi

Buiezile, Maria, erau buruienile de pe marginea drumului, din care mama facea fiertură pentru porci. Toată lumea fierbea buiezile la porci, iar noi, de obicei, țineam în curtea mică nu unul, ci doi sau chiar trei. În cotețul din spate, care era numai al nostru, mergeam, cu tanti Cornelia sau cu tanti Ana, ori cu cine avea grija, atunci, de noi, și priveam cum porcii se reped, lacomi, în vălăul plin cu fieritura verzuie, cu miros puternic. Se împingeau unii pe alții, se aruncau în covată, se mușcau, guiau, era o stare febrilă care îmi plăcea; de aceea mergeam deseori să văd cum se dădea de mâncare la porci. Dar îmi părea rău de ei; începusem să-mi dau seama că vor fi tăiați. În preajma sărbătorilor de iarnă, acelea care erau pentru ceilalți, dar nu și pentru noi, începea tăiatul. Satul se umplea de guiațul lor disperat, iar mie mi se rupea sufletul, știind că vor muri.

La noi în curte erau mai multe familii și fiecare, aproape, tăia câte unul. Țineam minte mai ales tăiatul nostru de porc și al lui nenea Munteanu, când curtea se umplea de forfotă și lume, când se lucra de dimineață până seara târziu, și ziua se încheia cu pomana porcului pe care, deși eram obosiți, nu o puteam pierde, pentru că atunci se mânca friptură și cânăriți fripti și, mai ales, cei mari spuneau tot felul de istorisiri, pe care le ascultam cu nesaț.

Multă vreme, însă, nu putusem suporta guiațul sfâșietor al porcilor și dimineața devreme îmi astupam urechile cu mâinile, ca să nu aud tipătul lor de moarte.

Mie îmi plăcea cel mai mult de la porc, Maria, inima, șoricul și jumerile. Nouă, de obicei, ne tăia porcii nenea Păducel, un măcelar din Golibreg. El venea de dimineață, își punea cuțitele în ordine, pe o masă mare, în curte, apoi ajutoarele lui scoteau, pe rând, porcii din curte, îi înjunghiau (nu am putut vedea scena aceasta decât o singură dată, pentru că mi s-a făcut rău, și mama mea nu m-a mai lăsat niciodată să îi mai privesc murind, de atunci încolo), îi agățau într-un cuier special de la noi din magazie, îi așezau în covată și apoi porneau la pregătirea lui. Nenea Păducel știa ce mult îmi plăcea inima și, după ce totul fusese fier în cazanul cel mare din magazia noastră de vară, mă chema la el și îmi dădea o bucătă mare, pe care o mâncam, de obicei, aproape pe nerăsuflare, să nu mă vadă ceilalți copii, deoarece organul acela, vital, se băga la tobă. Îmi plăcea mult șoricul, din asta primeau toți copiii, nenea Păducel scotea din cazan mai multe bucăți mari, le punea într-o oală și apoi le mâncam de acolo, cu pâine și cu sare.

Dar cel mai mult îmi plăceau jumerile. Nimeni nu le facea mai bune, mai aurii și mai crocante decât el. Îl iubeam mult pe nenea Păducel, deși odată, mai demult, nu l-am mai iubit. Venise primăvara, zăpada se topise, înverzise totul, și în straturile din față casei noastre începuseră să

înflorească primele flori. Am ieșit în curte și l-am văzut pe nenea Păducel ridicând cuierul pe care el atârna, de obicei, iarna, porcii. M-am mirat mult, Maria, și am fugit la mama mea, să o întreb de ce tăia nenea Păducel porci, primăvara, și pe ai cui îi tăia din moment ce în curtea mică nu se mai afla tipenie? Mama mea s-a răstătit la mine, spunând că nu se taie nici un porc și să-mi văd de joaca mea. M-am dus din nou în curte, dar nenea Păducel nu mai era acolo. A venit puțin mai târziu cu un mieluț alb ca spuma laptelui, pe care l-a legat de unul din picioarele cuierului. M-am repezit la el și am început să-l mângâi, avea blâniță moale și lângă ureche îi înmuguriseră cornițe. Nu vedeam ce face nenea Păducel acolo, dar el a venit, m-a împins deoparte și, brusc, a tras cu cuțitul sub bărbia mieluțului. Acesta a scos un behăit scurt, săngele a tășnit dintr-odată, și mieluțul a căzut, mai întâi pe picioarele din față, apoi s-a prăbușit și s-a stins cu totul. Lumea începea să se schimbe, pentru mine.

De fapt, Maria, nenea Păducel era măcelar la Abator. Abatorul era lângă Tăbăcării, mai jos de pod, la Minis, înspre Luncavișin. Mirosea grozav acolo, dar m-am dus de câteva ori pentru că, mai jos, pe apă, se prindeau mulți pești. Într-o zi, coboram dinspre pod, cu undițele, împreună cu Vasilică și cu Doru Davițoiu, fiul secretarului de la Sfat. Doru ne spuse, cu o zi înainte, că, la Tăbăcării, ar fi prins câteva mrene frumoase, iar noi, Vasilică și cu mine, eram nerăbdători să prinDEM, la rândul nostru, câteva.

Era o dimineață geroasă de decembrie, dar apa nu înghețase decât la mal, așa că se putea da foarte bine, de pe gheăță, spunea Doru. Tocmai vorbeam despre momeală și ne aflam în dreptul Abatorului, când am auzit, în curtea acestuia, zgromot și ceartă. Cunoșteam Abatorul, Maria. Nu știa de ce, într-un an, nu am mai crescut porci și atunci mama mea m-a luat cu ea și am plecat la Abator, să vorbească cu nenea Păducel, pentru doi porci, pe care să-i cumpere de aici.

Așa că ne-am strecurat toți trei, în curte, prin spatele staulului de vite, ocolind aleea principală, cea care despărțea cele două țarcuri, și am ajuns până aproape de intrare. Poarta era larg deschisă, Maria, și m-am mirat să văd un grup de trei milițieni, lovind și ținând în genunchi un om, care gămea și spunea că el nu știe nimic. Si mai mult m-am mirat când am văzut că milițienii erau de la noi, din Curtea Miliției, și că omul pe care îl țineau strâns și îl loiveau nu era altul decât Traian Șchiopu, croitorul la care noi ne făceam hainele. Deodată, Maria, am rămas încremeniți. Unul dintre milițieni a scos pistolul de la centură și l-a pus lui Șchiopu Traian la ceafă, avertizându-l că, dacă nu spune tot, îl împușcă.

A FOST ȘI LA TIMIȘOARA: ZIUA MONDIALĂ A POEZIEI, EDIȚIA A VII-A

În organizarea Fundației Culturale „Orient Latin”, a Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor din România și a Facultății de Muzică a Universității de Vest, miercuri, 21 martie, a fost sărbătorită și la Timișoara muza Euterpe, „cea care face multă placere”.

Manifestarea a avut loc într-un spațiu special: Sala „Orpheum” a Facultății de Muzică, care a dat un plus discret întregii manifestări.

Asistența a fost formată din peste o sută de scriitori din vestul țării, dar și iubitori de poezie, din Timișoara, Lugoj, Caransebeș, Reșița, Oravița, ba și o „echipă” de la cenaclul „Pană cărășană” din Grădinari, care și-au dat întâlnire, din nou, la acest eveniment anual.

Programul, care a durat trei ore, a fost deschis de Cornel Ungureanu, președintele filialei USR, și Ilie Chelariu, redactor-șef al revistei literare „Orient latin”, apoi s-au acordat premile anuale: Premiul „Horia Ionescu” (înmănat de Călin Ionescu, fiul regretatului actor și regizor) – Cristian Szekeres, actor la Teatrul Național din Timișoara; premiile de excelență literară, care se acordă anual unor nemembri ai USR: (ex aequo) – criticul și prozatorul Maria Nițu (Timișoara) și poetul, editorul, publicistul, folcloristul

„Emoții timpurii”, a debutantei Kara Molnar, susținută de criticul Ionel Bota, cărturar de necontestat al Banatului, și „Elemente de contur”, de Ion Scorobete, timișorean, de loc din Meria pădurenilor, poet, președintele Fundației „Traian Vuia”, autor a numeroase volume.

A fost lansat și un Tânăr, încă elev – Cristian Băleanu, susținut de poeta și traducătoarea Manolita Dragomir Filimonescu.

Două recitaluri acțio-ricești: Vladimir Jurăscu – din poezia lui Laurențiu Cerneț, și Doru Iosif din opera lui Gheorghe Azap, au rotunjit ceasurile de poezie.

Să nu uităm momentele muzicale: quartetul format din patru tineri muzicieni (Marius Roman, Lavinius Nikolaevici, Ionuț Giura, Alexandru Moise), încă studenți, a „fixat” sala cu dansuri românești de Bela Bartok și badineria lui J. S. Bach, iar Victor Georoceanu, cantautorul boemei timișorene, nu s-a dezmințit; finalul le-a apartinut celor de la Sound Sense (Radu Stoica – chitară și Florin Ferchiu – violoncel), pe care-i puteți asculta și pe youtube cu „Destin” (<http://www.youtube.com/watch?v=y0txDo-Y8AM>), un duet care a „înviorat” sala cu muzica lor atât de apropiată inimi-

și emulatorul cultural Iosif Băcilă (Bozovici). Despre ei au vorbit doamna Olimpia Berca, respectat critic timișorean, și Gheorghe Secheșan, critic și prozator.

A fost și un remember Ignea Loga – poet și pictor, recent plecat dintre noi, dar și două lansări de carte:

lor celor ce scriu sau citesc poezie. În finalul... finalului, Ilie Chelariu și Ionel Bota i-au invitat pe cei prezenți la o „Noapte de veghe pentru Mihai Eminescu”, care va avea loc, pe 14/15 iunie, în teatrul istoric din Oravița.

„A”

DESPRE O MITOLOGIE A IUBIRII ÎN POEZIA LUI IOSIF BĂCILĂ

În literatura română, de-acum bine aşezată în spaţiul cultural central-european, transplantul bănățean de vitalism creator, dar și de energii creative nu mai este de mult o simplă poveste. Restaurată cu maximă intensitate de la o generație la alta, în postbelicul nostru ideea bănățeană consolidează, la nivelul culturii naționale, fundamentele noii definiții, corecte, a provinciei românești. Poeți, prozatori, critici, istorici literari și istorici ai mentalităților sunt elementele vii, active, ale acestei dinamici de edificare cultural-spirituală. Sunt autorii care vin cu propoziția destinului lor pe scena spectacolului galant al literelor române, să participe la scenariul desolemnizării și să garanteze un prezent continuu într-un discurs public mult mai sărac fără opinia bănățeană.

Despre poezia lui IOSIF BĂCILĂ, autor inconfundabil din Țara Almăjului, am scris și noi, au scris și alții. De poemul său ne-am apropiat cu dorința unei transfocări, plecând de la rădăcini, de la profunzimile ruralului. Ritmurile acestei lirici au acea intensitate dramatică alimentată în permanență de știință / cunoașterea contaminantului orizont arhaic al ființei. Autenticitatea poeziei lui Iosif Băcilă o dă tocmai prestigiul de a re-descoperi arhaicitatea, poporalul, în formă pură, netrucătă de adenirile modernității. Dar această poezie are modernitatea ei, adorațiile, fidelitățile ei, la impactul imagismului configurațiilor inițiatice cu o realitate suprapusă simbolilor cotidianului. Sunt în propozițiile noastre mai multe trimiteri spre simplitate, o trăsătură a acestei lirici. O simplitate bogată, totuși, în teme ale exemplarului.

Audem, însă, un demiurg al poemului în opera lui Iosif Băcilă, un adorator fundamental, un mag al ludicului povestindu-și iubirea, spectacolele demitzante ale sufletului, în sincroniile cu marea poveste de dragoste a lumii. Volumul *Dor mărturisit* (Timișoara, Editura Excelsior Art, 2010, 164 p.) s-a ivit din această foame de puritate precum o carte a ființei auratice. Selectia, însumând 99 de poeme sintetizate astfel, în acest mirabil op, de Florina-Maria Băcilă, și prefațate printr-un studiu de-acum câțiva ani, sub semnatura lui Constantin Teodorescu, este dovada unei lecții admirabile de lirism, într-o societate contemporană bântuită de grafomani și de asasini ai limbii române, contaminată de maladia veleitarismului

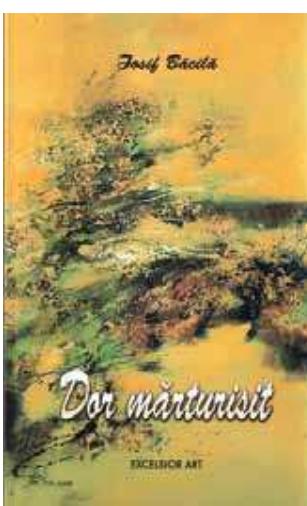
gregar și populată de instituții pretins de orientare oficială conduse de criminali analfabeti ai culturii noastre.

Într-o biografie a operei, găsim în fiecare din volumele pe care le-a publicat până acum Iosif Băcilă o seamă de texte privilegiate, de poeme în care ceremonialul iubirii consemnează nu neapărat convertiri ale temelor lirice sale cât semnificarea unei utopii a despodobirii. Conectat în permanență la tradiție, poetul glorifică eficia *lumii* pe care o reprezintă. Sânzienele înseamnă, deci, ornamentul sufletului, paradisul pasiunii și al pasionărilor, simbolul și inițierea, între Eros și Thanatos, spirit și humă: „Aduc / fetele-n ulcioare / Ursă Mică, Ursă Mare; // Aduc / fetele-n peșchire / doruri scrise cu safire. // Aduc / fetele-n inele / soare, lună, purpuri, stele!” (*Sânziene*, p. 65). Sentimentul este netravestit, eul scriptor se retrage în paradigmă. Acest exil lângă farmecul arhetipurilor este o altă temă privilegiată de frenzele unui lirism fertil, al căruia specific este un imagism de radicalizare. Numai că metafora nu este nimică prin abuzul de inefabil, materialul se prelucrează în laboratoarele efuziunilor soleme. Poetul, deci, este un cronicar al iubirii, iconografia dragostei adaugă între resurse fascinația sofismelor: „Numai în susurul / Unei ape limpezi / Oglinzie / Iau / Forme de pietre; // Numai în soapta ta / Aud / Dincolo de cuvânt...” (*Apocrifă*, p. 18).

În volumul acesta antologic, memorialul demistifică trăirile ființiale, măștile poetului sunt, însă, tragice. Ne aflăm în fața unui excelent *project liric*, o paradare a gloriolei erotice, cum în interbelicul nostru mai încercase poezia lui Lucian Blaga, mult mai apropiată de expresionismul german. Credem că aici se află însăși premisa acestei cărți. Eul liric este un actant al galanteriilor spiritului, însăși poezia lui Iosif Băcilă e parte din drama metafizică. Tonul grav nu subminează fascinatorul, în *arhiva* sufletului, erupția sentimentelor reorienteză sensul convergențelor, iubirea e supusă ceremonialului resacralizării. Radiantă este setea

de absolut, *dorul mărturisit*, centralitatea simbolurilor evocate fiind categorică: „Cui să-i dau / cămașa de mire, / lacrima ierbii / și insomniile greierilor / buimăciți de iubire?! // Întrebând frunza, / te cauț în verdele / unei întrebări de demult...” (*Cântec de nuntă*, p. 83).

Dragostea este echilibrul lumii, nostalgia paradisului, resurrecția eului în cosmoïdul identității, amintire și prezent. Teza aceasta vine din confesivul discursului, evocă vis-iubirea, eterna ficțiune ivită din recuperările spațiului și timpului arhaic și devenită formă de sincronizare a spiritului interrogativ la temele, motivele și simbolice care au fundamentat, de la debut încoace, poezia lui Iosif Băcilă. Ordine și ritm, claritate și

rigoare, strategia acestui poet remarcabil din Banatul contemporan are ca element fundamental în propriile operări stilistic-estetice, optimismul stenic. Gestăția clasică a versurilor se resimte în fiecare cuvânt, încât am putea vorbi de un neoromantism în ofensivă, de un cult al esențelor și de re-iterarea meditativilui între o stare a poeziei și o insașabilă *mitologie* a sugestiilor ca argumente ale discursului liric autoreflexiv. Prioritară este *imaginea* vibrând elegiac, dar în proiecție modern / modernistă ca o provocare adusă regenerării lumii prin suferință și bucuriile poeziei: „Lasă frunzele să cânte, / Lasă florile să-nfloără, / Stele să binecuvânte, / Ciuturi să răsune-n moară! // Lasă râul să colinde, / Să împartă piatra-n două, / Să-l aud printre cuvinte, / Să-l aud și-n bob de rouă! // Lasă albul de

zăpadă / Să-l adun într-o poveste, / Când și când în dor să-mi cadă, / Dor în Univers cât este!” (*Poem care se rostește singur*, p. 45).

Lirism de construcție estetică impresionantă, poemele din *Dor mărturisit* păstrează aerul solemn-grațios, emblema unui erotism diafanizat într-un imaginar copleșit de vis, meditație, propensiunea spre despodobirea tainei. Iosif Băcilă își continuă marea sa experiență în caleașca galonată a poeziei bănățene, completând seria autorilor pe care istoria literaturii române trebuie să-i abordeze cu folos, cu discernământ axiologic, cu dragoste.

IONEL BOTA

GÂNDURI DESPRE POEZIE, DESPRE LIRICA LUI IOSIF BĂCILĂ

– Constantin TEODORESCU –

Nu cred că greșesc vorbind despre dinastii de spirit. Spiritul Almăjului, pur românesc, în creația literară fixează definitiv poetul Iosif Băcilă într-o dinastie strălucitoare: Grigore Popiți, David Blidariu, Ion Marin Almăjan, Nicolae Dolângă, Ion Budescu etc.

Poezia **Deniile sinelui** este un autoportret: „*Sunt moara / de piatră / ce macină la râu / boabe de rouă, / boabe de grâu, / trecerea timpului, / visele poetului / ori nunta / ce va să fie / mâine, / răspominâine, / târziu?*” (**Deniile sinelui**, p.49).

*

Imagini inconfundabile în sonoritatea cuvintelor, de atâtea ori reliefuri mirifice, pline de tainele vieții se încheagă din versuri cu origine în starea de dor: „*Eu nu sunt poveste, / ci fărâmă de dor – / precum șopotul râului / de la izvor*” (**Poem**, p.67).

*

Efectul poeziei: purificarea sufletului în două direcții esențiale: coborârea în sine („deniile sinelui”) spre cuvântul originar și urcarea în eternitate prin timpul care a sublimat-o în mișcarea vieții: „*Să te poți / contopi cu cuvântul – / să intri în cuvânt / ca zorile înspre ziua!*” (**Dantele pe nisip**, p.70).

*

Se recunoaște o stilistică a arhaicului de o sensibilitate rară, fără rolul de simplă tehnică, atrăgătoare în cele din urmă: „*Frunză cu frunză / mă-nvălește – / care din ele mă intinerește?*” (**Poem**, p.30).

*

Impresia spațiului bucolic ar putea fi trăită de cineva care nu cunoaște Țara Almăjului. E un spațiu de privilegii istorice, mitologic în cultură, mitologizant în creație: „*La horă, lăutele lor / înălțau liturghiile / păsărilor cântătoare / în imina Muntelui Albastru, / în lună, în soare – / dorurile dealurilor / și ale pădurilor / și ale tuturor potecilor / din Valea Miracolelor / se furișau pe sub / ciupegele fetelor / îmbrăcate de sărbătoare!*” (**Poem pentru doi poeți ai viorii**, p.43)

*

Poetul nu dă atenție specială unor tendințe stilistice pentru a nu cădea în artificial. Voința ascetică, în atâtea situații, a vorbitorilor limbii române a prins structuri folclorice folosite cu artă. Se exprimă astfel capacitatea poeziei de a exista.

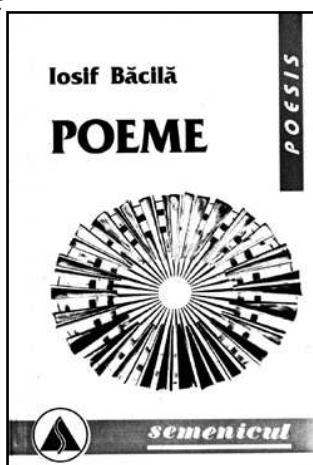
Căutarea cuvântului e o realitate pentru oricare poet. Poetul nu-și ascunde plăcerea cuvântului. Este un exercițiu necesar cerut de experiența Eminescu: „*Să culegi, / din rouă, stele, / dor năbit / în joc de iele / și-apoi Valea să te fure / înspre geană / de pădure!*” (**Clip**, 52).

*

Prin Eros, viața și moartea au căpătat alt chip; ceea ce este spiritualizare, depășindu-se lumea fenomenelor: „*Surâsul tău mirific / E-un semn de primenire –, / Râvnește-a împăcare, / Râsfrângă-a izbăvire!*” (**Poem**, p.33).

*

Durata inefabilă a emoției nu se măsoară în unități

de timp, ci de sensul vieții. În limbă și în sânge descoperi un sens: căutarea identității și regăsirea ei în dorul de eternitate. Creația slujește o voință divină. Poetul e și el om. În creație nu e niciodată singur: „*Erai lângă mine/la o depărțare de-o lacrimă; / între noi – atâtea doruri, / tăcute, tăinuite, ne-spuse, / măcinante de anotimpuri și cer...*” (**Poem**, p.63).

*

Poezia este un mod de a trăi dincolo de limitele simțurilor. Mihai Eminescu ne-a lăsat spiritul vizionar, ridicat la artă nemuritoare din sufletul satului românesc, ceea ce obligă orice poet din spațiul nostru liric să vadă din istoria trăită orizontul viitorului cu timpul său. Poetul Iosif Băcilă nu putea face excepție de la regulă: „*Mă fac / în jurul inimii / un cerc / să am senzația / eternității... Ce rezumat / al minunilor / e lumea!*” (**Revelațiile pietrei**, p.77).

*

Ritmul interior din structurile lirice determină mișcări concentrice. De individ depinde locul ales pentru a-l simți. Apoi este important cum privești. De-a lungul fibrei, vezi frumusețea lemnului. Din „ideea națională” nu găsești drumul spre universalitatea culturii. Pentru spirit, nu există spațiu închis, unul fix ar fi mai bine spus. Nivelul înalt de emoție și sinceritate, de simplitate și naturalețe, de har și cultură, de apartenență spirituală își manifestă valoarea în aspirația spre universal.

Parbolele vieții pot fi poleite de aurul lirismului. Fără comportamentul firesc, fără înțelepciunea mereu largită, nu au tăria sevei: „*După moarte – vrem sau nu vrem – / Ne naștem mereu / În fiecare pagină de carte, / În fiecare cuvânt al lui Dumnezeu.*” (**Cuvinte, pietre, oglinzi**, p.75)

*

Semantica imaginii de efort expresionist mărturisește o existență conștientă de ereditatea culturală. Conștiința apartenenței spirituale promovează valoarea mitului, „*lecția pietrei*”: „*Gândește-te bine / la piatra de râu – / fără de nume, / fără de moarte // Parcă stă ne-nțeleasă, / în fața Universului, / în mâini cu o carte!*” (**Lecția pietrei**, p.7)

*

Piatra, prin însușirile ei, văzută ca o povară sufletească, cu semnificații comune, a dezvoltat numeroase expresii. De neevitat, comparația cu piatra a determinat această dezvoltare. Nu e cazul să apelez la dicționar, dar nu pot să nu-mi amintesc de

expresia „*inimă de piatră*”.

În poezia lui Iosif Băcilă, piatra e însuflată. Pentru poet există „*oglinzi în inima pietrei*” (titlul unui volum de versuri din care am folosit citatele). Dacă, aidoma poetului, lumea și-ar vedea chipul în oglinziile pietrei, legea morală naturală ar impune o altă funcționare a resorturilor omenirii.

*

Cuvântul e un mod de existență. El exprimă realitatea ori construiește o realitate posibilă. Legat de realitate prin semnificații, cuvântul devine independent de realitate. El rămâne, când realitatea dispare. În acest spațiu care depășește realitatea ființează poetul. De aici, poetul retrăiește existență, deschizând o priveliște spre puritate, esența pierdută a omului care se

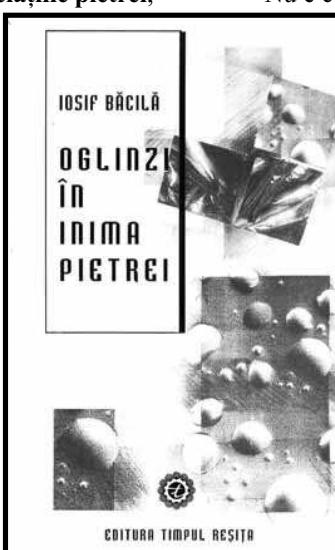
bucură nespus, când o regăsește.

Nu e ceva nou în ceea ce face poetul Iosif Băcilă și totuși originalitatea este evidentă. În adevăr, poezia modernă, orice s-ar spune, trăiește din tradiție. Poezia există în limbaj prin suflăt, iar limba este mai veche decât cultura. Ca emoția să devină cultură, a fost nevoie de limbaj, de limbajul poetic, limbaj slujit de Iosif Băcilă cu evlavie până la dramatism. (v. și ciclul inedit **Poeme-Semenice**)

Ca stare de spirit, poezia vine din inefabil. Aceasta este infinit ca materia în care trăiește. N-are importanță, în cele din urmă, cum ajungi la el. Extraordinar e cum se exprimă prin ecoul cuvintelor. Fără orgoliul creației, poezia n-ar exista. Oriunde. Un centru cultural oferă șansa difuzării rapide. Gruparea literară asigură afirmarea sigură. Adevărul e că valoarea se impune singură, că, mereu, va găsi cărturarii ce știu prețui.

Trăind în Valea Miracolelor, la țară, unde încă se vor auzi ritmurile organice ale neamului nostru, poetul recunoaște: „*O viață-ntreagă / m-am lăudat / că sunt copilul unui sat./ Acuma, satul / mi-e copil – / mă îngeră, în vers, tiptil. / Și-i sufăr slova, / -n dor pătruns / și-n întrebare, și-n răspuns.*” (**Sat natal**, p. 62)

*

Lumea textului nu subjugă realitatea, fiind expresia percepției printr-o schemă logică individuală în care inspirația joacă un rol important. Într-o lume a convențiilor, adevărata realitate tinde să devină convenție. Pentru unii chiar devine, pierzându-și esența, slăbiciune generală a lumii noastre care gândește prin factori cum ar fi consumul, uniformizarea, manipularea. Convenție, în cele din urmă, literatura rămâne realitate prin orizontul metafizic, deoarece, cândva, a ieșit din el.

Dramatismul regăsirii definește ființa și condiționează ca memorie umanitatea. Poezia și credința pot ajuta ființa să supraviețuiască. Prin aceasta, o creație ajunge valoroasă, rezistă timpului, cuprinzând esența lumii în simboluri spre sensul infinit al existenței: „*Mă gândesc / că lumina asta, / pâlpâindă, / de felinar aprins, / a rămas uitată / într-un poem / pe care / nu l-am scris...*” (**Poem lângă un felinar aprins**, p.78).

*

Asumarea existenței nu e curaj dacă nu slujești unei vieți libere într-o confruntare continuă. Semnificațiile libertății duc la cunoașterea exactă a identității și marchează

limitele individului depășite de instinctul creator. Aceasta e imaginea poetului.

Kitchener, Canada, iarna 2012

Notă: Poetul **Iosif Băcilă** s-a născut, la 12 septembrie 1947, în localitatea Dalboșet, județul Caraș-Severin. Absolvent al Facultății de Filologie, Universitatea din Timișoara. Profesor de Limba și Literatura română la Liceul Teoretic „Eftimie Murgu” din Bozovici. Autor a opt cărți de poezie.

UN POET PRINTRE REPORTERI

La noi, de la Felix Aderca cu *Mărturia unei generații*, interviul, ca specie a publicisticii, a câștigat în prestigiul. Prin ținta informației, menit conștiinței publice, ține de ziaristică, dar prin valorile culturale, morale, prin atitudini, idei și opinii primește valori eseistice, apropiindu-se de literatură. Aceasta nu înseamnă că este un gen facil. În spațiul nonfictiunii, antrenează emoția cât slușește obiectivității. Con vorbirile sunt adunate

între coperti, cu evidență tendință de „carte de învățătură”. Cel puțin aşa înțeleg și simt, având în vedere o neașteptată apariție tipografică: Iosif Băcilă, *Răspântii peste veacuri*, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2011.

Un reporter de interviu trebuie să stăpânească, printre altele, arta dialogului, ceea ce trimite gândul înapoi în istorie până la *Dialogurile* lui Platon.

Iosif Băcilă cheamă în dialog personalități din domenii diferite legate de o vatră românească numită Valea Almăjului, stăpânit de ideea clară că face o pagină de istorie: scriitorul Ion Marin Almăjan, prof. univ. dr. ing. Alimpi Ignea, acad. prof. univ. dr. Păun Ion Otiman, prof. univ. dr. ec. Dumitru Popovici, conf. univ. dr. Ada D. Cruceanu, director al Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a Județului Caraș-Severin, ec. Ilie Mustăcilă, prof. univ. dr. Alexandru Metea, Facultatea de Litere a Universității de Vest din Timișoara, prof. Dănilă Andrei, ing. Ilie Găină, prof. Alexandru Nemoianu (Romanian-American Heritage Center din Jackson, Michigan, SUA), Ion Albu din Bănia,

Dumitru Popovici-Jena din Eftimie Murgu, prof. Andrei Hell (Germania), conf. univ. dr. Manuela Iana-Mihăilescu și-a.

În paradigma interviului, pregătirea dialogului e o secvență care nu rămâne la voia întâmplării, determinând documentarea solidă despre cel interviewat, pentru a putea fi în lumina adevărului, cu farmecul distinct al con vorbirilor.

Ca gen ziaristic, interviul se naște într-un vocabular activ. De fapt, con vorbirea funcționează ca o schelă în construirea unui edificiu cultural la nivelul ideilor și sentimentelor, al atitudinilor și opinioilor, prin rostul cuvântului, de pe poziția definitorie a sincerității. (1)

Deschiderea anticipatează întrebări, motivații profunde: „Cine sunteți și ce legături aveți cu locul natal Rudăria, cu Valea Almăjului în special?” (în interviul cu prof. univ. dr. ec. Dumitru Popovici). Din întrebarea generală se dezvoltă un mediu în care se manifestă o dublă experiență, a partenerilor la discuție.

În sine, interviul apare ca o cercetare. Apropiera de obiectul cercetării trebuie să fie convingătoare, cu o temă fundamentală ca firul călăuzitor într-un proces de creație, cum este iubirea locului natal (în con vorbirea cu ec. Ilie Mustăcilă).

Dialogul din interviu implică o comunicare cu cititorul care, în spațiul așteptării, prin ineditul informației, prin transmiterea unei experiențe de viață, își largește orizontul cunoașterii. Cu alte cuvinte, din poziția existenței virtuale, el contribuie la reușita dialogului, tăcerea lui motivează, simțind respectul care î se acordă, fiind capabil să judece și să sanctioneze din spatele conversației.

Iosif Băcilă se mișcă flexibil între coordonate constante, cunoscute, ceea ce produce trecerea în planuri diferite, fapt determinat și de personalitatea antrenată în discuție. Succesiunea întrebărilor depinde de gradul de libertate pe care și-l ia reporterul în trecerea captivantă de la o idee la alta, bucurându-se de acceptarea schimbării de situații, de înțelegerea de a extrage cât mai mult dintr-o conștiință a vremii (dialogul cu prof. univ. dr. Alexandru Metea).

Se provoacă spiritul critic în legătură cu Eftimie Murgu ca personaj literar și

personalitate istorică în romanul *În afara gloriei* (interviu cu scriitorul Ion Marin Almăjan), stimulând cu tact confruntarea ideilor, poziții diferite în legătură cu un aspect sau altul (felul politic și cultural în care a fost reținut revoluționarul din Valea Almăjului) nu doar în acest interviu, ci mai în toate converbirile.

Pentru a găsi semnificații, se insistă, uneori prin reluată, conducându-se evoluția converbirii „la obiect”, cum ar fi agricultura românească (acad. Păun Ion Otiman).

Acuratețea răspunsului depinde de flexibilitatea întrebării care urmărește interpretări de perspectivă: „Ce v-a determinat în inimă, în cuget, cât și în cuvânt?”

Iosif Băcilă determină confesiunea, mărturisirea. Nu uita că are în față un martor al unei colectivități, un purtător de cuvânt într-un anume fel, despre legătura cu scriitori, personalități științifice și artistice.

Când e necesar, acceptă comentariul în interviu, digresiunea fiind un element al spontaneității, identificând factori care analizează posibilitățile de manifestare ale colocutorului, comportarea în evenimente majore.

Preferate în interviu, întrebările directe sunt pline de simplitate și concizie, de la ele așteptându-se mult, nu doar pentru a crea aparență autenticitatea converbirii: „Ce reprezintă pentru dumneavoastră locul natal?”, „Ce amintiri aveți din timpul școlii?” (dialogul cu prof. univ. dr. ing. Alimpiie Ignea).

Consider că aceste întrebări și răspunsurile au valoarea unui moment solemn. Într-un anume fel, răspunsurile privitoare la locul natal sunt o autodefinire, dau în cele din urmă o imagine de ansamblu a vremurilor în care tinerețea își caută drumul de viață.

Întrebările, de la cele factuale la cele de motivație, urmăresc aspecte de viață, lămurirea pozițiilor, convingerea cititorului, controlează gândurile pentru a plonja în rezerva de amintiri cu scopul de a se ajunge la cât mai multe informații cu efort minim. Astfel, se pot crea situații surprinzătoare: „Ce ați fi vrut să vă mai întreb și răspunsul dumneavoastră pentru această întrebare?” (converbirea cu ing. Ilie Găină).

Converbirea cu profesorul Dănilă Andrei, care a creat la un liceu rural o adevărată școală de matematică,

rea: Iosif Băcilă,
**Răspântii peste
Veacuri**, Excelsior
Art, Timișoara,
2011, 315 pagini.

Lucrarea este, concomitent, istorie, restituire, și imn de laudă. Totul închinat, oare cui

din pasiune și datorie față de Valea Almăjului, devine o profesiune de credință, prin întrebări care clădesc. La sfârșitul interviului, constată cu uimire că s-a descifrat un mit profesional, că ai sub ochii minții portretul dascălului.

Recunosc că trăiesc nostalgia unor evenimente emoționale legate de profesorii Dănilă Andrei și Alexandru Metea, oameni cu inimă largă, trădatori ai cărții, suflete devote educației, care au îmbogățit simțirea și spiritul atât generației de tineri.

Dialogul cultural e acțiune. În acțiune contează mult momentul propice pentru a pune o nouă întrebare, ceea ce demonstrează profesionalism în sensul consacrat al cuvântului. (2) Exploatarea neprevăzutului intră în structura interogativă și permite prompt „risipa” interlocutorului.

Privind din situația prezentului și analizând afirmațiile din interviuri, îți dai seama că păstrarea memoriei umane are un singur sens, al zilei de mâine, cu claritatea înțelepciunii, cu deschiderea spre sine din spiritul locului. Se poate ușor constata că, în pofida evenimentelor politice și economice, tipice societății de consum, rămâne ceva frumos: acceptarea ideilor responsabilității și apartenenței, dorințe superioare ale existenței interioare autentice (vezi secvența interesantă și de surpriză *Aici, Radio...*).

Se aud voci în expresie calitativă, strălucitoare, exactă și vie, într-o circulație liberă a gândurilor sub manifestarea măiestriei scriitorului în rolul de reporter, prin care „se descrie” Valea Almăjului cu „profilul ei sufletesc care definește o lume aparte” (N. Ursu). Frumusețea istoriei stă „în importanța fiecărui om și mai ales dacă acesta face din libertatea persoanei locul de cinste al vieții” (Alexandru Nemoianu).

CONSTANTIN TEODORESCU
Kitchener, Canada, primăvara 2012

1. Pentru calitățile jurnalistului, vezi John Hohenberg, **The Professional Journalist: A Guide to the Practices and Principles of the News Media**, (Holt, Rivehart and Winston, 1973, New York), *passim*.

2. Cf. Frank Luther Mott, **The Professional Element in Journalism**, (Columbia, Mo.: Crippled Turtle Press, 1949).

ALMĂJ, ÎNTOTDEAUNA

Cu puțină vreme în urmă am primit ultimul volum publicat de neobositul și veșnic Tânărul, Profesor, Publicist, Editor și, mai ales, Poet, Iosif Băcilă. Este vorba de lucră-

realtă, Almăjului, „Văii Miracolelor”, cum fericit a botezat-o și cum i-a preschimbat „porecla în renume” neobositul Iosif Băcilă.

Este o lucrare foarte complexă și despre care nu este lemnesc de scris.

În această lucrare sunt cuprinse „impresii” și „cuvinte” ale unor personalități care sunt din Almăj, au cunoscut Almăjul și, cu bucurie, au îndrăgit Almăjul.

Toate aceste „cuvinte” cuprind o triplă mărturisire.

Este o „mărturisire” despre persoană, una despre Almăj și o a treia, poate cea mai subtilă și categoric cea mai emoționantă, despre relația „persoanei” cu Almăjul.

Fără îndoială că, în puterea de a cuprinde, mereu

și cu modestie, această triplă mărturisire, se arată talentul și caracterul excepțional al celui care a cules „cuvintele” care alcătuiesc lucrarea de față. Este desigur vorba de autorul cărții, repet, Profesorul, Publicistul, Editorul și, mai ales, Poetul Iosif Băcilă.

Lucrarea **Răspântii** se înfățișează ca o nouă contribuție de seamă la cunoașterea Almăjului. La cunoașterea Almăjului în creșterea lui istorică, a Almăjului de azi care în mod categoric vorbește și despre o continuitate și devenire organică milenară. **Răspântii peste Veacuri** este însă și o lucrare manifest.

Este o mărturisire de credință despre rostul „locului” în trecut, în prezent și în viitor. Lucrarea este o

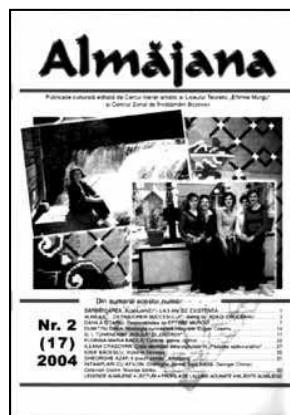
afirmare limpede a unei voințe de „a fi”, o voință care nu poate fi frântă de moda unei clipe repede trecătoare și de ardoarea „fripturiștilor” care au ales să se identifice cu ea și care au ales să își facă, cum spunea Titu Maiorescu, „partid din nenorocirea țării”.

Eu cred că în conflictul actualului moment istoric, care este al alegerii între „globalism” și „identitatea națională”, lucrarea **Răspântii peste Veacuri** rostește răspicat pentru identitatea națională.

Lucrarea **Răspântii peste Veacuri** este a Almăjului veșnic și autorul ei, Iosif Băcilă, merită toată lauda.

ALEXANDRU NEMOIANU
„Vatra Românească”, Michigan, USA

LA ÎNCHIDEREA EDIȚIEI... ÎNTÂLNIRE CU ALMĂJANA

În cadrul săptămânii „Școala altfel”, la Liceul „Eftimie Murgu” din Bozovici, s-a organizat, marți 3 aprilie a.c., o manifestare culturală sub genericul „Întâlnire cu ALMĂJANA”. Au participat elevii claselor a XII-a, profesori, directorii instituției de învățământ, redactori și colaboratori ai revistei „Almăjana”. În deschiderea evenimentului, prof. dr. Dănilă Berbentiu, director coordonator, a evidențiat importanța revistei „Almăjana” – publicație culturală editată de Cercul literar-artistic al Liceului Teoretic „Eftimie Murgu” și Centrul Zonal de Învățământ Bozovici – în viața elevilor, a școlilor din Valea Almăjului și a tuturor celor care sunt apropiati sufletește și spiritual de spațiul Banatului de Sud. Profesorul și poetul Iosif Băcilă, redactor-șef al revistei, a prezentat istoricul și evoluția „Almăjanei” de-a lungul celor aproape 14 ani de apariție neîntreruptă, momentele ei mai importante de la „ieșirea în lume” și până astăzi, eforturile morale, financiare și de timp pe care membrii fondatori și cei ai colegiului de redacție, sponsorii și tipografi le-au făcut și le fac pentru ca publicația să aibă un conținut bogat și valoros, să poată fi citită în Almăj, în Caraș-Severin, în Banat și în țară sau chiar... peste hotare.

S-a menționat și faptul că „Almăjana” are printre colaboratori: elevi și studenți, cadre didactice din învățământul preuniversitar, profesori universitari, scriitori, publiciști, lingviști, filozofi, ingineri, economiști, medici, istorici, folcloristi, matematicieni, biologi, academicieni. A fost premiată de mai multe ori de foruri culturale zonale, județene și naționale, a fost prezentată la Radio și

TV. De adăugat, apoi, că revista a „înfățișat”, număr de număr, subiecte pe teme: istorice, folclorice, etnologice, religioase și de învățământ (în spățiu cu liceeni și studenți), dezbatere fructuoase ori reușite zonale, cu interferențe și în arealele învecinate (Valea Carașului – Oravița; Craina bănățeană – Mehadia - Băile Herculane).

Paginile „Almăjanei” au cuprins, cu precădere, informații despre Liceul din Bozovici, despre dascălii care au trudit și trudesc la această școală, eforturile lor și ale tinerilor studioși, din Almăj, pentru a fi competitivi la nivel județean și național.

În prezentarea autorilor, s-au lansat câteva din cărțile membrilor colegiului de redacție:

* **Religie și dezvoltare în Munții Banatului**, de prof. dr. Lazar Anton;

* **Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969). Monografie istorică**, de prof. dr. Petrică Zamela;

* **Întâlnire cu Almăjana**, de lector dr. Florina-Maria Băcilă (Universitatea de Vest din Timișoara);

* **Revelații elective – Cărți și autori**, de prof. Ileana Crașovan

* **Răspântii peste veacuri – Convorbiri**, de prof. Iosif Băcilă.

S-au pus întrebări, s-au dat răspunsuri, s-au (re)amintit rosturile fenomenului publicistic numit, firesc și îndreptățit, „Almăjana”. „Întâlnirile cu ALMĂJANA”, cu cei ce trudesc la apariția ei, cu colaboratorii și cititorii acesta, vor continua în Almăj, în Banat și în țară.

RED.

CUPRINS

Maria Vâtcă, Dor de-acasă...	1
Ioan-Nicolae Cenda, <i>Almăjana</i> , revista unei Văi a Miracolelor	2
Alexandru Nemoianu, Buturuga mică răstoarnă Carul Mare	2
Romulus Novacoviciu, <i>Luceafărul lui Eminescu</i>	4
Lazăr Anton, Interferențe ale spațiului spiritual din Țara Almăjului	7
Nicolae Irimia, Fanfara din Lăpușnicu-Mare și-a aniversat centenarul	13
* * * Semnal editorial	15
Cristian Hera, O viață închinată învățământului și cercetării	17
Mircea Goian, Academicianul Păun Ion Otiman la ceas aniversar	18
* * * Prof. univ. dr. Păun Ion Otiman (date personale)	22
Florina-Maria Băcilă, Despre Almăj, pe firul amintirilor	24
Iosif Băcilă, Ion Marin Almăjan – artist al cuvântului	25
Alexandru Nemoianu, O carte pentru toate anotimpurile	28
Ion Marin Almăjan, Poeme: Amintiri despre tărani	29
Pavel Panduru, Putna Almăjului	30
* * * Almanahul Almăjului pe anul 1930 – Putna	31
Ion Vasilie Vâtcă, Vatra din Prigor	32
* * * Spiritualitate și cultură la Bozovici	32
* * * Semnal editorial	33
Mirela-Ioana Borchin, Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969). Monografie istorică	34
Dumitru Popovici, Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului, autor pr. dr. Petrică Zamela	36
Alexandru Nemoianu, „... iar adevărul vă va face liberi” (Ioan, 8, 32).....	38
Ioan-Nicolae Cenda, Cărți necesare: Cărășeni de neuitat	39
Iosif Băcilă, Încercare de portret: Gheorghe Jurma	40
Ioan-Nicolae Cenda, In memoriam: Constantin Buiciuc	41
Ioan-Nicolae Cenda, O carte de nota zece	42
Ilie Chelariu, Să ne veselim, domnilor beletriști	43
* * * Elevi ai Liceului „Eftimie Murgu” Bozovici, premiați la Olimpiadele școlare, 2011-2012	44
Gheorghe Secheșan, Antologia prozei: Trezește-te, Maria! (fragment)	45
* * * A fost și la Timișoara: Ziua Mondială a Poeziei, ediția a VII-a	46
Ionel Bota, Despre o mitologie a iubirii în poezia lui Iosif Băcilă	47
Constantin Teodorescu, Gânduri despre poezie, despre lirica lui Iosif Băcilă	48
Constantin Teodorescu, Un poet printre reporteri	50
Alexandru Nemoianu, Almăj, întotdeauna	51
* * * La închiderea ediției: Întâlnire cu Almăjana	52

Acet număr al revistei s-a tipărit cu sprijinul Societății Culturale „Țara Almăjului” – Timișoara
(Președinte: **prof. dr. ec. DUMITRU POPOVICI**)

Susține apariția revistei și Asociația „Almăj pro Lyceum” – Bozovici
(Președinte: **prof. FLOAREA-ANA ȚUNEA**)

MONUMENT LUI EFTIMIE MURGU

(fragmente)

Tradiția ne cheamă!

Și din negura vremurilor, nu prea îndepărtate, în aceste zile de bucurie și restrînte, ne apare măiastră, falnică și vijelioasă, figura plină de îmbărbătare a celui mai mare bănățean: **EFTIMIE MURGU**.

Prevestitor și înainte mergător în luptele noastre de mai târziu pentru integritatea Banatului, figura lui se eternizează astăzi în bronz, ca o mărturie vie a zbuciumului înaintașilor noștri bănățeni pentru cauza națională integrală.

Aci, în Almăjul Banatului, în cuibul șoimilor, cetatea munților, unde tradiția românească s'a păstrat mai curată și nepângărită, unde s'a zămislit însuși sufletul eroului bănățean, un mânunchi de bărbați, desemnați de popor, ne-am constituit într'un comitet pentru a ridica prin danii publice monument lui Eftimie Murgu.

Un monument lui Murgu însemnează pentru noi bănătenii un altar, un izvor nesecat de îmbărbătare în luptele de mâine, un început de cult pentru tradiția noastră bănățeană, atât de sistematic mistificată și abandonată.

Noi vedem în Murgu pe eruditul profesor, care întemeia catedra de filosofie și științe naturale la Academia Mihăileană din Iași la 1834. În Murgu, care a fost profesorul lui Nicolae Bălcescu, vedem noi pe apostolul bănățean, care a ajutat la îndrumarea unei întregi generații înainte de 1848 spre ideea națională atât în Banat, ca și în Moldova și Muntenia deopotrivă (...).

Fie ca monumentul lui Eftimie Murgu, desvelit la Bozovici, să fie un bun augur, piatra de temelie a Pantheonului bănățean, locul de închinăciune și de pelerinaj al bănătenilor.

Noi nu ne-am făcut decât datoria.

I. CONCIATU –

Președintele Comitetului pentru monumentul E. Murgu

Curierul Banatului, Anul V, nr. 1, Bozovici, 28 aprilie 1929, p. 1-2

ISSN 1454-6639

5 948398 001788 >